

#TurkuAttack

Moraaliset tunteet Turun puukotusiskun Twitter-keskustelussa

Tuomas Kustaa Johannes Heikkilä
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma
viestinnän opintosuunta
pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty <i>Valtiotieteellinen tiedekunta</i>		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme <i>Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma</i>	
Tekijä – Författare – Author <i>Tuomas Heikkilä</i>			
Työn nimi – Arbetets titel – Title <i>#TurkuAttack 🤝 - Moraaliset tunteet Turun puukotusiskun Twitter-keskustelussa</i>			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track <i>Viestinnän opintosuunta</i>			
Työn laji – Arbetets art – Level <i>pro gradu</i>		Aika – Datum – Month and year <i>Kesäkuu 2020</i>	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages <i>79</i>
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Turussa 18.8.2017 tapahtuneen puukotusiskun tunteellisia reaktioita Twitter-keskustelussa. Tutkimuksessa selvitettiin, miten erilaiset moraaliset tunneikäytännöt ja -normit vaikuttavat tavallisten ihmisten tulkintaan terrori-teosta sosiaalisen median kansalaiskeskustelussa.</p> <p>Tunteet käsitetään tutkielmassa sosiaalisena ilmiönä, joita ihmiset jakavat keskenään järkyttävissä tapahtumissa kiinnittäessään huomiota niiden sosiaalisesti, poliittisesti ja moraalisesti merkityksellisiin puoliin. Erityisen huomion kohteena työssä ovat moraaliset tunteet, joita ihmiset käyttävät tehdessään arvotuksia oikeasta ja väärästä edistääkseen yhteisön hyväksymien normien mukaista toimintaa.</p> <p>Tutkimusaineisto koostuu 2982 keskusteluviestistä, jotka kerättiin 18.8.2017 lähtien mikroblogipalvelu Twitteristä aihetunnisteella #turkuattack. Aineistoa analysoitiin kriittisen diskurssianalyysin menetelmiä käyttäen. Erityistä huomiota kiinnitettiin viesteissä tuotettuihin tapoihin oikeuttaa tunteita ja tulkintoja, sekä subjektipositioihin, joihin moraalisia arvotuksia liitettiin.</p> <p>Työn tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaisia moraalisia tunteita Turun puukotuksia käsittelevässä #turkuattack Twitter-keskustelussa nousi esiin? ja 2) Miten tunteet näkyivät tapahtuman määrittelyssä ja sitä käsittelevissä diskursseissa?</p> <p>Aineiston analyysi tuo esiin, että suurin osa kaikista keskustelujen viesteistä ilmaisi tai nimesi joitakin tunteita. Keskustelujen yleisimpiä moraalisia tunteita olivat ns. muita tuomitsevat negatiiviset tunteet eli inho (23,8 %), halveksunta (13,3 %), suuttumus (9,4 %) ja paheksunta (6,1 %). Myös muiden kärsimykseen eläytyvät tunteet eli myötätunto, sympatia ja empatia olivat aineistossa hyvin edustettuina (19,4 %). Pienempi joukko keskustelijoita näki iskussa aihetta myös ihailulle ja kiitollisuudelle (6,6 %). Lisäksi huomattiin, että terrorismin uhka ei saanut keskustelijoita juurikaan jakamaan ahdistusta, järkytystä ja pelkoa, jotka muodostivat yhdessä vain 9,8 prosenttia kaikista tunneilmauksista.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että keskustelijoiden tavat tulkita ja tuottaa merkityksiä terrori-iskusta jakautuivat neljään diskurssiin, joiden tunneilmauksia määritteli yksi neljästä moraalisesta tunteesta: myötätunto, ihailu, suuttumus ja inho.</p> <p>Myötätunnon diskurssissa muiden kärsimykseen eläytyvien moraalisten tunteiden tarkoituksena oli toimia uhrien hyväksi ja pyrkiä suojelemaan yhteiskunnan normeja ja yhtenäisyyttä terrorismin vaikutuksilta. Ihailun diskurssissa kriisitulkinnat kiinnittyivät iskussa aktiivisiin moraalisiin esimerkkitapauksiin eli sankareihin, jotka vahvistivat keskustelijoiden luottamusta kansallisiin instituutioihin ja ihmisten perustavanlaaiseen tarpeeseen auttaa toisiaan hädässä. Suuttumuksen diskurssissa keskustelijat jakoivat moraalisia tuomioita niille, jotka olivat yhtäältä epäonnistuneet kriisin ehkäisemisessä ja joiden toiminta aktiivisesti hankaloitti kriisin rakentavaa ratkaisemista. Viimeisenä inhon diskurssia kuvaili vihamielinen asenne terroristia sekä syvä inho laittomia turvapaikanhakijoita kohtaan.</p> <p>Työn johtopäätöksissä diskursseista esitettyjä tulkintoja verrataan aikaisempaan teoriataustaan. Tulokset osoittavat muun muassa, että myötätuntoiset keskustelijat omaksuivat tulkinnoissaan monia valtavirtajulkisuudelle ominaisia rituaalisia tunneikäytäntöjä. Sen sijaan inhon diskurssi sijoittui selvimmin valtavirtajulkisuuden ulkopuoliselle vastajulkisuuden diskurssiiviselle areenalle.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords <i>julkisuuden tutkimus, sosiaalinen media, tunteet, moraalipsykologia, terrori-iskut, kriittinen diskurssianalyysi</i>			
Ohjaaja tai ohjaajat –Handledare – Supervisor or supervisors <i>Esa Väliaverronen</i>			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Helsingin yliopiston kirjasto, Helsingfors universitets bibliotek, Helsinki University Library			
Muuta tietoa – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta ja tavoitteet	2
1.2	Tutkimuksen rakenne	2
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	3
2.1	Tunteet sosiaalisena ilmiönä	3
2.2	Moraaliset tunteet	6
2.2	Twitterin julkisuus	9
2.3	Terrorismi julkisten tunteiden virittäjänä	14
2.4	Tutkimuskysymykset	17
3	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON KUVAUS	18
3.1	Tutkimusaineisto	19
3.2	Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	20
3.3	Aineiston määrällinen sisällönerittely ja sisällönanalyysi	23
3.4	Tutkimuseettinen pohdinta	27
4	ANALYYSI	30
4.1	#turkuattack-keskustelun tunteelliset puhetavat	30
4.2	Tapauksen kuvaus	33
4.3	Myötätunnon diskurssi	38
4.4	Ihailun diskurssi	46
4.5	Suuttumuksen diskurssi	50
4.6	Inhon diskurssi	57
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	67
	LÄHTEET	70

1 JOHDANTO

”Ja jos nyt tuolla somen puolella käväistään, niin kyllähän se meno on aika lailla... merkillistä”.

- Presidentti Sauli Niinistö tiedotustilaisuudessa Turun tapahtumista, 20.8.2017 (Yle Uutiset 2017).

Turun 2017 joukkopuukotukset olivat ensimmäinen Suomessa tehty ideologinen väkivaltateko, jonka tulkinaksi vakiintui julkisuudessa lähes välittömästi ääri-islamistinen terrorismi (ks. Malkki & Salamaa 2018; Sumiala & Harju 2019). Vain päivää aiemmin terrori-iskut Kataloniassa olivat nostattaneet sosiaalisen median alustoilla globaalin myötätunnon aallon, ja aiemmin huhtikuussa tukholmalaiset olivat koordinoineet Twitterissä apuaan terrorismin uhreille #openstockholm-aihetunnisteella (Eriksson 2018). Presidentti Niinistön pitäessä tiedotustilaisuutta Turun puukotuksia seuraavana sunnuntaina, hän vetosi vakavaan sävyyn kansalaisiin, jotta nämä välttäisivät konfliktin lietsontaa ja osallistuisivat toistensa auttamiseen. Edellä mainitusta lausunnosta voi päätellä, että vetoamus oli kohdistettu erityisesti Turun tapahtumia tulkitseville verkkokeskustelijoille.

Presidentti ei ollut paheksunnassaan yksin. Myös monet Twitterin keskustelijat arvottivat toistensa käyttäytymistä ja toimintaa sekä pyrkivät velvoittamaan muita tarpeellisiksi ja tärkeiksi katso millaan tunteilla. Twitterissä käsitykset oikeasta ja väärästä sekä hyvistä ja huonoista tunteista terrori-iskussa vaihtelivat kuitenkin keskustelijasta toiseen. Niinpä sosiaalinen media täyttyi monista voimakkaista ja ristiriitaisista tunteista: närkästyksestä, myötätunnosta, halveksunnasta, ihailusta, solidaarisuudesta, vahingonilosta ja inhosta.

Terrori-iskut yleistyessä läntisessä Euroopassa vuosien 2015–2017 aikana (ks. Eriksson Krutrök & Lindgren 2018) yleisöä muistutettiin usein omien tunneilmaisujensa yhteiskunnallisista seurauksista. Terrorismi ymmärretään usein toiminnaksi, joka sananmukaisesti vaikuttaa tunteilla, pelolla ja epävarmuudella, joilla voi olla suoria ja pitkäkestoisia vaikutuksia yhteiskunnan toimintakykyyn. Terrorismintutkija Leena Malkki mainitsi muutamia julkisten tunnereaktioiden vaikutuksia Turun puukotusten jälkeen uudelleenjulkaistussa *Helsingin Sanomien* artikkelissa: ”[se] miten yleisö reagoi terrorismiin, vaikuttaa olennaisesti esimerkiksi siihen, kuinka paljon isku aiheuttaa taloudellisia tappioita, johtaako se maahanmuuttopolitiikan kiristämiseen tai lisääntykö väestöryhmien välinen epäluottamus” (Malkki 2017).

Jakaessaan tunteitaan Twitterissä ihmisten tunnereaktioita eivät kuitenkaan määrittele poliittisen eliitin vetoamukset tai valtavirtajulkisuuden journalistiset ammattikäytännöt. Miten tunnereaktiot näin ollen perusteltiin? Pidettiinkö oikeana myötäelää omaisten menetystä vai vaatia uhreille oikeutta? Entä keitä pidettiin hyvitysvelvollisina? Miten väkivallan tekijään suhtauduttiin? Entä keskustelijoihin, jotka tuomitsivat ja leimasivat toinen toisiaan?

1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Tutkielmani on tapaustutkimus, jossa tarkastelen Turussa 18.8.2017 tapahtuneen joukkopuukotuksen tunteellisia reaktioita Twitter-keskustelussa. Pysin tutkimuksessani selvittämään kriittisen diskurssi-analyysin keinoin, miten erilaiset tunnekäytännöt ja -normit vaikuttivat kansalaiskeskusteluissa ja vakiintuivat osaksi erilaisia kriisitulkintoja. Ymmärrän tässä tutkielmassa tunteet sosiaalisina ilmiönä, joita ihmiset jakavat keskenään järkyttävissä tapahtumissa kiinnittäessä huomiota tapahtumien sosiaalisesti, poliittisesti ja moraalisesti merkityksellisiin puoliin. Aineistoni koostuu 2982 keskusteluviestistä, jotka on kerätty 18.8.2017 lähtien mikroblogipalvelu Twitterissä aihetunnisteella #turkuattack. Pysin tutkimuksessani ymmärtämään tämän aihetunnisteen ympärille muotoutuneen julkisen keskustelun luonnetta ja kontekstia nimenomaan Turun puukotusiskun tapauksessa. Tutkimukseni lähtökohtana ovat moraaliset tunteet, joita ihmiset käyttävät tehdessään arvotuksia oikeasta ja väärästä ja edistääkseen yhteisön etua ja hyvinvointia (Haidt 2003). Tutkin analyysissäni tarkemmin aineistosta tunnistamani neljän hallitsevan moraalisen tunteen, myötätunnon, ihailun, suuttumuksen ja inhon rakentamia puhetapoja.

Tutkimukseni tarkoituksena on täydentää viestinnätutkimuksessa vielä vähäistä kuvaa moraalista tunteista sosiaalisen median julkisuudessa, sekä tuottaa uutta tietoa kansalaiskeskustelujen tunnereaktioista terrori-iskussa. Kiinnitän huomiota keskustelijoiden tapoihin käyttää tunteita sosiaalisina säätelijöinä, jotka vahvistavat eri toimijoihin kohdistuvia moraalisia tuomioita ja arvotuksia oikeasta ja väärästä toiminnasta. Samalla hahmottelen, miten tunteilla tuotetaan poliittisesti värittyneitä tulkintoja terrori-iskun syistä, seurauksista ja luonteesta.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Käsillä oleva tutkimus jakautuu viiteen lukuun. Ensimmäisessä luvussa olen käsitellyt tutkimuksen taustaa, tutkimusaihetta ja tutkimukselle asetettuja tavoitteita. Seuraavassa luvussa esittelen aiheen aiempaa tutkimusta sekä keskeisiä teoreettisia suuntauksia ja käsitteitä, joiden perusteella olen muotoillut tutkimuskysymykseni luvussa 2.4. Kolmannessa luvussa kuvailen käyttämäni empiiristä tutkimusaineistoa ja valitsemiani tutkimusmenetelmiä, sekä pohdin aineiston käsittelyyn ja julkaisemiseen liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Neljännessä luvussa erittelen empiiristä aineistoani, selostan tutkimani tapauksen kuvauksen ja analysoin tutkimusaineistoani vastatakseni tutkimuskysymyksiin. Viidennessä luvussa tuon esiin tutkimukseni keskeiset tulokset.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Tässä tutkimuksessa tarkastelen terrori-iskun tunteellisia reaktioita Twitter-keskustelussa. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys perustuu kolmeen tutkimusperinteeseen, joiden käsitteellisiä jäsennyksiä ja keskeisiä tutkimustuloksia tarkastellaan seuraavissa alaluvuissa. Ymmärrän tutkimuksessani tunteet sosiaalisina käytäntöinä, jotka säätelevät ihmisten kanssakäymistä ja arvotuksia oikeasta ja väärästä. Tunneilmaisut saavat sosiaalisessa mediassa osakseen erilaista julkisuutta kuin perinteisten uutisvälineiden diskursiivisilla areenoilla. Lisäksi terrorismi vaikuttaa julkisten tunteiden luonteeseen tuottamalla iskuissa omia tunteellisia viestejään.

2.1 Tunteet sosiaalisena ilmiönä

Kohdatessaan tunteita herättäviä tapahtumia ihmiset kokevat tarvetta jakaa tunteitaan muiden seurassa ja keskustella tapahtumista niiden taustalla (Rimé ym. 1991). Tunteet ovat olennainen osa kaikkea ihmisten kanssakäymistä, minkä on nähty entisestään korostuvan digitaalisilla viestintäalustoilla (ks. Papacharissi 2014). Esimerkiksi Susanna Paasonen (2014, 24) on korostanut tunneintensiteetin merkitystä verkkokeskusteluissa, jossa tunteet kiinnittävät käyttäjiä tiettyihin alustoihin, keskusteluketjuihin ja ryhmiin. Tunteellisuus voi toimia yhtäältä keskustelujen dynaamisena voimana, ohjaten huomiota ja ennakoiden keskustelujen pitkäkestoisuutta, ja toisaalta sosiaalisten suhteiden rakentajana, joka sitoo verkkokeskustelijoita toisiinsa (mt.).

Tunteiden tutkimus jakautuu lukuisille tieteenaloille, joiden kesken ei ole olemassa yhtä yksimielistä määritelmää. Yleisesti ajatellaan kuitenkin, että tunteet ovat jotain, mitä yksilö *kokee* kehollisesti ja kognitiivisesti, ja mitä hän *ilmaisee* tekoina ja käyttäytymisenä. Kieli, ilmeet ja eleet sekä muut symboliset viestintätavat ilmaisevat tunnetiloja ja joissain tapauksessa välittävät niitä yksilöiden välillä. Ihmisten ajatellaan sanoittavan ja esittävän tunnekokemuksiaan – toisinaan vilpittömästi ja joskus tarkoitushakuisesti – tehdäkseen ne ymmärrettäviksi muille, jotka vuorostaan tulkitsevat ilmausten merkityksiä kulttuurisen tietämyksensä perusteella. (Hutchison 2016, 107, 195; Scheer 2012, 214–215; Turner & Stets 2006, 26.) Yhteiskuntatieteiden näkökulmasta tunteet ymmärretäänkin yleensä kulttuurisidonnaisiksi (Lutz & White 1986). Tunteiden käsitteet, ilmaisutavat ja merkitykset vaihtelevat eri yhteisöissä riippuen materiaalista olosuhteista, uskomuksista, käytännöistä, kielestä sekä sosiaalisista normeista (Nussbaum 2001, 151–157).

Tutkimus on osoittanut, ettei tunteiden jakaminen verkossa ole kasvokkaisia vuorovaikutustilanteita harvinaisempaa; tunneilmaisut ottavat vain verkossa erilaisen muodon (Derks ym. 2008). Koska tietokonevälitteinen viestintä on pääsääntöisesti kirjallista ja puheenvuorot usein eriaikaista,

non-verbaalisten tunneviikkojen ja kehollisen läsnäolon puuttuminen korvautuu muilla ilmaisutavoilla. Tunteita voidaan ilmaista esimerkiksi tunneikoneilla (☹️) sekä tunnereaktioita jäljittelevillä visuaalisilla voimistamiskeinoilla (*ÄÄK, Eiiiii, Lopeta!!!*), jotka täydentävät tunnesanojen (*pelko*), tunnearvioiden (*pelottava tilanne*) ja toiminnankuvausten (*olisin ottanut jalat alle*) välittämää tunneintensiteettiä (Derks ym. 2008, 768; Langlotz & Locher 2012, 1600.) Sosiaalisessa mediassa julkiseksi tehtyjä tunteita ohjaavat myös käyttöjärjestelmiin valmiiksi ohjelmoidut ilmaisutavat kuten Facebookin reaktiot ja alustojen omat emoji-merkistöt (esim. *Twemoji*-projekti) ja GIF-animaatioliitännäiset. Käyttäjät näyttävätkin yleisesti hyväksyvän ja odottavan eri alustoilla erilaisten tunteiden jakamista. Siinä missä iloluonteista ilmaisutapaa arvostetaan useimmiten Instagramissa, Twitterissä pidetään sopivina myös huomattavasti negatiivisempia tunteita. (Waterloo ym. 2018.)

Robert Solomon (1999, 44–46) on hahmotellut tunteiden erityistä sosiaalista ja poliittista luonnetta kolmen negatiivisen teesin kautta. Ensimmäisen teesin mukaan tunne (*emotion*) on aistittavaa tunnekokemusta (*feeling*) laajempi ja monitahoisempi ilmiö: opittu tapa nähdä, ymmärtää tai tulkita sosiaalista käyttäytymistä tilannekohtaisesti. Kyetäkseen erottamaan toisistaan häpeän ja nollotumisen on näiden tunteiden merkityksiä tulkittava Solomonin mukaan subjektiivisia kehollisia tuntemuksia laajemmassa sosiaalisessa tilanneyhteydessä, esimerkiksi vastuullisuuden ja väärintekemisen käsityksiä vasten. Toiseksi, tunteet eivät pelkisty fysiologisiin prosesseihin, vaan niitä ymmärtääkseen on tarkasteltava myös ihmisten omaa henkilöhistoriaa sekä vallitsevia yhteiskunnallisia olosuhteita. Kolmanneksi, tunteita ei voi Solomonin mukaan ymmärtää ainoastaan yksilöllisenä käyttäytymisenä. Sisäiset tunnekokemukset voivat olla henkilökohtaisia, mutta vasta sosiaalinen kanssakäyminen tekee ne useimmiten ymmärrettäviksi.

Yhteiskuntatieteissä tunteet ymmärretään yleensä kognitiivisina tapoina jäsentää ympäröivää sosiaalista todellisuutta. Näkemys on yhteinen monien tunteiden psykologisten teorioiden kanssa. Esimerkiksi kognitiivisten arvioteorioiden (*appraisal theories*) mukaan tunteet ovat suurilta osin automaattisia, useista mielensisäistä prosesseista koostuvia episodeja, jotka heräävät yksilön arvioinnissa ympäristöään suhteessa tavoitteisiinsa (Frijda 1986; Lazarus 1991). Vastaavasti moraalifilosofi Martha Nussbaumin (2001, 27–31) mukaan tunteet ovat järkiperusteisia päätelmiä (*judgements*) asiantilojen merkityksestä: siitä, että tapahtuma, henkilö tai tilanne on kokijalle ja hänen hyvinvoinnilleen tärkeä. Tunteet eivät näin ollen ole irrationaalisia tai järjelle vastakkaisia ilmiöitä vaan tiiviisti yhteydessä kognitiivisiin kykyihin – artikulointiin, ajatteluun ja laskelmointiin –, joita voidaan opetella, kehittää ja harjaannuttaa (Solomon 1999, 51). Shlomo Harelin ja Ursula Hessin (2012, 385–386) kuvailevat tunteita tietopaketteina, joista ihmiset tulkitsevat tilanteiden merkityksiä ja tekevät päätelmiä myös tunteiden ilmaisijoiden luonteenpiirteistä ja aikomuksista. Sosiaalisista tilanteista heräävät tunteet edellyttävät yleensä harkintaa ja kuvittelukykyä. Yksilöä voidaan taivutella

tuntemaan tietyllä tavoin esimerkiksi vakuuttamalla hänet seikoista, jotka herättävät suuttumusta, mustasukkaisuutta, kateutta tai myötätuntoa (Weiner 2006, 87; Haidt 2001). Tunteet saavat siis ihmiset reagoimaan ympäröivässä todellisuudessaan sellaisiin aspekteihin, joita pitävät sosiaalisesti, moraalisesti tai poliittisesti merkityksellisinä (Frijda & Mesquita 1994, 73; Prinz 2006).

Tunteiden kognitiivisuus ei tarkoita vain, että yksilö havaitsisi tunteita vaan myös sitä, että hän aktiivisesti ”tekee” ja käyttää tunteita tiettyihin tarkoituksiin. Solomon on puhunut tunteiden ”tarkoituksellisuudesta”, siitä että ne pyrkivät tyydyttämään tiettyjä toiminnallisia tarpeita. Suuttumus ja rakkaus ikään kuin pyrkivät täyttymykseen jonkin toiminnan kautta (Solomon 1999, 43, 51–52). Monique Scheer (2012, 209) on viitannut tunteiden toiminnalliseen luonteeseen tunnekäytöinä, ”tekemisenä ja sanomisena”, joita ihmiset hyödyntävät erilaisiin tavoitteisiin päästäkseen: herättelemään tunnetiloja, nimeämään tunnekokemuksia, sääntelemään tunteellista käyttäytymistä, ja kommunikoimaan tunnekokemuksia muille. Tunneilmaisut ja niiden performatiivisuus ovat toimintatapoja, joita käytetään osana viestintää toivottujen vaikutusten aikaansaamiseksi, esimerkiksi sättimällä muita suuttumuksella, lohduttamalla myötätunnolla, tai valitsemalla ilmaisutapansa siten, että ne vakuuttavat vilpittömyydellään (mts. 214).

Tunnekäytäntöjä kutsutaan usein poliittisiksi, kun niitä käytetään vallankäytön välineinä. Ilmeisimmillään kollektiivisen toiminnan lietsominen, suostuttelu ja houkuttelu tunteiden avulla ovat tehokkaita hallinnan tekniikoita (Burkitt 2005). Tunteelliset käytännöt voivat myös vahvistaa erotteluita ja eriarvoistavia ryhmäidentiteettejä. Judith Butler (2009, 38) pitää kuolleiden suremista eräänä yksilöiden moraalista identifioitumista ja ryhmien välistä vastakkaisuutta vahvistavana käytäntönä. Esimerkiksi sodissa ja terrori-iskuissa eräs tapa tunnistaa ystävät vihollisista on arvioida, kenen elämä on arvokasta ja siksi surtavaa (*grievable*). Vastaavasti Nussbaum (2003) havainnoi, että myötätunto ja samaistuminen väkivallan uhreihin voi hyvinkin vahvistaa vihamielisyyttä niitä kohtaan, jotka ovat vastuussa heidän loukkaamisestaan. Jos sisäryhmä rajataan vain niihin, joiden kärsimykseen yhteisö sitoutuu voimakkaasti, sen ulkopuolelle sijoittuvien hyvinvointi voi muuttua toisarvoiseksi (mts. 11).

Käytäntöinä tunteet myös säätelevät ja normittavat sosiaalista toimintaa. Opitut ja sisäistetyt tunteiden hallinnan normit kuten käytöstavat tai erilaisten rituaalien velvoitteet rajoittavat tilanteessa sopivia tunteita, joiden yhteensovittaminen yksilön omien tunteiden ja niiden ilmaisujen kanssa ei aina toimi saumattomasti (Scheer 2012, 209, 215). Arlie Hochschild (1979) on viitannut tuntemisen kirjoittamattomiin suuntaviivoihin tunnesääntöjen käsitteellä (*feeling rules, display rules*). Termissä säännöt viittaavat mekanismiin, joka valvoo ja rankaisee ihmisiä väärästä tuntemisesta. Kun yksilö huomaa poikkeavansa säännöstä, hän reagoi normirikkomukseen esimerkiksi häpeämällä ja nolostumalla ja pyrkii muuttamaan tunteitaan odotusten mukaisiksi tekemällä niin sanottua tunnetyötä (*emo-*

tion work), eli herättelemällä tai hillitsemällä tunteita erilaisilla kognitiivisilla, kehollisilla ja ilmaisullisilla tekniikoilla. (Mts. 563.)

Hochschildin (1979, 566) mukaan jotkin tunnesäännöt ovat yleismaailmallisia (”tappamisesta ei saa nauttia”), toiset taas tyypillisiä eri ryhmille ja ideologioille. Tunteiden julkista osoittamista esimerkiksi asiakaspalvelutehtävässä tai poliittisena päättäjänä säätelevät työyhteisöjen ja poliittisen kulttuurin normistot. Samalla kun ideologiset tulkintakehykset määrittävät tunnesääntöjen sisältöä, niiden tietoinen rikkominen ja riitauttaminen voivat kuitenkin toimia ideologiakritiikkinä ja avoimena vastarintana totuttuja tulkintoja vastaan (mts. 567).

Tunteet tuottavat yhteenkuuluvuuden tunnetta samalla lailla tuntevien ihmisten välille, ja yhteiset kokemukset voivat yhdistää kokonaisen ihmisjoukon tunteita. Mikko Salmelan (2011, 229–230) mukaan kollektiiviset eli yhteistunteet syntyvät, kun yhteen kokoontuneet ihmiset kokevat yhteistä tunnetta heille tärkeään tapahtumaan liittyen ja suuntaavat tunteensa kohteeseen, jota he arvioivat keskenään samalla tavalla. Urheilutapahtuman temmellyksessä, mielenosoituksessa ja pakokauhun vallassa tunnetilat tarttuvat ihmisestä toiseen ja välittävät samalla kokemusta, että samoja tunteja kokevat ovat samassa veneessä. (mts. 234).

Perinteisesti yhteistunteiden on ajateltu viriävän yhtäaikaista fyysisestä läsnäolosta, mutta Salmelan (2011, 235) mukaan tunnetartunta voi tapahtua yhtä lailla virtuaalisessa ympäristössä tietokonevälitteisten ilmaisujen avulla. Yhteisen tuntemisen kohteen onkin ajateltu yhdistävän erilaisia verkossa kokoontuvia yhteisöjä. Esimerkiksi koulusurmissa tunteet toimivat Johanna Sumialan ja Minttu Tikan (2009, 11–12) mukaan virtuaalisia yhteisöjä yhteen liittävästä kittinä. Koulusurmaajia ihailevia virtuaalisia vihayhteisöjä määrittäviä tunteita ovat inho, suuttumus tai viha, kun taas verkon suruyhteisöjä pitää koossa uhreille ja heidän omaisilleen omistetut myötätunnon ilmaukset.

2.2 Moraaliset tunteet

Tunteita, joilla on erityinen tehtävä sosiaalisen kontrollin ylläpitämisessä ja ihmisyyhteisöjen koossapitämisessä kutsutaan moraaliseksi tunteiksi. Esimerkiksi noloitumista, häpeää ja syyllisyyttä on pidetty moraalipsykologian tutkimuksessa malliesimerkkeinä tunteista, jotka säätelevät ihmisten hyväksyttyä toimintaa ja kytkeytyvät yhteisiin arvotuksiin oikean tai väärän luonteesta. June Tagneyn ja kumppaneiden (2007, 347) mukaan ihmiset kokevat näitä epämieluisia tunteita tilanteissa, joissa arvioivat toimintansa rikkovan sisäistettyjä moraalisia periaatteita ja yhteisön normeja vastaan. Itseen kohdistuvat negatiiviset tunteet toimivat eräänlaisena moraalisenä barometrinä, joka tekee näkyväksi eron oikean ja väärän toimintamallin välillä (mt.). Kokijalleen tunteet ilmenevät välittöminä rangais-
tuksina, joiden epämieluisuus antaa tahdonvoimaa valita moraalisesti hyväksyttävien ja paheksuttavien vaihtoehtojen – esimerkiksi valehtelun ja todenpuhumisen tai vastuiden laiminlyönnin ja niiden

suorittamisen – välillä (Helkama 2009, 20–21). Häpeän, syyllisyyden ja nolouden on nähty motivoivan erityisesti yksilöiden yhdenmukaisuutta ja mukautumista kulttuurisiin soveliaisuuskäsityksiin sekä pidättäytymistä muiden loukkaamiselta (Rozin ym. 1999, 574).

Toinen hyvin tunnettu moraalisten tunteiden lähde on inhimillinen kärsimys. Daniel Batsonin (1987) mukaan muiden ahdinkoon eläytyvä empatia motivoi ihmisiä altruistisiin tekoihin kärsimyksen lievittämiseksi (Haidt 2001, 824–825). Viestinnätutkimuksessa empatian, sympatian ja myötätunnon merkitystä on tutkittu usein tilanteissa, joissa mediayleisöt todistavat humanitääristä hätää etäältä, eli ovat tietoisia todistavansa kaukana tapahtuvaa kärsimystä ilman suoria välineitä hädänalaisten aseman helpottamiseksi. Luc Boltanski (1999 [1993]) on puhunut kaukaisen kärsimyksen (*distant suffering*) yhteydessä säälin politiikasta, tunnepohjaisesta moraalisesta vastuusta, joka ilmenee kärsimystä kaukaa seuraavien mediayleisöjen aktivoituessa toimintaan huonompiosaisten ihmisten hyväksi. Myötätunto voi kannustaa esimerkiksi ”maksamaan ja puhumaan” eli avustamaan ja toisaalta edustamaan uhrien asiaa julkisessa keskustelussa (mts. 17–18).

Altruismia edistäviä tunteita on luontevaa arvottaa moraaliseksi sikäli, että ne istuvat hyvin moderniin länsimaiseen käsitykseen arvokkaista ja hyveellisistä tunteista. Esimerkiksi Serge Moscovici (2005, 208) on korostanut myötätuntoisten vastuunoton merkitystä ihmisyyhteisöjen pyrkimyksessä rauhanomaiseen yhteiseloön. Toisaalta taas tunteita, kuten kateutta, vahingoniloa, kaunaa ja ylpeyttä pidetään yleisesti ”ikävinä” (De Sousa 2001, 109) ja niiden moraaliseen arvoon on suhtauduttu yleensä varautuneemmin (Mulligan 2009, 264; vrt. Weiner 2006, 158; Haidt 2003, 855). Kulttuuriset arvotukset tunteiden luonteesta ovat olennaisesti muuntuvaisia. Esimerkiksi ylpeyden korostaminen monissa identiteettipoliittisissa liikkeissä vastalauseena häpeälle on lisännyt voimakkaasti ylpeyden positiivia konnotaatioita, vaikka ylpeyttä on pidetty moraalisesta näkökulmasta usein hankalana (Taylor 1985, 28; Eisenberg 2000, 666; Mulligan 2009, 263; vrt. Tagney ym. 2007, 360).

Tunteiden moraalisen olemuksen tai kulttuurisen arvon sijaan Jonathan Haidt (2001, 2003) on pyrkinyt systematisoimaan moraalisia tunteita niiden päämäärien eli funktioiden mukaan. Haidtin (2003, 853) määritelmässä ”moraaliset tunteet liittyvät koko yhteiskunnan, tai ainakin jonkun toisen etuun tai hyvinvointiin”. Tämän tarkoittaa ensinnäkin, että moraaliset tunteet heräävät *pyyteettömästi* niissä tilanteissa, joihin tunteen kokija ei itse välittömästi osallistu. Kun kaltoinkohtelun uhria ajatellaan kiihdyttävän suuttumukseen omakohtainen kokemus nöyryytyksestä tai loukkauksesta (Lazarus 1991, 222), samaa tilannetta todistava ulkopuolinen voi yhtä lailla tunnistaa kaltoinkohtelun *vääräksi* ja kokea sen johdosta *moraalista* suuttumusta sekä tarvetta toimia loukatun puolesta, esimerkiksi vaatia hänelle oikeutta ja hyvityksiä (Haidt 2003, 859; Tangney ym. 2007, 361; Helkama 2009, 230). Toisekseen, moraalisilla tunteilla on ihmisiin yhteisöllisiä eli *prososiaalisia* toimintavalmiuksia, toi-

sin sanoen ne kannustavat tekoihin yhteisön parhaaksi ja yhteisen sosiaalisen moraalinormiston puolustamiseksi (Haidt 2003, 853). Moraalisten tunteita voidaan pitää motivoivana voimana, joka ohjaa yksilöä tekemään sisäistämänsä moraalikoodin mukaisia valintoja. Samalla ne pidättelevät yksilöitä *antisosiaalisesta*, yhteisön tuomitsemasta ja sen tavoitteille tai koheesiolle haitallisesta toiminnasta, kuten rikollisuudesta ja väkivallasta (Tagney ym. 2007, 346–347).

Edellä kuvattujen kriteerien – pyyteettömyyden ja prososiaalisuuden – perusteella moraalisten tunteiden joukko laajenee sisältämään myös monia muihin kriittisesti tai vihamielisesti suhtautuvia tunteita, sikäli kun ne motivoivat yksilöitä ylläpitämään sosiaalisia normeja. Paul Rozin ja kumppanit (1999, 574) pitävät arveluttavien tekojen paheksumista ja muita tuomitsevia negatiivisia moraalisia arvioita olennaisena osana kaikkien ihmisyyhteisöjen toimintaa. Erityisesti halveksuntaa, suuttumusta ja inhoa on pidetty moraalisin tunteina, jotka kannustavat muuttamaan suhdetta sellaisiin yksilöihin, jotka pettävät, hyväksikäyttävät, valehtelevat tai muuten laiminlyövät ja rikkovat sosiaalisia normeja (Haidt 2003, 859). Muita tuomitsevat tunteet (*other-condemning emotions*) heräävät yhtä lailla perustavanlaisista moraalisääntöjen rikkomuksista (huutava vääräys, kuvottava surmatyö, halveksittava korruptoitunut päättäjä) kuin arkipäiväisistä ristiriitatilanteista, joissa ihmiset arvioivat jonkun toimivan tieteen tahtoon sopimattomasti tai aiheuttavan kyvyttömyydellään harmia ja ongelmia (Hutcherson & Gross 2011, 719).

Moraalisesti *arvokkaiden* ja moraalisesti *motivoitujen* tunteiden paradoksi ilmenee havainnollisesti inhon tapauksessa. Monissa kulttuureissa inho on tunne, jolla ihmiset irtisanoutuvat paheksuttavasta käytöksestä. Inho ylläpitää sosiaalista järjestystä uhkaamalla norminrikkooja hylkäämisellä ja sosiaalisella eristämällä. (Schnall ym. 2008, 1097.) Arkikokemuksesta tuttu havainto, että jokin teko tai mielipide herättää voimakkaan vastenmielisyyden tunteen, on usein sosiaalisesti hyväksytty reaktio, joka viestii jonkin tärkeän sosiaalisen säännön rikkomisesta. Tutkimiskirjallisuudessa on kuitenkin kiinnitetty huomiota myös inhon vahingollisiin seurauksiin. Koska inho herää päätelmistä, joissa yksilö kokee kohteen olevan epäinhimillinen tai saastainen, inho voi motivoida syrjimään ihmisiä pelkästään heidän olemuksensa ja identiteettinsä perusteella (Haidt 2003, 858). Rasismi tai muukalaiskammo, jota yhteisö harjoittaa puolustaakseen itselleen tärkeitä normeja, voi näyttäytyä toisen arvoyhteisöjen näkökulmasta moraalisesti kestäättömältä. Molemmat yhteisöt voivat kuitenkin käyttää inhoa vahvistaakseen moraalisia tuomioitaan.

Moraaliset tunteet tarjoavat erään näkökulman verkkokeskusteluissa ilmaistuihin arvotuksiin oikeasta ja väärästä poliittisesti kiistanalaisissa aiheissa. Viestinnätutkimus sosiaalisen median moraalisia tunteista on kuitenkin ollut vähäistä. Eräässä harvoista tutkimuksista Kaarina Nikunen ja Mervi Pantti (2018) tarkastelivat poliittisia näkemysten ja normien rikkomiseen liittyviä negatiivisia

tunneilmaisujen vuonna 2015 sattuneessa ”Ku Klux Klanin” aiheuttamassa kohussa. Kuva vihayhteisön tunnukseen pukeutuneesta ”kaapumiehestä” Hennalan vastaanottokeskukselle kerääntyneiden ja pakolaisia väkivaltaisesti vastustaneiden mielenosoittajien joukossa nostatti verkon eri julkaisualustoilla kiivaan arvokeskustelun. Tutkijat huomasivat, että inhoa, halveksuntaa ja häpeää käytettiin hyvinkin erilaisten poliittisten ja moraalisten näkökohtien esiin tuomiseksi, ja erilaisten ryhmäidentiteettien omaksumiseen.

2.2 Twitterin julkisuus

Nykyisessä mediamaisemassa väkivaltaisten iskujen julkinen tulkitseminen tapahtuu enenevässä määrin sosiaalisessa mediassa. Lähtökohtaisesti kaikille verkon käyttäjille julkisista yhteisöpalveluista, kuten Twitteristä ja YouTubesta, on tullut tärkeitä paikkoja, jonne ihmiset kokoontuvat keskustelemaan tapahtumien merkityksistä, ilmaisemaan tuntojaan ja neuvottelemaan tavoista jatkaa eteenpäin järkytyksen ja muiden voimakkaiden tunteiden keskellä (Lindgren 2011; Eriksson 2016; Bruns & Hanusch 2017; Sumiala ym. 2018; Tikka 2019). Digitaalisten viestintävälineiden avulla kriisiviestinnän perinteisten toimijoiden – päättäjien, viranomaisten, poliisin ja media-ammattilaisten – rinnalla kriisin määrittelyyn osallistuvat myös aiempaa useammat ”elektroniset silmät ja korvat” (Tikka 2019, 105–106): ”tavalliset” verkon käyttäjät, jotka voivat jakaa silminnäkijätodistuksia, kierättää iskuja tulkitsevaa materiaalia ja tuottaa omaa sisältöään, jossa yhdistyy tiedonvälitys, mielipiteellisyys ja tunteisuus (Bruns & Hanusch 2017, 1123; Papacharissi & de Fatima Oliveira 2012, 278).

Sosiaalinen media on muuttanut perustavanlaatuisesti sosiaalista kanssakäymistä niin arkisissa kuin poikkeuksellisissakin olosuhteissa. Vuorovaikutteiset digitaaliset mediateknologiat ovat tuoneet yhä useampien ulottuville välineet ilmaista, osallistua keskusteluun yhteisistä ja ihmisiä ja kavista intresseistä sekä ”kasvattaa toistensa kulttuurisia horisontteja” (Papacharissi 2002, 22). Perinteisten uutisorganisaatioiden ylläpitämään valtavirran mediajulkisuuteen (Herkman 2011, 86–87) verrattuna sosiaalisen median yhteisöpalvelut ovat niukasti säänneltyjä viestintäympäristöjä, joita ohjaavat logiikat – toimintaperiaatteet, sosiaaliset normit, vuorovaikutuksen mekanismit ja ansaintamallit – takaavat käyttäjilleen myös perustavanlaatuisesti erilaiset viestinnälliset edellytykset (van Dijck & Poell 2013, 3).

Verkon viestintäympäristöt hämärtävät rajanvetoa yleisöjen, tuottajien ja käyttäjien välillä. Sosiaalisen median palveluissa tavalliset ihmiset voivat omaksua joukkotiedotusvälineiden yleisöjä aktiivisemman roolin sisältöä jakavina, kommentoivina, muokkaavina ja luovina käyttäjätuottajina. (Bruns 2007; Matikainen & Villi 2015, 148–149.) Alustoilla kuka tahansa voi ryhtyä ”omaksi medi-

akseen” ja saavuttaa henkilökohtaisella joukkoviestinnällään potentiaalisesti rajattomia yleisöjä (Castells 2009, 63–71; boyd 2010, 47–48). Dhiraij Murthy (2012, 1061) määrittelee sosiaalisen median palvelut jakamiseen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen suunnitelluiksi viestintävälineiksi, ”joissa ”tavalliset” ihmiset tavallisissa sosiaalisissa verkostoissaan (verrattuna ammattimaisiin journalisteihin) voivat tuottaa ”uutisia” termin laajassa merkityksessä”.

Käyttäjätuottamisen vaikutus yhteiskunnallisten kriisien viestinnässä tulee hyvin esiin mikroblogin palvelu Twitterissä, jota eri yhteiskunnan toimijat käyttävät poikkeuksellisissa tapahtumissa keskinäiseen yhteydenpitoon, uusimpien tietojen päivittämiseen ja tilanteiden reaaliaikaiseen seurantaan (Papacharissi & de Fatima Oliveira 2012; Steensen 2018). Zizi Papacharissi (2014, 99; Papacharissi & de Fatima Oliveira 2012, 274) on käyttänyt Twitteristä käsitettä *social awareness platform*, joka kuvaa alustan kykyä nostaa ajankohtaisia yhteiskunnallisia teemoja julkiseen keskusteluun. Twitterin on nähty soveltuvan tapahtumien nopeatempoiseen seuraamiseen muun muassa tiiviiseen ilmaisuun kannustavan enimmäismerkkimääränsä,¹ viestien rajoittamattoman näkyvyyden sekä niiden leviämistä tehostavan uudelleentviittaus-toiminnon ansiosta (Murthy 2012, 1061; Koskela & Sihvonen 2018). Äkillisissä, ennakoimattomissa tapahtumissa Twitter myös tyypillisesti kokoaa käyttäjien muilta alustoilta kierrättämää sisältöä, esimerkiksi uutisia, tiedotteita, videoblogeja ja ruutukaappauksia muuten yksityisistä viestiryhmistä (ks. Sumiala ym. 2019, 210; Bruns ym. 2016, 23).

Kansalaisten kyky omaehtoiseen kriisiviestintään haastaa perinteisen median roolia julkisuuden portinvartijana. Verkkokeskusteluissa käyttäjät voivat kommentoida ja riitauttaa median rakentamia narratiiveja ja syventyä aiheisiin valtavirtajulkisuuden ulkopuolella. Esimerkiksi Osloan ja Utøyalle vuonna 2011 tehtyjen terrori-iskujen jälkeen Twitterissä nousi esiin kovaa kritiikkiä, jossa moitittiin perinteisten uutisvälineiden tiedonvälityksen painotuksia, esimerkiksi sensaatiohakuisuutta, toimitusten kankeaa reagoimista, ja termin terrorismi huolimatonta käyttöä (Eriksson 2016, 372–374). Moa Erikssonin (2016, 368) mukaan Twitteriä voidaankin ajatella terrori-iskuissa vaihtoehtoisena, taustalla vaikuttavana viestintäkanavana (*backchannel communication*, ks. McNely 2009), jossa kansalaiset voivat tuottaa omanlaisiaan tunnetta ja tietoa yhdistäviä diskurssejaan ymmärtääkseen ja selittääkseen väkivaltaisia tapahtumia. Vastaavasti koulusurmavideoiden reaktioita tutkinut Simon Lindgren (2011) tunnisti YouTube-kommenteista useita iskujen sosiaalisista syistä ja seuraamuksista keskustelevia yleisöjä, jotka kävivät keskenään neuvottelua muun muassa koulukiusaamisen, aselainsäädännön ja rasismin teemoista.

Kilpailevat ja toisiaan täydentävät kriisidiskurssit nousevat digitaalisilla viestintäalustoilla,

¹ Tutkielman käsittelemällä ajanjaksolla julkaisujen merkkirajoitus oli 140 merkkiä. Maksimimerkkimäärä nostettiin 280 marraskuussa 2017.

joissa niin mediayleisöt kuin sisällöt ovat pirstoutuneet moniksi rinnakkaisiksi julkisuuksiksi (Papacharissi 2002, 17; Matikainen & Villi 2015, 160). Näitä virtuaalisia yleisöjä, jotka määrittelevät iskuja suurimpien uutisvälineiden mediajulkisuuden rinnalla, voidaan jäsentää ”heikon” ja ”vahvan” julkisuusmallin avulla (Fraser 2009 [1992]). Näistä politiikan ”vahva” valtavirtajulkisuus liittyy poliittiseen järjestelmään ja noudattelee yleensä sen instituutioiden asialistaa (Herkman 2011, 80–81). Terrori-iskuissa muun muassa päättäjien kannanotot, viranomaisten tiedotustilaisuudet ja hallituksen lainsäädäntöaloitteet, joista media raportoi, kuuluvat vahvan julkisuuden piiriin. Virallisen yhteiskunnallisen päätöksenteon ulkopuolelle sijoittuu kuitenkin paljon yhteisistä aiheista käytyä kansalaiskeskustelua, jonka yhteys järjestelmätason politiikkaan on ohutta, ja jonka aiheet nousevat vapaammin tavallisten ihmisten moninaisista intresseistä ja elämänpoliittisista kysymyksistä (Dahlgren 2013, 19). Myös osallistuminen heikon julkisten teemojen kanssa voi olla luonteeltaan poliittista, esimerkiksi paikallistason aktivismia, joka pyrkii kiinnittämään ajamilleen asioille huomiota ja politisoimaan niitä valtavirtajulkisuuden asialistalille politiikan valtavirtajulkisuuden asialistalle (Herkman 2011, 82). Tällöin voidaan puhua Nancy Fraserin (2009 [1992], 17) termein vasta- tai vaihtoehtojulkisuuksista (*counterpublics*), valtavirtajulkisuudelle rinnakkaisista tai vastakkaisista keskusteluareenoista, joita käyttäen erilaiset marginaaliset ryhmät voivat kehittää hallitsevia narratiiveja haastavia tulkin-
toja (Vainikka & Harju 2019, 102).

Valtavirta- ja vaihtoehtojulkisuuden välinen jännite on jatkuvasti läsnä sosiaalisessa mediassa. Yhtäältä alustat toimivat välineinä ja kohtaamistiloina moninaiselle ruohonjuuritason aktivis-
mille, vastajulkisuudelle ja ulkoparlamentaarisille liikkeille (esim. Papacharissi & de Fatima Oliveira 2012; Jackson & Welles 2015; Hatakka 2019). Poliittisen osallistumisen näkökulmasta yhteisöpalvelut ovat kuitenkin ambivalentteja tiloja, joilla vaikuttavat yhtä aikaa yksityiset, yhteisölliset, liiketa-
loudelliset ja sosiaaliset intressit (Puro 2018, 128; van Dijck & Poell 2013, 11). Kuten Janne Matikainen ja Mikko Villi (2015) alleviivaavat, aktiivinen kansalaisosallistuminen ja esillä oleminen luon-
nehtivat sosiaalisen median käyttäjien vähemmistöä ja valtaosa ihmisistä samaistuu edelleen perin-
teiseen rooliin passiivisena ja näkymättömänä mediayleisönä. Lisäksi Twitter on hyvä esimerkki siitä,
kuinka poliittisen järjestelmän toimijat pyrkivät valtaamaan alaa mediajulkisuuden ulkopuolisilla
keskusteluareenoilla kasvattaakseen omaa tunnettuuttaan (Herkman 2011, 82). Useissa kansallisen
Twitterin käyttäjäverkostossa kartoitettavissa tutkimuksissa Twitterin on huomattu muistuttavan nurk-
kakuntaista ”eliitin mediaa” (Isotalus ym. 2018, 25), jossa suosituimmat ja vaikutusvaltaisimmat
käyttäjät heijastelevat yhteiskunnan valtaeliittiä, ja jossa politiikan ja joukkotiedotusvälineiden vai-
kuttajat ovat verkostoituneet tiiviisti keskenään (Ruoho & Kuusipalo 2019; Huhtamäki & Vainikka
2015).

Verkon kansalaiskeskustelua vähätellään usein sen takia, että se voi turvautua valtavirtajulkisuutta kärjekkäämpään ja epäsovinmaisempaan ilmaisuun (Papacharissi 2004). Yleisesti puhutaan ”someraivosta”, jota määrittää kohtuullisuuden ja argumentoinnin sijaan ”huutaminen”. Tunteikkuus ja kiihkeys eivät kuitenkaan itsessään vähennä poliittisen keskustelun arvoa, ja intohimon paloa on usein pidetty tarpeellisenä terveelle moniarvoiselle demokratialle (Mouffe 1999, 755–756; Dahlgren 2009, 120–121). Verkkoalustoilla tunneilmaisua kärjistää usein entisestään väärintulkintojen mahdollisuus ja anonymiteetin turvaama pidäkkeettömyys (Derks ym. 2008, 775). Kun keskusteluun osallistuu laajoja, eriaikaan läsnä olevia ja toisilleen näkymättömiä yleisöjä erilaisista sosiaalisista olosuhteista, ovat ihmisten käsitykset soveliaisuudesta alinomaan törmäyskurssilla (boyd 2010, 49–51).

Toisaalta sosiaalisen median julkisuuden tiedetään usein polarisoituvan vihamieliseksi vastakkainasetteluksi, ”antagonismiksi”, jossa kiistan eri puolilla asettuvat keskustelijat näyttäytyvät toisilleen herkästi poliittisten vastustajien sijaan vihollisina (Mouffe 1999, 755; Puro 2018, 128). Lindgren (2011, 132–133) havainnoi, että koulusurman poliittisia kysymyksiä puiva keskustelu oli usein sävyllään erittäin loukkaavaa fleimausta (*flaming*) eli estotonta riitelyä, joka sisältää voimakkaita tunteita ja kielenkäyttöä (Derks ym. 2008, 774). Fleimauksen ja provosoivan trollaamisen (*trolling*) ohella voidaan Papacharissin (2004) tavoin erottaa toisistaan myös keskustelun epäkohteliaisuus (*impoliteness*) ja sen epäkunnioittavuus (*incivility*). Siinä missä verkon epäkunnioittava keskustelu voi tietoisesti välttää epäkohteliaista käytöstä – nimittelyä, sarkasmia ja karkeaa kielenkäyttöä – siihen sisältyvä, usein häpeämätöntä muiden yksilönoikeuksien mitätöimistä sekä stereotyyppistä leimaamista on demokratialle haitallisempaa (mt.).

Digitaalisissa viestintäympäristöissä sosiaalisen osallistumisen edellytyksiä ja kansalaiskeskustelun dynamiikka määrittävät myös alustojen teknologiset ratkaisut. danah boyd (2010, 39, 45–48) on puhunut uudentyyppisistä verkottuneista julkisuuksista (*networked publics*) eli sosiaalisen median käyttäjien muodostamista kuvitteellisista yhteisöistä, joiden rakentuminen ja dynamiikka määrittävät alustojen käyttömahdollisuudet eli affordanssit. boydin mukaan Näitä ovat digitaalisen viestinnän pysyvyys (*persistence*), kopioitavuus (*replicability*), skaalautuvuus (*scalability*) ja etsittävyys (*searchability*). Käyttömahdollisuudet eivät itsessään sanele ihmisten sosiaalista käyttäytymistä, mutta ne määrittävät viestintäympäristön, johon verkottuneen julkisuuden toimijat sitoutuvat. Ilmiöt, kuten sisältöjen viraali leviäminen, yksityisen ja julkisen keskustelun rajan hämärtyminen sekä toisilleen useimmiten näkymättömät, eriaikaisesti läsnä olevat yleisöt, perustuvat osaltaan näihin sosiaalista mediaa rakenteistaviin tekijöihin. (Mts. 39, 49.)

Affordansseilla voidaan viitata laajasti ottaen kaikkiin sosiaalisen median kommunikatiivisiin käytäntöihin. Yhtäältä ne nousevat alustojen ohjelmoinnista, kuten käyttöliittymistä, jotka rajoittavat käyttäjien ilmaisua, ja näin ollen priorisoivat tiettyjä sosiaalisen osallistumisen muotoja. Toisaalta

rajoitukset toimivat käyttövoimana käyttäjälähtöisille innovaatioille ja viestintätavoille, jossa koodattua arkkitehtuuria käytetään tarkoituksiin, joihin niitä ei ole suunniteltu (Bucher & Helmond 2017, 240). Affordanssit kuvaavat siis yhtä lailla käyttäjien omaksumia kykyjä ja toimijuutta. Ne vastaavat kysymykseen ”mitä voin tehdä?”, eli määrittelevät aloitteellisten ja aktiivisen toiminnan rajoja teknisten ratkaisujen ja niitä käyttävien ihmisten välillä. (mt.; Sumiala ym. 2018, 18.)

Eräs kansalaiskeskustelujen näkyvyyttä ja löydettävyyttä tukeva affordanssi on *hashtag* eli aihetunniste. Aihetunnisteet, eli ristikkomerkillä (#, engl. *hash*) erotetut sanat tai merkkijonot auttavat synnyttämään verkottunutta julkisuutta käyttäjien jälkeensä jättämien digitaalisten jälkien etsittävyyden avulla (boyd 2010, 49). Twitterissä alkujaan käyttäjälähtöisenä innovaationa syntyneet aihetunnisteet lisäävät käyttäjien toimintaedellytyksiä alustoja muutoin järjestävien algoritmien rinnalla. Jokaiselle käyttäjälle erikseen räätälöidyn sisältövirran ja suositeltujen ”trendaavien” aiheiden lisäksi ihmisillä on mahdollisuus kiinnittää viestinsä osaksi olemassa olevia julkisia teemoja käyttämällä niitä vastaavia tunnisteita (Gillespie 2014, 188–189). Merja Koskela ja Tanja Sihvonen (2018, 38) luonnehtivatkin aihetunnistetta ”digitaalisena toimintalogiikkana, julkaistujen sisältöjen järjestämisen tapana, sekä toimijuutta ja käyttäjyyttä rakentavana keinona, joka läpäisee kaikki sosiaalisen median alustat”.

Vaikka aihetunnisteet ovat vähitellen valtavirtaistuneet osaksi Twitterin algoritmisesti kuratoimia ”trendaavia aiheita” (Gillespie 2014, 188; Bruns & Burgess 2015), käyttäjät ovat säilyttäneet mahdollisuuden avata uusia keskusteluita ja luoda sillä tavoin omaehtoisesti uusia diskursiivisia areenoita itse keksimillään aihetunnisteilla *ad hoc* ilman ylläpidon hyväksyntää.² Aihetunnisteiden avulla käyttäjien on mahdollista reagoida nopeasti esiin nouseviin teemoihin tai äkillisiin tapahtumiin sekä muodostaa niiden ympärille samaa aiheitta seuraavien käyttäjien omia, usein epämuodollisia, lyhytikäisiä ja tilapäisiä diskursiivisia areenoita eli *ad hoc* -julkisuuksia (Bruns & Burgess 2015).

Aihetunnisteita on käsitteellistetty usein metadatana eli avainsanoja, jotka ryhmittelevät yhteisellä tunnuksella merkityt viestit hakukoneella etsittäväksi ”ryppäiksi” (Koskela & Sihvonen 2018, 37–38). Saman aihetunnisteen piirissä julkaistuista viesteistä rakentuu siten eräänlaista etsittävää puhetta (*searchable talk*), joihin osallistuakseen käyttäjien ei tarvitse kommentoida toistensa viestien alle tai seurata toisiaan (Zappavigna 2011, 789). Michele Zappavigna (2011, 800) on kutsunut tätä käyttäjien jakamaa keskusteluyhteyden kokemusta ympäröiväksi yhteisöllisyydeksi (*ambient affi-*

² Poikkeuksena Twitter-ylläpidon hallinnoimat erityiset emoji-aihetunnisteet eli *hashflagit*, joita on kirjoitushetkellä aktiivisessa käytössä maailmanlaajuisesti noin 4000 kappaletta (Highfield 2018). Hashflagin käyttötarkoitukset ovat useimmiten kaupallisia, mutta ne liittyvät enenevässä määrin myös kansalaisliikkeisiin ja poliittiseen aktivismiin mm. #MeToo ja #BlackLivesMatter aihetunnisteiden yhteydessä.

liation). Ympäröivässä yhteisöllisyydessä toisilleen usein tuntemattomat ihmiset voivat tuntea yhteisöllisyyttä yhdistävän aiheen välityksellä vuorovaikuttamatta suoraan keskenään.

Aihetunnisteet edustavat kuitenkin myös luovaa erikoiskieltä, joka tehostaa viestien ilmaisuvoimaa (Koskela & Sihvonen 2018, 32; Zappavigna 2011, 801; Papacharissi 2014, 110). Esimerkiksi terrori-iskuista toiseen toistuvat aihiot kuten #prayfor... ja #...strong kehystävät viestit määrätyn laisella tulkinnalla ja reaktioilla, jotka tässä tapauksessa voi tulkita sympatian tai solidaarisuuden osoituksiksi (Lin & Margolin 2014, 11–13).

2.3 Terrorismi julkisten tunteiden virittäjänä

Terrori-iskut ovat traumaattisia ja väkivaltaisista tapahtumista, jotka tulevat järkytyksenä ja aiheuttavat huolta ja pelkoa laajoissa ihmisjoukoissa. Välittömän tuhon ja väkivallan ohella terroriteot tuottavat kaaosta yhteiskuntien arkiseen järjestykseen, järkyttävät väestön turvallisuudentuntua ja pirstovat ihmisten itsestään selvinä pitämiä uskomuksia uhasta ja vaarasta (Cui & Rothenbuler 2018, 157). Pelon levittäminen käyttämällä äärimmäistä ideologisesti tai poliittisesti motivoitua väkivaltaa satunnaiseen ihmisjoukkoon onkin eräs tapa selittää terrorismia, jonka määrittelemine on tunnetusti hankalaa (ks. Hoffman 2006, luku 1; Schinkel 2009, 181). Terrorismi myös kylvää epäluottamusta kansalaisten välille. Esimerkiksi salafismi-jihadistinen ideologinen väkivalta voi lisätä ennakkoluuloja ja muukalaisvihaa arabitaustaisia väestöryhmiä ja muslimiyhteisöjä kohtaan (Godefroidt & Langer 2018, 3).

Terrorismin teoreetikot ovat pitkään kiinnittäneet huomiota ilmiön kommunikatiivisuuteen. Näennäisesti sattumanvaraisesti kohdistettu väkivallanteko toimii ensi sijassa uhkauksena, jonka viesti on ”sinä voit olla seuraava” (Schinckel 2009, 191). Levittääkseen psykologisia vaikutuksia välitöntä iskupaikkaa laajemmalle terroristisen toimijan ajatellaan tavoittelevan teolle suurinta mahdollista julkisuutta. Väkivalta, materiaallinen hävitys ja uhrin ovat välineitä propagandassa tai suostutuksessa, jolla voi olla monenlaisia strategisia tavoitteita, kuten vakuuttaa kansalaisia hallituksen kyvyttömyydestä sekä tekijöiden voimasta ja kyvystä iskeä uudelleen (Wilkinson 1997, 56–57; Schmid 2004, 205–209; Tilly 2004, 9.) Huomion laajuutta voidaan pyrkiä kasvattamaan valikoimalla tekotapa ja iskun olosuhteet median tarpeisiin otollisiksi (Weimann 2005; Katz & Liebes 2007, 161), kuten iskemällä ikonisiin maamerkkeihin – esimerkiksi WTC-torneihin New Yorkissa vuonna 2001 – tai tärkeiden tapahtumien aikaan, kuten Bostonin maratonin varrelle 2013, Ranskan itsenäisyyspäivänä juhlinnan aikaan Nizzassa 2016 ja joulumarkkinoille Berliinissä 2016 (Cui & Rothenbuhler 2018, 156).

Tavoitteistaan riippumatta terroristisilla toimijoilla on rajallinen kyky hallita toteuttamiensa iskujen merkityksiä ja tulkintoja. Tutkimusten mukaan julkinen keskustelu vaikuttaa merkittävästi

siihen, millainen toiminta ymmärretään tai hyväksytään terrorismiksi. Leena Malkin ja Daniel Sallamaan (2018) mukaan Suomessa tehdyistä ideologisista väkivallanteoista on keskustelu julkisuudessa tarkoituksellisesti termiä terrorismi vältellen. ”Terrorismi” on ymmärrettävä aina myös poliittiseksi leimaksi sekä tulkintakehykseksi, joka aktivoituu julkisuudessa herkemmin puhuttaessa toimijoista, jotka on helppo samaistaa hallitseviin ”terroristin” representaatioihin. Nykyjulkisuudessa näitä representaatioita hallitsevat radikaali-islamistiset ja salafi-jihadistiset ryhmät (van der Veen 2014).

Vaikka valtavirtajulkisuus usein vahvistaa tahattomasti terroristista viestiä (ks. esim. Godefroidt & Langer 2018), monet tutkijat ovat tunnistanee uutisvälineillä tehtäviä, jotka suojaavat yleisöjä terroristisen propagandan herättämältä kauhulta ja epäluottamukselta. Hillel Nossekin (2008, 327) mukaan media omaksuu terrori-iskuissa rituaalisen kerrontatavan, jonka tarkoituksena on purkaa iskun tekijöiden uhkaava ja hälyttävää viestiä; lievittää ahdistusta ja järkytystä; jouduttaa paluuta normaaleihin olosuhteisiin; tukea kansakunnan sinnikkyyttä; sekä varmistaa kriisin rauhanomainen ratkaisu demokraattisten arvojen mukaisesti. Vastaavasti Hannele Huhtala ja Salli Hakala (2007, 33) katsovat, että perinteinen media tuottaa yhteiskunnallisissa kriiseissä yhteisöllisyyttä, rakentaa yleisölleen kokemuksen kuvitteellisesta ja todellisesta yhteisöstä ja esittää siihen liitetyt tunteet rituaalisesti. Mitä vakavammasta tragediasta on kyse, sitä kipeämmin median rituaalista viestintää on nähty tarvittavan kaaoksen jäsentämiseen ja yhteisöjen eheytymiseen (Sumiala 2013, 21).

Rituaalinen sureminen ja myötätunnon ilmaukset ovat tapoja, joilla kansalaiset itse voivat vahvistaa yhteiskunnan solidaarisuutta, kun sen yhteisyys on uhattuna. Esimerkiksi kuolleiden kunnioittaminen ja sureminen yhteisön yhteisinä menetyksinä ovat symbolisia tekoja, jotka yhdistävät ihmisiä (Burkitt 2005, 693; Morse 2018, 245.) Osa kansalaisten spontaaneista sururituuaaleista tapahtuu mediavälitteisesti ja laajenee osaksi yleisöjen kokemuksia. Ihmisten omaehtoisesti onnettomuus- tai surmapaikoille tuomat kukat ja kynttilät toimivat uutismateriaalina, jota välittämällä media tarjoaa yleisöilleen tapoja kokea myötätuntoa ja auttaa heitä osallistumaan yhteenkuuluvuuden ja solidaarisuuden rakentamiseen. (Sumiala 2013, 105). Mervi Pantin ja Johanna Sumialan (2009, 133) mukaan tunteellisen uutiskerronnan avulla medialla on kyky ohjailla julkisia tunteita ja välittää ideaa yhteiskunnan myyttisestä keskuksesta.

Tutkimuskirjallisuudessa on havaittu, että rituaalinen viestintä ja sen tunteet ovat tärkeitä myös iskujen jälkeen tapahtuvassa kansalaiskeskustelussa. Tutkimuksessaan Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien kommunikatiivisuudesta Johanna Sumiala ja Minttu Tikka (2009, 12) kiinnittivät huomiota tällaisten keskustelujen terapeuttiseen luonteeseen. Keskustelufoorumien ja sosiaalisen median alustat toimivat paikkoina, jossa ihmiset saattoivat purkaa tunteitaan ja ahdistustaan (mt.; Lindgren 2011, 131–132; Eriksson 2016). Sumiala ja Tikka näkivät tuntemusten käsittelyn tukevan rituaalisia,

yhteisöä koossapitäviä funktioita: verkon käyttäjiä kutsuttiin jakamaan henkilökohtaisia vaikeuksiin, jotta elämä tragedian jälkeen olisi jälleen mahdollista. Näin kuvattuna rituaalinen funktio muistuttaa läheisesti Huhtalan ja Hakalan (2007, 33) kuvailemaa median rakentamaa yhteisöllisyyttä kriisissä, jossa julkisiin rituaaleihin kokoontuneita yleisöjä rohkaistiin ottamaan osaa omiin suruprosesseihinsa toiston ja yhteisöllisen surun, menetyksen ja kaipauksen käsittelyn avulla.

Toisaalta tutkimuskirjallisuus on tuonut esiin kansallisen solidaarisuuden kielteisiä puolia. Syyskuun 11. päivän iskuja havainnoitunut Randall Collinsin (2004, 80) katsoo, että iskujen herättämän solidaarisuuden laajuus lietsoi myös hysteriaa sekä veti puoleensa yksilöitä, jotka pyrkivät kiihdyttämään konfliktia saadakseen osansa sen keräämästä huomiosta ja julkisista tunteista. Normatiivinen ryhmittymisen kansallisten symbolien ja kansallistunteen ympärille voi olla myös vieraannuttava kokemus, ja kyvyttömyys tempautua yhteiseen tunnetilaan voi tulla tulkituksi hyökkäyksenä kansakuntaa ja sen arvoja vastaan (Payne 2018, 289). Myös myötätunto iskun kohteeksi joutunutta sisäryhmää – ”meidän omiamme” – kohtaan voi lietsoa aggressiivisia asenteita hyökkääjiä ja kansakuntaa uhkaavia ”vihollisia” kohtaan (Nussbaum 2003, 13–14). Terrorismin tiedetään herättävän yhteiskunnissa patriotismia ja kansallisyhpeyttä, mutta myös suvaitsemattomuutta sekä vahvistavan entistä oikeistolaisempaa ja autoritäärisempää politiikkaa (Godefroidt & Langer 2018, 3).

Solidaarisuus ja vahva kansallishenki ovat ongelmallisia myös silloin, kun terrorismin nostattamat tunteet valjastetaan hallinnolle edullisiin tarkoituksiin. Varoittavana esimerkkinä voidaan pitää Yhdysvaltojen syyskuun 11. iskuja, joissa tunteiden lietsomisella oli kauaskantoisia kulttuurisia vaikutuksia kansalliseen ymmärrykseen uhkasta, vaarasta ja riskeistä (Altheide 2009). David Altheiden mukaan pelon ilmapiiriin vaikutti osaltaan median ja poliittisten päättäjien ylläpitämä diskurssi, joka yhtä aikaa herätteli solidaarisuutta ja ruokki uusien iskujen pelkoa. Tämän ”pelon politiikan” tarkoituksena oli hyväksikäyttää kansalaisten vaarantunnetta, suostutella heitä pidättäytymään kritiikistä sekä seisomaan ehdoilla johtajiensa takana ja hyväksymään kiristynyt turvallisuuspolitiikka kansalaisoikeuksista piittaamatta. (Mts. 42–43, 138–139.) Toisaalta kokemus yhteisten tunteiden hallinnasta voi aiheuttaa voimakkaitakin vastareaktioita, joissa julkisista tunteista tulee vastarinnan väline. Ian Burkitt (2005, 686) katsoo, että näin kävi Madridin pommi-iskujen (2004) jälkeen, kun Espanjan hallitus epäonnistui yhdistämään kansakuntaa ja sai tämän seurauksena vastaansa suuttumusta ja epäluottamusta ilmaisevat mielenosoitukset.

Samalla kun sosiaalinen media on kasvattanut kansalaisten viestinnällisiä edellytyksiä omien tunnereaktioittensa ilmaisemiseksi, näkemyksiä rituaalisten tunteiden homogeenisyydestä ja kansakunnan tunteellisesta yhtenäisyydestä ovat jouduttu arvioimaan uudelleen. Solidaarisuuden ohella yleisön suhtaumisessa saattavat painottua esimerkiksi suuttumus (Bruns & Hanusch 2017, 1127), ja

toisinaan jopa huumori (Eriksson 2018, 3989). Alex Bruns ja Folker Hanusch (2017, 1127) havaitsivat, että Pariisin Stade de France (13.11.2015) ja Brysselin Zaventemiin (22.3.2016) tehtyjen iskujen jälkeen huomattava osa Twitterissä kiertävästä audiovisuaalisesta materiaalista ilmaisi surun ohella suuttumusta ja uhmakkuutta tekijää kohtaan. Robert Payne (2018) taas tuo esiin, että terrori-iskuissa nörkätys voi kohdistua yhtä lailla muihin kansakeskustelijoihin, esimerkiksi heidän tunne-reaktioidensa turhamaisuuden johdosta. Edes terrorismin uhreja kohtaan tunnetun myötätunto ja suru eivät ole itsestäänselvyys. Johanna Sumiala ja kumppanit (2018, 99) tunnistavat tutkimassaan *Charlie Hebdon* hybridissä mediatapahtumassa selvän vastareaktion provokatiivisen satiirilehden toimituksen kuolonuhreja suremiselle, sillä jotkut keskustelijat tulkitsivat toimittajien jopa kerjanneet Islamia pilkkaavilla kuvituksillaan itselleen ikävyyksiä.

2.4 Tutkimuskysymykset

Olen edellä selostanut tutkimukseni keskeistä teoriataustaa ja aiempaa tutkimusta sosiaalisten ja moraalisten tunteiden merkityksestä, sosiaalisen median julkisesta luonteesta ja terrorismin suhteesta julkisiin tunteisiin. Tuon tutkimuksessani yhteen nämä kolme teoriasuuntausta, ja pyrin niiden perusteella vastaamaan kahteen tutkimuskysymykseen:

1. Millaisia moraalisia tunteita Turun puukotuksia käsittelevässä #turkuattack Twitter-keskustelussa nousi esiin?
2. Miten tunteet näkyivät tapahtuman määrittelyssä ja sitä käsittelevissä diskursseissa?

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimusaineistoni ja menetelmäni, eli kriittisen diskurssianalyysin sekä määrällisen ja laadullisen sisällönerittelyn, joita käytän analyysissä vastatakseni asettamiini tutkimuskysymyksiin.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON KUVAUS

Tutkielmani on tapaustutkimus, jossa tarkastelen Turussa 18.8.2017 tapahtuneen puukotusiskun herättämiä tunteellisia reaktioita Twitterissä, keskusteluissa ilmaistuja moraalisia tunteita sekä tunteiden rakentumista osaksi iskuja tulkitsevia puhetapoja. Pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini laadullisella tutkimusotteella, jonka lähtökohtana on ilmiön selittäminen ja ymmärrettäväksi tekeminen (Alasuutari 1993, 196).

Tapaustutkimus ei ole puhtaasti tutkimusmenetelmä vaan paremminkin tutkimusote tai tutkimusstrategia. Robert Yinin mukaan (2014, 18) tapaustutkimus on empiirinen tutkimus, joka tutkii hiljattain tapahtuneita ilmiöitä syvällisesti niitä ympäröivän reaalimaailman kontekstissa, erityisesti kun raja ilmiöiden ja niiden kontekstin välillä ei ole itsestään selvä. Päivi Erikssonin ja Anne Kovalaisen (2008, 115) mukaan tapaustutkimukselle on ominaista tutkimusongelma, joka on muotoiltu ymmärtämään valittua tapausta, sekä tutkijan halu ymmärtää, mistä tapaus kertoo ja mitä siitä voidaan oppia. Tässä tutkielmassa olen muotoillut tutkimuskysymykset siten, että tuotan niiden avulla tietoa ja ymmärrystä moraalisisista tunteista juuri käsittelemässäni Turun puukotusiskun tapauksessa.

Tapaustutkimuksen tyypittelyä voidaan edelleen tarkentaa erottamalla toisistaan intensiivinen ja ekstensiivinen tutkimusasetelma. Näistä ensimmäinen pyrkii ymmärtämään tapauksen ainutlaatuisuutta, sisäistä logiikkaa ja osallistujien kokemuksia. Jälkimmäinen taas vertailee toisiinsa useampaa asetelmaa tavoitteenaan yleistää niistä yleisiä malleja. (Eriksson & Koistinen 2014, 19–20.) Tutkielmani edustaa ensimmäistä tyyppiä. Tarkoituksena on ollut luoda tapauksesta niin sanottu tiheä kuvaus, jossa tapausta tulkitaan monipuolisesti sen yhteiskunnallisten olosuhteiden ja materiaalsen ympäristön kontekstissa (mts. 18). Rakennan analyysissäni tapahtuman kuvauksen, joka perustuu erityisesti kahteen viranomaisasiakirjaan: valtioneuvoston turvallisuuslain nojalla asettaman itsenäisen tutkimusryhmän selostukseen (P2017) ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomion perusteluihin asiassa *Syyttäjä v. Abderrahman Bouanane*.³

Jälkikäteen laadittujen kokonaisselostusten lisäksi yritän luoda kontekstin keskustelijoiden kokemukselle keskellä käynnissä olevia tapahtumia, jossa monet yksityiskohdista olivat tuntemattomia tai tarkentuivat ajan kuluessa. Aineistoni konteksti on siksi mielestäni luonteva käsittää liikkeessä olevana ja rekursiivisena prosessina, jossa keskustelijat arvioivat ja uudelleenarvioivat tapahtuman yksityiskohdista julkisuudessa kiertävää tietoa ja peilasivat sitä esimerkiksi viranomaisviestinnän ja median esittämiin tulkintoihin. Tällaista kontekstin dynaamisuutta on kriisiviestinnän tutkimuksessa

³ Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomio 8/125884 asiassa R 18/970, annettu 15.6.2018 (tästä lähtien VSKO).

käsitteellistetty tilannekuvana (*situation awareness*). Sillä viitataan tietoisuuteen tapahtumista kullakin hetkellä; tulkintaan siitä, miten tapahtumat olisi ymmärrettävä sekä miten tämän ymmärryksen varassa tulisi toimia (Steensen 2018, 18).

Twitterin avoimuus tekee siitä otollisen paikan julkisen tilannekuvan rakentumiselle. Twitterissä aktiiviset media-ammattilaiset, poliittiset päättäjät, viranomaiset ja kansalaiset kierrättävät usein muilta alustoilla tuotettua, tapahtumia taustoittavaa sisältöä kuten uutislinkkejä, ruutukaappauksia ja tiedotteita (Bruns & Burgess 2015; Sumiala ym. 2019, 210). Aineistosta nousseiden Twitterin ulkopuolisen sisällön sekä keskustelussa viitattujen välikohtausten ohjaamana olen perehtynyt myös laajaan media-aineistoon, joka koostuu journalistisista sisällöistä sekä viranomaisten ja poliittisten päättäjien pitämistä tiedotustilaisuuksista.

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni koostuu 2982 Twitter-viestistä (tviitistä), jotka on julkaistu aihetunnisteen #turkuattack alla kahden viikon aikana puukotusiskusta, 18.8.–5.9.2017. Tviitit kerättiin osana Tampereen yliopiston koordinoimaa *Je suis Charlie* -tutkimuskonsortiota⁴ Twitterin REST-ohjelmointirajapinnalta (*application programme interface*, API). #turkuattack valikoitui aineistonkeruun hakuterminiksi, koska se syntyi tapahtuman yhteydessä *ad hoc*, ja vaikutti jo tapahtumapäivänä kokoavan Twitterissä nimenomaan puukotuksista käytyä keskustelua, toisin kuin yleisluontoisempi #turku, johon liittyi viestejä esimerkiksi turismista ja elinkeinotoiminta (ks. Eriksson Krutrök & Lindgren 2018, 4).⁵ Viestien arkistointi aloitettiin tuntien kuluttua tapahtuneesta. Tavoitteena oli kerätä talteen mahdollisimman nopeasti ja tarkasti myös siihen mennessä kertyneet viestit. Jokainen perjantai-iltapäivän 18.8.2017 ja perjantain 5.9.2017 välillä julkaistu viesti arkistoitui tietokantaan automaattisesti. Arkistoituja viestejä on käytetty myöhemmin myös HYTE-konsortion vastuullisen tutkijan Johanna Sumialan yhdessä Anu Harjun kanssa tekemässä tutkimuksessa (2019).⁶

Sain arkistoidut viestit käyttööni rajapinnalta luetussa muodossa. Tässä alkuperäisaineistossa

⁴ Professori Katja Valaskiven (COMET-tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto) johtama tutkimuskonsortio *Je Suis Charlie – symbolinen sodankäynti ja kamppailu huomiosta mediatapahtumasta* (2015–2017, Suomen Akatemia).

⁵ Sähköpostivaihto Jukka Huhtamäen kanssa 10.10.2018. Samalla on mahdollista, että hakua rajaamalla sen ulkopuolelle on jäänyt tutkimukselle relevantteja viestejä. #turku-aihetunnisteen tviittimäärä vaikuttaa nousseen rajusti iskua edeltävästä ajasta heti puukotusten jälkeen ja kahden viikon aikana sillä julkaisiin noin kymmenenkertainen määrä viestejä #turkuattack verrattuna (esim. @Pinnalla.fi, 19.8.2017 6:00).

⁶ Professori Katja Valaskiven johtama tutkimuskonsortio *Hybrid Terrorizing (HYTE) - Developing a New Model for the Study of Global Media Events of Terrorist Violence* (2017–2021, Suomen Akatemia). Sumiala ja Harju (2019) tutkivat, miten kiistat Islamin ympärillä rakentuivat sosiaalisen median julkisuudessa (ml. Twitter ja YouTube) ja, mitä diskursseja ja diskursiivisia strategioita keskustelijat käyttivät uskonnon roolin merkityksellistämiseen. Tulokset ovat inspiroineet Islamia halventavan keskustelun jäsenyyksiä tämän tutkielman luvussa 4.6.

jokainen viesti oli luokiteltu 36 aineistomuuttujaan, jotka sisälsivät muun muassa viestin tekstisisälön, julkaisuajan ja lähettäjän käyttäjänimien. Siivosin alkuperäisaineistoa yhdenmukaistamalla eri tavoin koodatut muuttuja-arvot, täydentämällä 278 rajapintaluvussa typistynyttä viestiä⁷ sekä tarkistamalla rajapinnan tekemien alustavien luokittelujen oikeellisuuden.⁸ Muuttujia yhdistelmällä, jakamalla ja uudelleenryhmittämällä⁹ rakensin lopuksi osin laskennallisesti (VBA-ohjelmointikielillä makroilla) käyttämäni aineistotietokannan Microsoft Exceliin.

3.2 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Diskurssianalyysi on sateenvarjokäsite useille laadullisille menetelmille, joissa kieli käsitetään sosiaalisesti rakentuneena käytäntönä, joka rakentaa merkityksiä todellisuudesta. Sari Pietikäisen ja Anne Mäntysen mukaan (2009, 12–14) diskurssien tutkimuksen kohteena on kielenkäytön tilannesidonnaisuus ja säännönmukaisuus sekä kielenkäyttöön elimellisesti liittyvät kontekstit ja arvoasetelmat. Analyysin tarkoituksena on siten tavoittaa ja tehdä näkyväksi ”ulkoista maailmaa” luovia konstruktioita, niiden vaihtelua ja tarkoituksellista vakiinnuttamista (Fairclough 1992, 41; Jokinen, Juhila & Suonen 2016, 27). Mannermaisessa filosofiassa, erityisesti Michel Foucault’n esittelemässä produktiivisessa valtakäsityksessä, diskursseja pidetään tärkeänä osana kaikkiin sosiaalisiin suhteisiin levittäytyneitä valtasuhteita (Hall 2001, 75–78). Puhetavoilla itsellään katsotaan siis olevan kyky tuottaa, uusintaa ja puolustaa tai toisaalta vastustaa erilaisia sosiaalisia ja poliittisia järjestyksiä, joiden osaksi ne ovat rakentuneet.

Kriittinen diskurssianalyysi (*critical discourse analysis*, CDA) tutkii diskurssien suhdetta valtaan, esimerkiksi kielellä tuotettuja erotteluita, eriarvoisuutta ja hallintaa. Diskurssien tutkimuksessa vallan nähdään sijaitsevan kielessä, sen historialliskulttuurisessa kontekstissa ja lajityypillisissä muodoissa ja aihevalinnoissa, jotka ohjaavat yhdenlaisia merkityksiä ja poissulkevat toisia. Kriittisyys viittaa myös tutkimuksenteon emansipatoriseen tiedonintressiin: tutkijan tarkoituksena on viime kädessä purkaa tutkimaansa ideologista kielenkäyttöä, esimerkiksi tehdä näkyväksi puheen näennäisiä itsestäänselvyyksiä (Fairclough 1992). Vahvan teoreettisen pohjavireensä vuoksi kriittistä diskurssianalyysia onkin kutsuttu ”teoreettiseksi synteeksiksi”, joka on johdettu useista käsitteellisistä työkaluista (Weiss & Wodak 2003, 7).

Kriittiseen diskurssianalyysiin sisältyy monia etuja moraalisten tunteiden analysoimiseksi.

⁷ Niissä tapauksissa, jossa viestit olivat edelleen löydettävissä. Aineisto täydennettiin 1.6.2018.

⁸ Muun muassa viestin arvioidun kielen, jossa oli merkittäviä poikkeuksia.

⁹ Esimerkiksi viestiin liitettyt hyperlinkit, kuvat ja videot oli eroteltava alkuperäisaineistosta erikseen.

Moraalisia suhteita rakentavat tunteelliset käytännöt ovat luonteeltaan velvoittavia ja kytkeytyvät val-lankäyttöön yhteisöjen normeissa ja identiteetissä. Ne myös uusintavat sosiaalisia hierarkioita tun-nustamisen ja toiseuttamisen avulla: yhteisten tunteiden avulla voidaan rakentaa yhteenkuuluvuutta ja sisäryhmiä tai tuottaa vieraita tai vaarallisia ulkoryhmiä ja siten etäisyyttä keskustelijoiden välille (Nikunen & Pantti 2018, 71). Tunteelliset normistot ovat myös usein implisiittisiä ja vaikuttavat ”luonnollisilta”: tietyissä tilanteissa koetut tunteet hyväksytään usein suoralta kädeltä soveliaiksi, hy-viksi, rakentaviksi tai päinvastoin vääriksi, vaarallisiksi tai vahingollisiksi. Kun tunteet ja niitä ilmen-tävät diskurssit saavat vakiintuneen totuuden aseman, voidaan puhua hallitsevasta ideologiasta, joka luonnollistaa ja yleistää uskomuksia ja esittää ne itsestään selvinä ja väistämättöminä (Fairclough 1992, 87–88). Kriittisen diskurssianalyysin tehtävänä on tällöin tehdä ymmärrettäväksi ja ”läpiva-laista” näitä itsestään selviä näkemyksiä ja ideologisia oletuksia (Reisigl & Wodak 2009, 88).

Analyysiini viitekehys perustuu Norman Fairclough’n (1992, 72–96) diskurssien kolmiulot-teiseen tai kolmen sisäkkäisen kehän malliin. Sen ytimessä on *teksin konteksti* eli repertuaari (ks. Jokinen ym. 2016, 35), jossa merkitykset nousevat erilaisten kokonaisuuksien kuten lauseiden, pu-huntojen ja kokonaisten tekstien yhteydessä kielen vaihtelevuudesta, sanastosta ja kielikuvista. Mal-lin uloimmalle kehälle taas sijoittuvat tekstistä rakentuvat *sosiaaliset käytännöt*, joista Fairclough painottaa erityisesti ideologioita. Analyysirunkoni sijoittuu näiden kahden tason väliin, *diskursiivisiin käytäntöihin*, jotka välittävät tekstin tuottamia merkityksiä sosiaalisiksi käytännöiksi.

Analyysirunkoni jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisenä tarkastelen, millaista toimijuutta ai-neistossani rakentuu, eli kuinka puhujat asemoivat itsensä ja muut tekstin kontekstiin. *Subjektipositiot* kertovat miten toimijat kiinnitetään merkityssysteemiin, toisin sanoen millaisia mahdollisuuksia ja rajoitteita heidän toiminnalleen asetetaan (Jokinen ym. 2016, 45). Martin Reisigl ja Ruth Wodak (2009, 95) kutsuvat tällaista subjektipositoiden määrittelyä *nimeämiseksi* (*nomination*), jonka kei-noja ovat muun muassa ryhmäjäsenyyden osoittaminen, inhimillistäminen ja metonymiat (osa koko-naisuuden edustajana ja kokonaisuus osastensa edustajana). Nimeämisen ohella tarkastelen toimijoi-hin liitettyjä eli *implikoituja* ominaisuuksia (*predication*) ja tapoja, joilla ne edistävät tai heikentävät samaistumista näihin toimijoihin (mt.).¹⁰ Reisiglin ja Wodakin mukaan tyypillinen implikoinnin tapa on jaottelu ”meihin” ja ”heihin”, eli vetoaminen määreisiin, stereotypioihin, ryhmittelyihin sekä esi-merkiksi ehdollisiin lauserakenteisiin, joilla herätellään identifioitumista sisäryhmään tai etäännyte-tään subjektiposioita ulkoryhmään. Kolmantena huomioin, miten merkityksiä *voimistettiin*, kiinnit-täen erityistä huomiota tietokonevälitteisen viestinnän symbolisuuteen ja multimodaalisuuteen, kuten

¹⁰ Reisigl ja Wodak (2009, 95) viittaavat nimeämiseen ja implikoimiseen omina diskursiivisina strategioina, eräänlaisina suunnitelmina, joissa useat käytännöt yhdistyvät joidenkin tavoitteiden saavuttamiseksi. Käsitteet ovat kuitenkin siinä määrin yleisiä, että ymmärrän ne tässä tutkielmassa diskursiivisiksi käytännöiksi.

tunneikoneihin, valokuvaan, ruutukaappauksiin, animaatioihin ja internetmeemeihin (mt.).

Toisen osan analyysirungostani muodostavat sellaiset diskursiiviset käytännöt, joissa diskursseja puolustetaan, oikeutetaan ja vakiinnutetaan muiden silmissä. Analyysissä keskeinen käyttämäni käsite on *interdiskursiivisuus*. Termillä viitataan käytäntöihin, joilla eri aikoina tai eri yhteyksissä merkitykselliset diskurssit limittyvät ja viittaavat toinen toisiinsa (Fairclough 1992, 68). Diskurssit eivät ole yksinään itseriittoisia vaan muuntuvaisia ja avoimia merkitysjärjestelmiä, joihin puhujat ammentavat jatkuvasti aineksia muista diskursseista (Jokinen ym. 2016, 68). Interdiskursiivisuus ilmenee esimerkiksi siten, että tekstielementtejä siirretään aihe-alueilta, joihin ne ovat vakiintuneet (esimerkiksi uutisdiskurssi, julkisen talouden diskurssi, sotilasdiskurssi) uuteen kielelliseen kontekstiin, missä ne saavat uusia merkityksiä (Reisigl & Wodak 2009, 90). Tekstissä diskursseja sekoitetaan usein tarkoituksella uskottavamman tai kiinnostavamman vaikutelman aikaansaamiseksi. Julkishallinto voi esimerkiksi ammentaa viestintäänsä talouselämän kieltä houkutellakseen sijoittajia ja journalistinen teksti nojautua epämuodolliseen puheenparteen vakuutellakseen yleisölle kansanomaisuuttaan (Fairclough 2003, 34–35).

Viimeisenä olen analysoinut, millaisin keinoin keskusteluissa ilmaistiin toiminnan oikeellisuutta tai hyväksyttävyyttä, eli miten puheenvuoroja ja tunneilmaisuja *legitimoidiin*. Antonio Reyesin (2011, 782) mukaan legitimointi viittaa diskursiiviseen prosessiin, jossa puhujat valtuuttavat tai hyväksyvät sosiaalista käyttäytymistä. Legitimointi tapahtuu perustelemalla ja puolustamalla toimintaa ja puhetta tavoitteena voittaa puolelleen kannatusta ja tukea (mt.). Kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta legitimointi tekee näkyväksi strategioita, joilla erityisesti hallitsevat ja vaikutusvaltaiset sosiaaliset ryhmät hakevan toiminnalleen normatiivista hyväksyntää (Rojo & van Dijk 1997, 528). Aineiston analyysissä käytin Theo van Leeuwenin (2007) esittelemää viitekehystä, jossa legitimoitistategiat jakautuvat neljään kategoriaan:

- 1) auktorisointi (*authorization*) eli vetoaminen institutionaaliseen normiin tai sellaisen henkilöimään auktoriteettiin, roolimalliin tai asiantuntijaan;
- 2) moraalinen arviointi (*moral evaluation*), joka vetoaa arvojärjestelmiin esimerkiksi arvotautuneiden rinnastusten avulla (hyvä–paha, normaali–poikkeava);
- 3) rationalisointi (*rationalization*), jossa oikeutus kumpuaa tiedosta tai harkinnasta, välineellisestä arvosta tai päämäärien saavuttamisesta, käytännöllisyydestä tai teoreettisesta tuesta; ja
- 4) myytittäminen (*mythopoesis*), jossa oikeutus tuotetaan tarinnankerronan keinoin, esimerkiksi narratiiveilla ja kulttuurisilla arkkityypeillä, jotka opettavat jonkin toiminnan oikeellisuudesta tai varoittavat ei-legitiimin toiminnan vaaroista ja rankaistavuudesta.

van Leeuwenin (2007, 92) mukaan kategoriat voivat ilmetä erikseen tai yhdistelminä. Strategioita voidaan myös käyttää yhtä lailla kritisoimaan ja haastamaan joidenkin tekojen puolustettavuutta.

3.3 Aineiston määrällinen sisällönerittely ja sisällönanalyysi

Ennen diskurssianalyysin soveltamista kartoitin tviittejä määrällisellä sisällön erittelyn menetelmällä (*content analysis*, CA) kohdistakseni tarkemman analyysin tutkimuskysymykseni kannalta merkitykselliseen aineistoon. Salli Hakalan ja Juho Vesan (2013, 220) mukaan ”määrällinen sisällönerittely antaa mahdollisuuksia luoda yleiskuva kohtalaisen laajasta aineistosta tai tehdä tarkka erittely tutkimuksen kannalta oleellisesta kohteesta”. Käytännössä sisällön erittelyn avulla aineistoa jaotellaan luokkiin, jotka ovat muiden toistettavissa ja jotka mahdollistavat aineiston määrällisen vertailun (Krippendorff 2004, 18; Maier 2017, 239). Toistettavuuden lisäksi tutkimusmenetelmän luotettavuutta lisää, kun aineisto on tuotettu tutkijasta riippumatta. Tämän johdosta sisällön erittely soveltuu hyvin verkkokeskusteluista kerätyn aineiston analyysiin (Maier 2017, 240) ja se on vakiinnuttanut asemansa viestinnätutkimuksen metodologiassa, ja aiemmissa kriisien ja väkivaltaisten iskujen herättämien verkkokeskustelujen tutkimuksissa (Hakala & Vesa 2013; Sumiala ym. 2016).

Erittelin ensimmäiseksi #turkuattack- keskustelun ajallista jakautumista viestien julkaisuajan mukaan (ks. Bruns & Stieglitz 2014, 72). Käytännössä muodostin viestien kumulatiivisen julkaisukertymän asettamalla tviitit aikajärjestykseen vanhimmasta uusimpaan ja laskin sijoituksille (1.–2982.) Taulukosta 1 näkyvät tunnusluvut, eli kertymän päätepisteet (ensimmäisen ja viimeisen viestin) ja 10., 25. 50., 75., ja 90. prosenttipisteet. Taulukossa näkyviin viesteihin on viitattu kahdella luvulla, joista ensimmäinen kertoo viestin julkaisujärjestykseen kaikkien aineiston viestien joukossa, ja jälkimmäinen ilmaisee, kuinka monentena viestin lähettänyt käyttäjätili on liittynyt mukaan keskusteluun. Ensimmäisenä julkaistu viesti saa tunnuksen 1/1 (ensimmäinen viesti, ensimmäinen keskustelija) ja viimeinen 2982/1934. (Ks. Paasonen 2014, 25.)

Tviittien kumulatiivinen julkaisukertymä osoittaa, että isku herätti Twitterissä eniten keskustelua ensimmäisten päivien aikana. Arkistoiduista viesteistä valtaosa (52,1 %, 1555 kpl) julkaistiin perjantain 18.8.2017 klo 16:35 (tviitti 1/1) ja sunnuntain 20.8.2017 23:58 välillä (1555/1110). Julkaisumäärä kasvoi hetkellisesti perjantai-iltapäivästä lauantaiamuun, mutta nousi selvästi eniten lauantain aikana (1044 viestiä vuorokaudessa), jolloin julkaisutahti oli myös nopeimmillaan (kello 14:00–15:00 välillä 154 viestiä tunnissa). Aihetunnisteen käyttö väheni sunnuntaina (288 viestiä), mutta nousi jälleen maanantaina aikana (495 viestiä). Tiistaista 22.8.2017 eteenpäin julkaisutahti laski tasaisesti, aluksi muutamiin satoihin ja myöhemmin joihinkin kymmeniin tviitteihin päivässä.

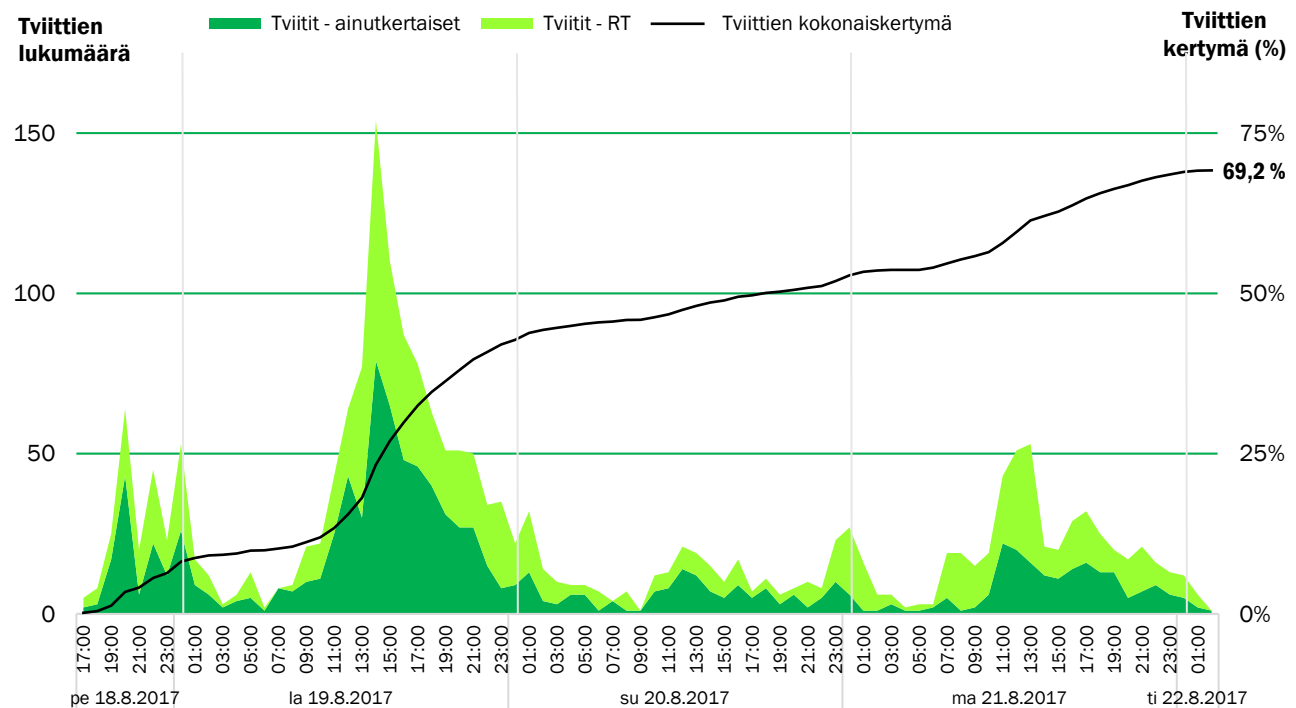
Vaikka julkaiseminen ei loppunutkaan selvärajaisesti ensimmäisen viikonlopun jälkeen, pidin julkaisukertymän perusteella luontevana rajata tutkimani tapauksen ensimmäisten iskua seuranneiden

Taulukko 1. Tviittien kokonaiskertymä (ainutkertaist tviitit ja uudelleentviittaukset) alkuperäisaineistossa (N=2982).

Prosenttipiste	Viestin tunnus	Viestin julkaisuhetki	1. viestistä kulunut aika (tt:mm:ss)
1. viesti	1/1	pe 18.8.2017 16:35:54	-
P10	299/246	la 19.8.2017 07:08:19	+14:32:25
P25	746/567	la 19.8.2017 14:49:04	+22:13:10
P50 (mediaani)	1491/1074	su 20.8.2017 18:21:44	+49:45:50
P75	2237/1555	ti 22.8.2017 16:39:46	+75:03:52
P90	2686/1794	su 27.8.2017 22:24:46	+221:48:52
Viimeinen viesti	2982/1934	ti 5.9.2017 21:01:36	+437:25:42

Selite: Prosenttipiste viittaa tviitin sijalukuun, kun kaikki tviitit järjestetään julkaisuhetkensä mukaan ensimmäisestä viimeiseen. Esimerkiksi 25. prosenttipistettä (P25) edeltää 25 % viesteistä, ja mediaani (P50) sijoittuu kertymän keskelle.

Kuvio 1. #turkuattack-aihetunnisteen tuntikohtaiset julkaisumäärät ja kokonaiskertymä 18.8.2017 16:00–22.8.2017 2:00.

Selite: Pinotun kuvion alimmaisena on ilmoitettu ainutkertaist tviitit ja niiden päällä uudelleentviittaukset. Vasen pystyakseli ilmaisee tviittien tuntikohtaisen julkaisumäärän, oikea pystyakseli ilmaisee kaikkien tviittien kokonaiskertymän.

päivien ajalle. Aineiston rajaaminen oli tarpeen saadakseni käyttöön tutkielman laajuuteen soveltuvan empiirisen aineiston, jonka analysointi diskurssianalyttisesti olisi mielekästä. Rajaamalla aineistoa pyrin myös säilyttämään tuntuman keskustelujen reaali maailman kontekstiin. Puukotukset saivat seuraavien viikkojen aikana osakseen paljon mediajulkisuutta esimerkiksi useissa viikoittaisissa asia- ja

ajankohtaisohjelmissa, joten valtavirtajulkisuuden ja Twitter-keskustelun suhde muuttui päivän päältä kompleksisemmaksi hahmottaa. Viestien määrä kuitenkin kasvoi puukotusiskun jälkeisen maanantain aikana (Kuvio 1), joten sisällytin aineistorajaukseen myös tiistain 22.8.2017 aamuyölle ulottuneet tviitit kello 1:38 asti (tviitti 2063/1447). Rajausta sisälsi 2063 viestiä, eli 69,2 % kaikista.

Analysoin myös keskustelun dynamiikka eli viestin kierrättämistä ja niiden keräämää kommentointia. Viestien uudelleentviittaukset (alkuperäisaineistossa 51 %, 1524 viestiä) jätettiin pois tarkemmasta tekstianalyysistä. Sen sijaan alkuperäistä tviittiä uudelleentviittaamalla kommentoivat viestit (*retweets with comment*, RT) sekä vastaukset muiden viesteihin (*responses*, RE) luokiteltiin ainutkertaisiksi tviiteiksi. Näiden kahden ryhmän yhteenlaskettu osuus kaikista ainutkertaisista tviiteistä oli 33 prosenttia (503 viestiä). Yksittäisten tarkistushakujen perusteella aineistoon sisältyneet viestit ovat kuitenkin keränneet huomattavasti enemmän vastauksia, mutta koska niissä ei ole käytetty #turkuattack-aihetunnistetta, ne eivät ole tallentuneet rajapinluvussa.¹¹ Tarkistin lisäksi rajapinnan tekemän automaattisen kielentunnistuksen ja jaottelin sen perusteella viestit kahteen ryhmään. Itseleni vieraiden kielten kohdalla pidin mahdollisuuksiani analysoida aineistoa selvästi rajoittuneena, joten yhteensä 16 eri kielestä jatkokäsittelyyn valikoituivat suomeksi (42 %), englanniksi (38 %) ja ruotsiksi julkaistut (3 %) ainutkertaiset viestit sekä pelkkiä symboleita, kuten tunneikoneita sisältävät tviitit (9 %). Kun huomioidaan aiemmin tehty aikarajaus, valikoin analyysin kohteeksi 940 ainutkertaisista viestiä.

Viimeiseksi tarkastelin #turkuattack-keskustelijoiden toimijoita, eli keskusteluun osallistuneita käyttäjätilejä. Luokittelun tarkoituksena oli tunnistaa ensinnäkin haavoittuvaisessa asemassa olevien yksityishenkilöiden käyttäjätilit julkisesti Twitterin tunnetuimmista henkilöistä. Toisekseen pyrin selvittämään, minkä osuuden suuret uutisvälineet muodostivat kaikista viesteistä, eli missä määrin perinteisen valtavirtajulkisuuden toimijat osallistuivat #turkuattack-keskustelussa iskun tulkitsemiseen (ks. Bruns & Hanusch 2017). Muun muassa Johanna Sumialan ja kumppaneiden (2018) tulokset *Charlie Hebdon* iskun julkisuudesta ja Steen Steensenin (2018) löydökset Oslon ja Utøyan iskujen Twitter-viestinnästä näyttävät, että Twitterissä terrori-iskujen tulkintaan osallistuu usein kriisivasteesta vastuullisia päättäjiä ja viranomaisia, sekä julkisuuden henkilöitä. Lisäksi Iris Ruohon ja Jaana Kuusipalon (2019) verkostanalyysi on osoittanut, että suomeksi tviittavien joukossa politiikan ja joukkotiedotuksen eliittien kärjen keskeisyys ja suosio ovat Twitterissä omaa luokkaansa.

Luokittelu tehtiin sanastopohjaisesti kvalitatiivisella sisällönanalyysillä eli aineiston sanallisuudella kuvaamisella (Tuomi & Sarajarvi 2002, 103). Luokittelin Twitter-tilien kuvailutietojen pohjalta

¹¹ Esimerkikiksi myöhemmin tarkemmin tarkasteltavan Rebekka Härkösen julkaisemat kahdeksan aineistoon sisältyvää tviittiä (19.–21.8.2017) keräsivät yhteensä 441 vastausta, joista vain 9 viestiä on tallentunut #turkuattack-hautermillä.

ensin Twitterin vaikutusvaltaisimpien toimijoiden mukaan. Johdin luokiteltavan ilmiön, ”Twitter-vaikuttajien” alakategoriat Ilkka Ruostetsaaren (2014) suomalaisen valtaeliitin tyypittelystä, joka jakautuu järjestelmäpolitiikan ohella hallinnon, (työmarkkina)järjestöjen, kulttuurin, tieteen ja joukkotiedotuksen vaikuttajiin. Verrattuna Ruostetsaaren (2014, 66) määrittelemiin ”eliittiasemiin”, jotka ovat edellä mainittujen yhteiskunnan osa-alueiden vaikutusvaltaisten organisaatioiden strategisesti keskeisimpiä tehtäviä,¹² pidin luokitteluni avoimempana ja sisällytin luokkiin kaikki henkilöt, jotka esittelivät itsensä näiden osa-alueiden muodollisina edustajina.

Poliittiseen eliittiin laskettiin kuuluvaksi muun muassa kansanedustajat, poliittiset erityisavustajat sekä vaaleilla valitut paikallispäättäjät. *Tiede-eliittiin* luokittelin korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkijat väitöskirjatutkijoista täysinpalvelleisiin professoreihin. *Joukkotiedotuseliitti* koostuu työkseen viestivistä toimittajista ja viestinnän ammattilaisista. *Hallinnon eliittiin* valikoituivat esimerkiksi erilaisten virastojen johtotason viranhaltijat sekä kirkon johto ja puolustusvoimien kantaupseerit. *Elinkeinoelämän eliittiin* lukeutui suurten yritysten johtohenkilöstöä ja tunnettuja yrittäjiä. Lopuksi *järjestöeliittiin* luokiteltiin työmarkkinajärjestöjen vaikuttajat ylemmistä toimihenkilöistä ylöspäin ja *kulttuurieliittiin* pääasiassa tunnettuja viihdetaitelijoita. Lisäksi keskeisistä toimijoista laskettiin mukaan harvinaisen *Verified account* -sertifioinnin saaneet tilit sekä epäviralliselle ”Suomi-Twitterin vaikuttajien” top 200 listalle sijoittuvat käyttäjätilit, jotka eivät lukeutuneet mihinkään edellisistä luokista.¹³ Nämä alaluokat muodostivat yhdessä ”Twitter-vaikuttajat”.

Muut henkilötilit luokiteltiin yksityishenkilöiksi (Y). Ryhmä koostui käyttäjistä, jotka esittelivät itsensä esimerkiksi harrastusten, perheensä, sairaushistoriana tai fanittamiensa ilmiöiden kautta. Yksityishenkilöiden joukosta erottui lisäksi joukko anonyymejä tilejä (A), jotka olivat tehneet itsensä tunnistamattomiksi poistamalla kuvauksista kaikki henkilökohtaiset piirteet. Näiden tilien ruutunimet ja profiilikuvat oli lainattu esimerkiksi populaarikulttuurista, ja kuvauksiin oli kirjattu henkilötietojen sijaan esimerkiksi runoja, julkistuksia tai ne oli jätetty kokonaan tyhjiksi. Kuvausten ohella tarkistin jokaisen aineistoni tilin aktiivisuuden 1.1.2020. Aineistonkeruun ajankohdan jälkeen jäädytetyt (Y_J tai A_J), poistetut (Y_P, A_P) ja näkyvyysasetuksiltaan rajoitetut (Y_R, A_R) tilit luokiteltiin aineistoon tallennettujen kuvaustietojen ja tämän tilin aktiivisuuden tunnisteen mukaan. Lisäksi luokittelin keskusteluihin osaa ottaneet uutismedioiden ja uutiskeräimien käyttäjätilit. Viimeisenä sisällytin kategoriiaan muut (M) muun muassa yritysten ja kansalaisjärjestöjen tilejä. Luokittelun tulokset on koottu Taulukkoon 3. Tavalliset henkilötilit olivat sekä tilien lukumäärällä (79 %) että viesteillä mitattuna

¹² Poliitiikan ja joukkotiedotuksen eliittiasemiin eivät esimerkiksi kuulu rivikansanedustajat tai toimittajat, vaan ainoastaan presidentit, ministerit ja valiokuntien puheenjohtajat sekä uutisvälineiden toimitusjohtajat (Ruostetsaari 2014, 66–71).

¹³ <https://www.pyppe.fi/blogi/2018/01/suomi-twitter-vuonna-2017/?view=vaikuttajat> (haettu 1.1.2020). Pyy-Samuli Lahden ylläpitämä epävirallinen sijoitus perustuu sivustolla tarkemmin avattuun pisteytykseen. Kärkisijoituksille nousevat henkilöiden lisäksi suuria uutismedioita kuten @hs.fi, @yleuutiset ja @KauppalehtiFI.

(73 %) keskustelijoiden suurin kategoria, kun Twitter-vaikuttajat muodostavat molemmista alle viidenneksen. Eri medioiden ja uutisaggregaattien tilit tviittasivat määräänsä nähden aktiivisesti, mutta kaikkiaan niiden merkitys jäi kokonaisuudessa pieneksi. On merkillepantavaa, että tilejä oli suljettu tai jäädetytty arkistoinnin päättymisen jälkeen, 5.9.2017–1.1.2020 suuri määrä, yli 14 prosenttia kaikista tileistä. Näiltä tileiltä lähetetyt viestit muodostavat 15 prosenttia aineiston viesteistä. Vain muutamassa tapauksessa käyttäjä oli poistanut arkistoidun viestin omalta, edelleen aktiiviselta tililtään. Suljetut ja jäädetyt tilit eivät muuten erotu aineistosta, ellei huomioda suljettujen tilien poikkeuksellisen korkeaa uudelleentviittaussuhdetta (66,1 % kaikista tämän ryhmän tviiteistä). Poikkeukset voivat kuitenkin selittyä tilastollisella vaihtelulla, sillä ryhmiin lukeutui hyvin vähän tilejä.

Taulukko 2. #turkuattack-keskustelun käyttäjätilit.

Lyhenne	Tilin tyyppi ja alatyyppe	Tilit, % (N)	Tviitit		
			Ainutkertaistet tviitit % (N)	Uudelleentviittaukset % (N)	Yhteensä % (N)
	Tavalliset henkilötilit	78,9 (1135)	65,1 (673)	81,0 (836)	73,0 (1509)
Y	Yksityishenkilöt	36,0 (372)	43,7 (222)	49,9 (515)	42,9 (887)
A	Anonyymit tili	15,0 (155)	14,8 (75)	13,2 (136)	14,1 (291)
Y _R	Rajoitetut tili	1,3 (13)	2,4 (12)	1,1 (11)	1,2 (24)
Y _P tai A _P	Suljetut tilit	5,7 (59)	6,3 (32)	11,1 (115)	8,4 (174)
Y _J tai A _J	Jäädetyt tilit	7,2 (74)	7,3 (37)	5,7 (59)	6,4 (133)
	Twitter-vaikuttajat	17,2 (247)	21,5 (222)	16,6 (171)	19,0 (393)
-	Eliittitoimijat	19,9 (206)	21,3 (108)	14,1 (145)	17,0 (351)
-	"Suomi-Twitterin vaikuttajat"	0,9 (9)	0,4 (2)	1,0 (10)	0,9 (19)
-	Verified-sertifioidut tilit	0,7 (7)	0,8 (4)	1,6 (16)	1,1 (23)
-	Uutismediat ja uutiskeräimet	3,3 (48)	10,3 (106)	1,7 (18)	6,0 (124)
M	Muut tilit	0,6 (8)	3,2 (33)	0,7 (7)	1,9 (40)
	Yhteensä	100 (1438)	100 (1034)	100 (1032)	100 (2066)

3.4 Tutkimuseettinen pohdinta

Kuten edellä esittelemäni luokitteluni osoittaa, suurin osa kerätystä tutkimusaineistosta koostuu yksityishenkilöiden keskinäisestä verkkokeskustelusta, johon osallistuneet käyttäjätilit sisälsivät usein henkilökohtaisia tietoja. Tämän johdosta yksityisyyden suojaamiseen liittyvä tutkimuseettinen harkinta korostuu aineiston säilyttämisessä, käsittelemisessä ja raportoinnissa.

Twitter-aineistojen anonymisointiin suhtaudutaan tutkimuskirjallisuudessa edelleen kahtalaisesti. Ensimmäinen näkemyksen mukaan Twitter on näkyvyydeltään avoin viestintäalusta, jossa julkaistut viestit on hakukoneindeksoitu, ja siten muidenkin, kun palvelun käyttäjien löydettävissä. Tekstisisältö on vaivatonta yhdistää viestin lähettäjään, ja tilin käyttäjänimi (esim. @tuohmas), ruutunimi (Tuomas Heikkilä) ja profiilikuvaus riittävät usein tiliä hallinnoivan henkilön yksikäsitteiseen tunnistamiseen (ks. Kosonen ym. 2018, 119). Tutkijan on siten tiedostettava aineiston julkaisemiseen

liittyvät riskit erityisesti haavoittuvaisessa asemassa oleville yksityishenkilöille (Williams ym. 2017, 1162). Vastakkaisen näkemyksen mukaan juuri siksi, että Twitterin käyttäjät voivat vapaasti päättää, mitä tietoja itsestään antavat (tai tekaisevat, mitä yhteisöpalvelun käytösäännöt eivät estä) sekä käyttämillään aihetunnisteilla valita, mihin ja kuinka julkisiin keskusteluihin ottavat osaa, ei käyttäjän mahdollisesta tunnistamisesta aiheudu kohtuutonta haittaa (Kortesoja ym. 2019, 82).

Riippumatta #turkuattack-aihetunnisteen julkisesta luonteesta näen tutkielmassani tapauksessa vahvat perusteet suojata tutkimieni keskustelijoiden yksityisyyttä. Tutkimani tunteellinen keskustelu voidaan lähtökohtaisesti tulkita arkaluontoiseksi sisällöksi siinä esitettyjen poliittisten näkemystensä, viestien kärjekkyyden ja toisinaan vihamielisyyden perusteella (ks. Williams ym. 2017, 1162). Tulkintaa tukee se seikka, että muutamien edelleen aktiiviset keskustelijoiden yksittäisiä twiittejä on poistettu Twitteristä niiden arkistoinnin jälkeen. Lisäksi keskustelun aihe, kansainvälinen terrorismi on osoittautunut kansallisessa julkisuudessa hyvin arkaluontoiseksi ja syvästi polarisoituneeksi teemaksi,¹⁴ ja sitä koskettavien puheenvuorojen julkaiseminen voisi pahimmillaan vetää keskustelijoiden puoleen häirintää tai asiatonta palautetta.

Olen huomioinut anonymisoinnin aineiston säilyttämisessä, käsittelyssä ja raportoinnissa. Keskustelijoiden henkilösuoja on varmistettu tallentamalla kaikki henkilötiedot Helsingin yliopiston sisäiselle palvelimelle ja tekemällä aineiston analyysin kokonaan yliopiston sisäisessä verkossa tai suojatun etäyhteyden (VPN) välityksellä. Analyysiluvussa tekstiotteisiin viitataan aina aiemmin mainitulla yksilöllisellä tunnisteella, joka koostuu viestin ja keskustelijan järjestysluvusta ensimmäisestä viimeiseen. Tunnuksen eteen olen merkinnyt käyttäjäluokan kirjainlyhenteen. Merkintä Y1/1 viittaa siten ensimmäiseen viestiin ja ensimmäiseen keskustelijaan, jonka olen luokitellut käyttäjäkuvauksen perusteella yksityishenkilöksi. Ainoastaan Twitterissä merkittävää tunnettuutta itselleen keränneet ”Suomi-Twitterin vakuttajat” ja julkisuudessa hyvin tunnetut henkilöt on nimetty katkelmissa omalla käyttäjänimellä (esim. @juhasipila). Muihin eliittitoimijoihin olen viitattu taustaryhmänsä perusteella (@poliitikko, @toimittaja, ks. Steensen 2018). Toimittaja Rebekka Härkösen käyttäjänimeä ei mainita analyysissä häneen kohdistuneesta häirinnästä johtuen. Härkösen rooli tapauksessa on kuitenkin siinä määrin merkittävä, että hänen viestejään on lainattu sellaisenaan.

Analyysissä olen pääsääntöisesti säilyttänyt viestien pääsääntöisesti lyöntivirheineen. Yksityishenkilöiden viestejä ei ole kuitenkaan lainattu kokonaisuudessaan tai sanatarkasti, vaan tekstiotteita on lyhennetty, muutettu kevyesti tai niihin on yhdistetty aineistoa edustavia elementtejä yhdestä

¹⁴ Esimerkkinä loppuvuodesta 2019 Syyrian al-Holin vankileirin suomalaisäideistä käyty julkinen keskustelu, joka sai Twitterissä erityisen loukkaavia ja uhkaavia sävyjä mm. aihetunnisteilla #alholi, #isisvaimot ja #isislapset (Ahtela 2019).

tai useammasta muusta viestistä niin, ettei ote ole enää jäljitettävissä alkuperäiseen viestiin (ks. Markham 2012, 342). Anonyymien tilien, eli käyttäjien, jotka ovat tietoisesti häivyttäneet tunnistettavuutensa profiilistaan, olen arvioinut toiminnallaan jo suojaavan henkilöllisyytensä, ja viestiä on saatettu lainata sellaisenaan, samoin jäädytettyjä tai pysyvästi suljettuja tilejä, kaikki käyttäjät kuitenkin anonymisoiden. Kaikki viesteihin liitetyt linkit on korvattu lyhyellä kuvauksella sisällöstä (esim. [Valokuva: Suomen lippu]).

4 ANALYYSI

Olen jakanut analyysiluvun seitsemään alalukuun, joista ensimmäisessä selostan Twitter-keskustelusta löytämiäni tunteita ja niiden muodostamia tunteellisia puhetapoja. Esitän tämän jälkeen eri sekundäärilähteisiin perustavan tapauksen kuvauksen, joka luo kontekstin seuraavissa alaluvuissa esittelemilleni tunteellisille diskursseille.

4.1 #turkuattack-keskustelun tunteelliset puhetavat

Tunnistin aineistossa ilmaistut tunteet sanastopohjaisesti. Poimin aineistosta tviittien viestiosuuden, jota verrattiin sille luomaani analyysirunkoon. Analyysirunko on muodostettu aikaisempaan teoriaan nojautuen, eli se edustaa teorialähtöistä sisällönanalyysiä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 127–128). Rungon rakenne johdettiin tunneteorian käsitteistöstä siten, että myös aineistosta nousevien esimerkkien annettiin vaikuttaa lopputulokseen ja sarakkeissa esitetyt tiedot ovat aineistossa havaittuja esimerkkejä. Luokiteltavana ilmiönä, eli pääluokkana ovat tunneilmaisut, ja alaluokkina neljä tapaa niiden tunnistamiseksi: tunnesanat, affektiivit ja interjektiot, retoriset ja muut kuvainnolliset keinot, puheaktit sekä tunneikonit.

Tunnesanat viittaavat sanoihin, kuten suru, järkytys tai kateus, jotka nimeävät tunteita kirjaimellisesti (*olen vihainen*, #nohate) (Tuovila 2005, 40). Nimeämisen ohella affektiivit eli kirosanat kuten *saatana* ja *shit* ilmaisevat tunnetta ikään kuin suoraan, samoin interjektiot eli huuhdahdukset (*Hyi! Kiitos!*) (mt.). Toisaalta merkitykset voidaan kääntää pääläelleen niin, että *Vau!* ei merkitsekään innostuneisuutta vaan päinvastoin kyllästymistä tai halveksuntaa. Tämän vuoksi sisällytin luokitteluun myös retoriset keinot, kuten ironian, jossa puhutun merkitys on tarkoituksella ristiriidassa puhutun kanssa. Aineistossa tunteet nousivat esiin myös metaforisesti tai erilaisina idiomeina: esimerkiksi suru ilmaistiin ”sydäntä särkevänä” ja närkästys ”päähän ottamisena”. Tunnistin ilmaisuja myös tunteita vastaavien kielellisten tekojen eli puheaktien avulla (Austin 1962). Esimerkiksi närkästyneisyys välittyi keskustelussa moitteina (*nyt on harkitsematonta puhetta*), myötätunto osanottoina (*condolences*) ja kiitollisuus kehuina (*hyvä Vesa!*). Myös tunneikoneja eli eri ilmeitä ja tunnetiloja esittäviä emoji-merkkejä käytettiin tunteiden luokitteluun. Taulukon viimeiseen sarakkeeseen on laskettu yhteen löytämäni tunteet yhden lauseen tarkkuudella, sillä yksi viesti saattoi sisältää useampi tunteita (esim. ”no more hate #loveconquersall”). Tulokseksi saatiin 516 eri viestiä, jotka sisältävät 588 tunnesanaa tai -ilmaisua.

Tunteiden yksikäsitteinen tunnistaminen viestin ilmaisuista osoittautui hankalaksi, joten ryhmittelin samankaltaiset tunteet Taulukon 3. Tulokset osoittavat, että terrorismin uhka ei saanut keskustelijoita juuri jakamaan ahdistusta, järkytystä ja pelkoa (yht. 9,8 %).

Taulukko 3. #turkuattack-tunneilmaisujen luokittelu (N=588).

Tunne	Tunnesanat (englanniksi)	Interjektiot ja affektiivit	Puheaktit	Retoriset keinot, metaforat	Tunneikonit	Aihetunnisteet	Esimerkki viitti	Luokiteltuja % (N)
inho, voimakas inho/"viha"	inhota (to hate), inhottava (disgusting), kuvottava, vastenmielinen, iljettävä (sick), vihata, viha (hatred)	kirosanat, alatyö; huutoimerkit ja suuraakkoset	ottaa etäisyyttä, leimata, uhata, toivoa pahinta	epäinhimillistäminen, epäkohteliaisuus, provosointi		#utmedskit #nohate #tiredofhate #hatewontwin	"Don't hate" "Stop the hatred" "Fuck all Arabs"	23,8 (140)
myötätunto, sympatia, empatia	olla pahoillaan (to be sorry), ottaa osaa (condolences, sympathies), toivoa parasta tai hyvinvointia	-	myötäelää surua, ottaa osaa, rukoilla, toivoa parasta	omistaa ajatuksensa (<i>heart goes to</i>); hautajaisten metaforat: kukat, kynttilät		#condolences #åboimithjärtä #inmemoriam #amovincitomnia	"Syvä osanotto" "Sending thoughts of peace, love, and support"	19,4 (114)
halveksunta, vahingonilo	halveksua (dislike, loathe)	<i>Vau! Wow! Niin varmaan! Oh sure!</i>	väheksyä, aliarvioida, ylenkatsoa, nöyryyttää	ironia, epäkohteliaisuus, provosointi		#bullshitbingo	"Well done" "Niin varmaan" "Muistutus kaikille"	13,3 (78)
suuttumus	suuttumus, vitutus, vihainen, tyytymättömyys, <i>siepata</i>	<i>Hei!, Älä! Don't!, Stop! Häpeä!; Riittää! kiro sanat; huutoimerkit ja suuraakkoset</i>	kieltää, kärkeä, nimitellä, syyllistää häpeällä	epäkohteliaisuus, provosointi; kiehua, saada mitta täyteen, <i>joku roti</i> ,	>:;(#häpeä	"Älä" / "Stop" "Nyt saatana riittää" "Hävetkää"	9,4 (55)
ihailu, kiitollisuus	kiitollinen, olla velkaa, ihaila, esimerkillinen	<i>Hyvä!</i>	kiittää, kehua, arvostaa, tunnustaa, nimetä	-			"Hyvin toimittu!" "Esimerkillistä toimintaa!"	6,6 (39)
närkästys, paheksunta	paheksunta, närkästys, raivo (outrage), mielipaha, tympiä, häiritsee	<i>Nyt! Törkeää!</i>	moittia, tuomita, torua, hämmästellä, pöyristyä, harmistua	ottaa päähän, ottaa pannuun		#someraivo	"Harkitse matonta puhetta" "Miksi..." "Luvattoman huonosti..."	6,1 (36)
pelko, ahdistus	pelko, pelätä (fear), olla peloissaan (afraid), pelottava, ahdistava, olla ahdistunut (anxious)	-	-	jokin ei tunnu hyvältä, antaa pelolle vallan	-	#nofear #pelko	"Ei saa antaa pelolle valtaa" "Jokaisella on oikeus pelätä" "Ei tunnu hyvältä" "Ahdistaa aivan perkeleesti."	6,1 (36)
solidaarisuus	yhteinen, yhteisöllisyys, yhdessä (together, united)	-	vedota (yhteisöllisyyteen), kutsua yhteen	metaforinen taistelu: "yhdessä rintamassa", "yhteistä vihollista vastaan"		#yhteisöllisyys #togetherstrong #unitedwestand	"in solidarity w/Finnish" "This has to unite us" "On tärkeintä pitää yhtä" "We won't be beaten"	5,6 (33)
suru	surra, olla surullinen,	-	surra	sydämen särkevä (heart breaking), tehdä kipeää			"I'm deeply saddened" "heart breaking" "Surullinen päivä"	5,4 (32)
järkytys, epäusko	epäuskoinen (can not believe) järkyttynyt, poissa tolaltaan, häkeltynyt, shokki	-	kauhistua, hämmästellä	-			"hard to believe" "vaikea uskoa tapahtunutta"	3,7 (22)
muut tunteet	-	-	-	-	-	-	-	0,5 (3)
Yhteensä								100 (588)

Sen sijaan tunneilmaisuja hallitsivat erityisesti muita tuomitsevat negatiiviset tunteet eli inho (23,8 %) ja halveksunta (13,3 %), suuttumus (9,4 %) ja siihen läheisesti liittyvä paheksunta (6,1 %). Myös muiden kärsimyksestä nousevat myötätunto, sympatia ja empatia olivat aineistossa hyvin edustettuina (19,4 %). Lisäksi pienempi joukko keskustelijoita näki iskussa aihetta ihailulle ja kiitollisuudelle (6,6 %).

Koodasin tunteelliseksi luokittelemaani viestit yksityiskohtaisemmin ATLAS.ti -analyysiohjelman avulla. Koodausyksikkönä käytin yksittäisiä lauseita, joiden perusteella viestit luokiteltiin kerrollaan yhteen diskurssiin (Taulukko 4). Luokittelussa kiinnitin huomiota viesteissä nimettyihin toimijoihin (esim. Suomi, marokkolaiset, rakastetut), heidän toimintaansa (esim. imperatiivit, aktiivit ja passiivit) ja ominaisuuksiinsa (adjektiiveihin, adverbeihin, kielikuviin), puheen sävyyn (intensiivinen, henkilökohtainen, välinpitämätön) sekä käytettyyn sanastoon. Puheen normatiivisuuden eli puhujien esittämän välttämättömyyden tavoittamisessa kiinnitin erityistä huomiota aineiston deonttiseen modaalisuuteen, eli verbeihin kuten 'voida' ja 'saada' sekä rakenteisiin 'täytyy tehdä' tai 'pitää tehdä', jotka ilmaisevat puhujan tahdon tai puheyhteisön normien mukaisen velvoitteen tai luvan (VISK § 1554). Sisä- ja ulkoryhmiä tunnistaessa taas kiinnitin huomiota puhujien tapoihin tehdä "me" ja "he" -erotteluja esimerkiksi käyttämällä nimittelyä ja antamalla toimijoille moraalisesti latautuneina ominaisuuksia (oikein–väärin, hyvä–paha, terve–sairas, tarpeellinen–hyödytön). Useat koodikategoriat nousivat myös suoraan aineistosta toistuvilla sanoilla tai ilmaisuilla, kuten "kädet veressä",

Taulukko 4. Esimerkkejä aineistokoodausta.

Viesti, lause	Koodattava aineisto	Koodit	Tunteet	Diskurssi
125/109: a	Sad and shocked about the #turkuattack #Finland .	<ul style="list-style-type: none"> suomalaisuus isku: #turkuattack häivyttää yksityiskohtia 	suru, järkytys (ilmaisee)	Myötätunto
125/109: b	Strength to the families who lost a loved one today. ♥ [punainen sydän]	<ul style="list-style-type: none"> toivotus: voimia uhri: rakastettu isku: "tänään" voimistaminen: sydän 	myötätunto (ilmaisee), välittäminen (nimeää)	
125/109: c	We must stand together against fear	<ul style="list-style-type: none"> vetoomus: täytyy sisäryhmä: me metafora: seistä, taistelu ulkoryhmä/vastus: pelko 	solidaarisuus, pelko	
418/330: a	Two cultural Muslim enrichment over two days...	<ul style="list-style-type: none"> ulkoryhmä: Islam ironia: rikastuttaminen isku: "tänään" 	inho, halveksunta	Inho
418/330: b	Wow , when will Europe wake up!! #turkuattack #BarcelonaTerrorAttack	<ul style="list-style-type: none"> Eurooppa vetoomus: herätä voimistaminen: huutomerkki 	halveksunta	

”herätä”, ”pimeys”, ”sairaus” ja niin edelleen. Luin aineiston läpi useaan kertaan ja merkitsin ylös jokaisella kerralla erityisen edustavia sekä vaikeasti koodattavia puhetapoja. Koodasin kaikista selkeimmät ja intuitiivisimmat viestit ”avainviesteiksi”, ja käytin niitä johdattamaan koodausta seuraavilla lukukerroilla (ks. Taulukko 4). Tunnistin keskusteluista neljä moraalisten tunteiden määrittämää diskurssia, *myötätunnon*, *ihailun*, *suuttumuksen* ja *inhon diskurssit*, joita tarkastelen lähemmin alaluvuissa 4.3–4.6.

4.2 Tapauksen kuvaus

Perjantai-iltapäivänä 18.8.2017 22-vuotias marokkolaismies Abderrahman Bouanane¹⁵ puukotti Turun ydinkeskustassa hengiltä kaksi ihmistä ja haavoitti kahdeksaa muuta. Puukotukset alkoivat Turun Kauppatorilta, kun Bouanane hyökkäsi Jehovan todistajien esittelypisteellä seisseen naisen kimppuun ja viilsi häntä keittiöveitsellä tappavasti niskan ja kaulan alueelle. Hyökkäyksen vierestä nähnyt mies, Ruotsista matkalla ollut sairaanhoitaja Hassan Zubier, tuli antamaan uhrille ensiapua, minkä seurauksena puukottaja hyökkäsi voimallisesti häntä ja hänen avovaimoaan vastaan ja lähti tämän jälkeen juoksemaan paikalta kohti läheistä Puutoria puukottaen hengenvaarallisesti tielleen sattuneita vastaan tulijoita. (VSKO tuomion perusteluliite, 3–5, 10.)

Tekohetkellä Kauppatorin ympäristössä liikkui runsaasti työmatkalaisia, torikojujen ja ympäröivien liiketilojen asiakkaita sekä lämpimästä perjantaista nauttivia kaupunkilaisia ja turisteja. Sivullisten näkökulmasta tapahtumat lähtivät liikkeelle varoittamatta, eikä tilanteen vakavuus välittynyt heti torin ympäristöön. Silminnäkijähavaintojen mukaan valtaosa ihmisistä ei pannut merkille väkivaltaa, ja melu ja liikehdintä sai päinvastoin monet lähestymään tilannetta kiinnostuneina. Tilanteen hahmottuessa osa ihmisistä lähti pakenemaan paikalta, osa taas ryhtyi ajamaan tekijää takaa astaloin varustautuneina ja varoittivat väkijoukkoa edetessään. (P2017, 5, 21.)

Hätäkeskus sai ensimmäisen ilmoituksen puukotuksista vain joitakin sekunteja tapahtumien käynnistyttyä kello 16.02.15 ja välitti tehtävän Turun alueen poliisipartioille kello 16.03.20. Lähellä

¹⁵ Tekijän oikea henkilöllisyys ja tarkempi henkilöhistoria selvisivät viranomaisille vasta vähitellen: Bouanane oli hakenut Suomesta turvapaikkaa väärällä nimellä ja iällä vuonna 2016 (P2017, 66). Tekoon johtaneista yksityiskohdista tai motiivista ei kerrottu julkisuuteen ennen KRP:n esitutkimamateriaalin valmistumista 7.2.2018, lukuun ottamatta rikosnimikettä, terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä murhia. Käräjäoikeus ja tutkintaryhmä päätyivät molemmat siihen lopputulokseen, että Bouananen pyrkimyksenä oli tulla tunnustetuksi terroria Suomeen kylväneenä ISIS’in sotilaana, jota motivoi puukotuksiin muun muassa Suomen edustaman sotilaallisen koalition taistelu Daesh’in hallussa pitämää Raqqa kaupunkia vastaan Syyriassa. Tulkintaa puoltaa Bouananen oman kertomuksen ohella esitutkinnassa kerätty laaja todistusaineisto, mm. Bouananen hetkeä ennen surmia kuvaama ääri-ideologinen manifesti, josta ei niin ikään tiedetty julkisesti mitään #turkuattack-keskustelujen aikana. Bouanane tuomittiin 15.6.2018 elinkautiseen vankeuteen kahdesta terroristisesta tarkoituksessa tehdystä murhasta ja kahdeksasta murhan yrityksestä. (VSKO tuomion perusteluliite, 8–9; P2017, 21–25, 66–68.)

tekopaikkaa liikkeellä ollut partio tavoitti puukottajan tämän käydessä kahden naisen kimppuun Puutorin laidalla kello 16.05.00. Poliisit pysäyttivät hyökkäyksen puukottajaa reiteen ampumalla ja etälamauttimella. (P2017, 5–6.) Hyökkäyksen alkamisesta epäillyn kiinniottamiseen kesti viranomaisilta ”kolme minuuttia ja 465 metriä”, kuten tekoa myöhemmin kuvailtiin (Uhari 2018).

Välittömän vaaratilanteen jälkeen tilanteen luonne pysyi julkisuudessa epäselvänä pitkälle perjantai-iltapäivään. Uhrien lukumäärästä ja siitä, olisiko tekijä toiminut yksin, ei ollut varmuutta, ja poliisi ohjeisti ihmisiä välttämään ulkona liikkumista Turun keskustassa (@L_S_poliisi 18.8.2017 16:37).¹⁶ Kauppatorille siirrettiin hetkellisesti runsaasti pelastuskalustoa eristämään rikospaikka tekniikan tutkinnan ajaksi. Poliisi myös lisäsi julkista läsnäoloaan ja toimintavalmiuttaan niin Turussa kuin valtakunnallisesti, muun muassa rautatie- ja lentoasemilla, mikä sai monet Twitter-keskustelijoistakin epäilemään tekoa nopeasti terrorismiksi. (P2017, 7, 12.)

Huhut ja vahvistamattomat tiedot lähtivät leviämään nopeasti. Pian kiinnioton jälkeen hätäkeskukseen tuli useita soittoja, joiden mukaan Turun alueen suurissa kauppakeskuksissa olisi käynnissä muita puukotuksia (P2017, 13). Huhut useammista iskuista kiersivät myös sosiaalisessa mediassa, kuten myös virkavallan ja kansalaisten vetoamukset pidättäytyä spekuloinnilta. Rikospaikalta otetut ja kontekstistaan irrotetut silminnäkijäkuvat ja videot sekä ruutukaappaukset suljetuissa viestiryhmissä kerrotuista havainnoista kiersivät tekopäivänä useissa sosiaalisen median palveluissa.¹⁷ Silminnäkijätodistuksista aiheutui niitä raportoivalle uutismedialle myös ongelmia, ja väitteet materiaalin väärintulkitsemisesta synnyttivät omia kohujaan. Kiistan keskiössä oli useimmiten yksi ja sama heikkolaatuinen silminnäkijävideo, josta voi erottaa Kauppatorilta juoksevia ihmisiä, meteliä ja huutoja. Esimerkiksi *Iltalehti* otsikoi videon esittävän sivullisia jahtaavia ”miekkamiehiä” ja joutui myöhemmin julkaisemaan oikaisun, jossa kertoi joukon koostuvan todellisuudessa astaloin varustautuneista tekijän takaa-ajajista (Iltalehti 2017). *Helsingin Sanomien* Nyt-toimitus taas moitti medioita, jotka väittivät – toimituksen mukaan virheellisesti – erottavansa videon huudoista sanat ”Allahu Akbar”, kun kyse oli varoitushuudoista ”torilta pois! Varokaa!” (Nytin toimitus 2017).¹⁸

Myös yksittäisiä toimittajia vedettiin julkisten kiistojen osapuoliksi, usein vastakkain poliitisten päättäjien kanssa. Aineistossa huomiota sai muun muassa välikohtaus presidentin ja *Iltalehden*

¹⁶ https://twitter.com/L_S_poliisi/status/898539386173878273. Luettu 11.6.2020.

¹⁷ esim. verisiä uhreja esittäviin silminnäkijäkuviin saattoi törmätä tekopäivänä monilla keskustelupalstoilla ja sosiaalisen median palveluissa, mm. Snapchatissa ja Jodel-palvelussa, joissa sain itse ensimmäisen tiedon tapahtumista.

¹⁸ Bounanen puolustus ei näytä missään vaiheessa kiistäneen silminnäkijähavaintoja Allahu Akbar -huudoista (arab. الله أكبر, Jumala on suurin). Käräjäoikeus ei kyseenalaistanut puolustuksen selitystä, jonka mukaan Bounane olisi huutanut rohkaistakseen itseään. Kuitenkin se piti yhtä lailla todennäköisenä syyttäjän perusteluja, että huudot kertoivat Bounanen jihadi-terroristisesta vaikuttimesta herättää väkijoukkoon kauhua ja tehdä tietäväksi iskun kytkös terroristijärjestö Daeshiin. (VSKO tuomion perusteluliite, 10.)

toimittajan kesken tekopäivän jälkeisenä sunnuntaina Mäntyniemessä. Kun toimittaja kysyi presidentin pitämän tiedotustilaisuuden päätteeksi, mitä tämä ajatteli siitä, että valtaosa auttajista oli ”ns. ulkomaalaisen näköisiä” syntyperäisten suomalaisten sijaan, Niinistö kiisti väitteen totuudenmukaisuuden (”hyvin moni, [suomalainen] oli ihan samassa mukana”, ”en erottelisi”), ja näytti samassa näpyttävän mediaa yleensäkin asenteellisesta kehystyksestä (”[suomalaiset] eivät sitten ehkä kiinnosta samalla tavalla mediaa”) (Yle Uutiset 2017).

Huomattavasti vakavamman arvostelun ja välittömästi myös nettiahdistelun kohteeksi joutui palkittu oikeus- ja rikostoimittaja Rebekka Härkönen.¹⁹ Härkönen kirjoitti *Turun Sanomissa* ilmestyneen etusivun uutisen nuoresta afganistanilaisesta turvapaikanhakijasta, joka jahtasi puukottajaa ja antoi ensiapua yhdelle puukotuksen uhreista. Uutinen aiheutti verkossa nopean vastareaktion. Mitä Vittua??!! -sivusto (MV-lehti 2017) julkaisi samana päivänä kirjoitukset, jotka kiistivät silminnäki-jävalokuvaan vedoten haastatellun roolin ja väittivät uhrien ”todelliseksi auttajiksi” paikalla olleet ”äärioikeistolaiset” (Kuvio 2b). Kirjoituksen kuvitus lähti leviämään #turkuattack-keskustelussa pian sen jälkeen, kun Perussuomalaisten vastavalittu puheenjohtaja Jussi Halla-aho jakoi kirjoituksen Facebook-sivullaan moittien ”vastuullista mediaa” härskeistä toiminnasta. Härkönen puolestaan jakoi Twitter-tilillään Halla-ahon päivityksen ja siihen jättämänsä kommentit ruutukaappauksina sekä kuvauksia häneen kohdistuneesta häirinnästä ja sen johdosta aloitetusta rikostutkinnasta (Kuvio 2c).

Median ajoittaisesta haastamisesta huolimatta nopeasti alkanut ja seuraavina päivinä taukoamattomana jatkunut mediajulkisuus näyttää vaikuttaneen keskustelun kontekstiin merkittävästi (ks. P2017, 53).²⁰ Tiedonvälityksen keskeisyydestä saa viitteitä tarkastelemalla, kuinka moni aineiston viesti linkitti tai kommentoi uutissisältöä suoraan: suomalaisiin journalistisiin medioihin 12,2 prosentissa #turkuattack-viesteissä (363 jakoa), ja kansainvälisten medioiden ja uutistoimistojen sisältöön 4,3 prosentissa viesteistä (129 jakoa). Jaetuimmat uutismediat olivat *Yle Uutiset* ja *Svenska Yle* (yht. 144 jakoa), *Ilta-Sanomat* (43), *Helsingin Sanomat* (34) ja *Iltalehti* (27). Toisaalta Venäjän valtiollisia, toisinaan tarkoituksellisesti väärää tietoa levittävien Sputnik Newsia ja RT:tä (ent. Russia Today) jaettiin yhteensä 92 kertaa (vrt. Fletcher ym. 2018, 2). Yksittäisistä uutisjutuista pääsääntöisesti eniten jaettuja olivat Ylen englanninkieliset uutiset, joista muutama keräsi yli 14 jakoa. Kaikista

¹⁹ Härköselä myönnettiin vuoden 2017 maaliskuussa Bonnierin Suuri journalistipalkinto ja saman vuoden toukokuussa tutkivan journalismin Lumilapio-palkinto tunnustuksena juttusarjasta, joka paljasti Turun kaupunginsairaalan psykiatrien osaston väärinkäytöksiä, muun muassa potilaiden kaltoinkohtelua (Laakkonen 2017). Härkönen joutui muuttamaan työ- ja asuinpaikkansa Helsinkiin Turun iskun jälkeen alkaneen häirinnän johdosta (Partanen 2018).

²⁰ mm. hs.fi-verkkolehdeä 18.8.2017 klo 21:28:52 mennessä järjestyksessään yhdeksän ensimmäistä uutista sekä kuusi luetuinta juttua liittyvät kaikki Turun puukotuksiin (<https://web.archive.org/web/20170818212852/http://www.hs.fi/>, luettu 11.6.2020). Samoihin aikoihin (klo 20:19:14) myös *Yle Uutisten* etusivun pääutisista ensimmäiset seitsemän liittyvät tapahtuneeseen (<https://web.archive.org/web/20170818201914/https://yle.fi/uutiset>, luettu 11.6.2020).

suosituimmaksi nousi kuitenkin Suvi Auvisen *Image*-lehdelle kirjoittama tunnepitoinen blogi ”Empatia on kaikki mitä meille jää”, joka keräsi 33 jakoa.²¹ Keskusteluun osallistui suoraan myös medioiden omia Twitter-tiliä, joista aktiivisimpia olivat ruotsiksi tviittaava *Hufvudstadsbladet* (8 tviittiä), englanninkielinen *Yle News* (6) ja suomalainen verkkomedia *Uusi Suomi* (6).

Auvisen blogi on hyvä esimerkki siitä, miten uutisotsikkojen tunteellinen kehys välittyi itse keskusteluun, ei vähiten koska viestin sisältö saattoi toistaa otsikon sanasta sanaan.²² Lisäksi tunteellista painoa lisäsi uutisjakojen kuvitus.²³ Esimerkiksi Kauppatorille ajettut hälytysajoneuvot, poliisin eritysnauhat ja pelastushenkilöstö, sekä vertavuotavien uhrien luona parveilleet ensihoitajat ja loukkaantuneen tekijän yläpuolelle kerääntyneet poliisit tarjosivat ensiuutisoinnille dramaattiset puitteet (Kuvio 2c), jotka vaihtuivat kuitenkin nopeasti tunteikkaan muistelevaan kuvastoon. Viikonlopun aikana ensimmäisen uhrin surmapaikalle rakentui muistopaikka, jonne saapuneiden muistelijoiden laskemat kukat ja hautakynttilät hallitsivat viestien kuvitusta uutislinkeissä sekä keskustelijoiden itse ottamina valokuvina.

Kuvio 2. Esimerkkejä Turun puukotusiskun mediamateriaalista. (a) Mitä Vittua??? -lehden kuvitus levisi #turkuattack-keskusteluissa (viestistä 1697/714, kuva: MV-lehti); (b) Rebekka Härkösen jakama ruutukaappaus Jussi Halla-ahon Facebook-päivityksestä (viestistä 1527/855); (c) Raskaasti aseistautunut poliisi vartiointina Turun torilla heti puukotuksen kiinnioton jälkeen (viestistä 43/39, kuva: Roni Lehti).

²¹ <http://blogit.image.fi/paivystavaanarkisti/empatia-on-kaikki-mita-meille-jaa/>. Luettu 11.6.2020.

²² Tapahtuma-aikaan suurten kotimaisten mediasivustojen Twitter-jakojen asetukset oli tyypillisesti säädetty siten, että hyperlinkin ohella lukijalle tarjottiin valmiiksi sommiteltu tviitti, joka koostui uutisen otsikosta tai osasta sen ingressiä.

²³ Jaetun jutun pääkuva näkyi usein viestin ohessa, ns. Twitter Card -esikatselukuvana.

Uutisoinnin ohella tilannekuvaa välittivät useammat viranomaisten ja päättäjien pitämät tiedotustilaisuudet, joita kansalaisilla oli mahdollisuus seurata itse suoratoistolähettyksinä uutismedioiden, kuten Yle Areenan, ja muun muassa valtioneuvoston omien verkkosivujen kautta. Myös monet tilaisuuksiin osallistuneet toimittajat välittivät tietoa Twitteriin reaaliajassa.

Ensimmäinen tiedotustilaisuus pidettiin Turussa kello 19 aikaan, kolme tuntia hyökkäyksen jälkeen. Siinä poliisihallinto ja sisäministeri Paula Risikko vahvistivat, että kaksi naista oli menettänyt henkensä puukotuksissa, joita tutkittiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä murhina. Samalla toistaiseksi tuntemattoman epäillyn, nuoren ”ulkomaalaisen näköisen” miehen kerrottiin olevan sairaalahoidossa ja Turun keskustan jälleen turvallinen liikkua. Lauantai-päivänä Keskusrikospoliisi (KRP) kertoi omassa tiedotustilaisuudessaan, että epäilty oli saapunut Marokosta vuonna 2016 ja läpikäynyt Suomessa turvapaikkaprosessin. Uhriluku täsmentyi kymmeneen. KRP myös ilmoitti pitävänsä tekoa suunniteltuna ja tulkitsevansa, että puukotuksen uhreiksi valikoitui tarkoituksella naisia. Esiin nousi myös, että poliisi tutkii lauantain vastaisena yönä tehtyä vahingontekoa turkulaiseen pitseriaan, ”jonka omistaja ei ole kantasuomalainen” (Kiviranta 2017). Muutama tunti myöhemmin Suojelupoliisi vahvisti osaltaan epäilevänsä Kauppatorin ympäristössä tapahtuneita puukotuksia terroritekona ensimmäistä kertaa Suomessa, muttei nähnyt tarpeelliseksi nostaa niiden johdosta terrorismin uhkarviotaan kesäkuussa kohotetulta tasolta (Pantsu 2017).

Ylimmän valtionjohdon tiedotustilaisuuksissa korostui iskun sanoittaminen (*sense-making*), eli strategiset kehystykset ja tulkinnat, joita poliittiset päättäjät legitimoivat omalla vaikutusvallallaan ja retoriikallaan (Boin ym. 2009). Esimerkiksi pääministeri Juha Sipilän ja sisäministeri Risikon lauantaina pitämä tiedotustilaisuus oli ladattu normatiivisilla ja tunteellisilla merkityksillä erilaisten kehotusten ja kieltojen muodossa. Sipilä aloitti tilaisuuden esittämällä suruvalittelut (”mä uskon, että me kaikki suomalaiset suremme tätä yhdessä”), tuomitsi teon moraalittomuuden (”viattomien ihmisten tappaminen on vastoin ihmisyyttä”), viittasi laajempaan eurooppalaiseen terrorismin kohteeksi joutuneiden kaupunkien yhteisöön (”toissapäivänä Barcelona, eilen Turku: me, emme enää ole saari”) ja vetosi kanavoimaan järkytystä ja pelkoa koston sijaan yhteisöllisyyteen (”meidän on yhdessä puolustettava ihmisyyttä ja sitä, että vihaan ei vastata vihalla”). Lopuksi molemmat ministerit ylistivät poliisia ja muita uhrien auttajia ripeästä toiminnasta (VN 2017).

Myös presidentin sunnuntaina pitämä tiedotustilaisuus kaikui samaa tunteellista kehystystä. Niinistö esitti surunvalittelunsa, kiitti pelastushenkilökunta ja ”ulkopuolisia auttajia”. Hän myös ikään kuin salli kansalaisille tunteensa (”Tämä kaikki herättää tietysti kovasti tunteita ja keskustelua, se on ymmärrettävää ja hyvää”), mutta vetosi myös voimakkaasti tarkoituksellista väärinymmärtämistä vastaa, erityisesti maahanmuuttoon liittyvässä keskustelussa (Yle Uutiset 2017). Ylimmän poliittisen johdon ohella myös evankelis-luterilainen kirkko osallistui sanoittamiseen. Arkkipiispa Kari

Mäkinen puhui jo lauantaiamuna Yle Radio 1:n välittämässä aamuhartaudessa ja kehotti muun muassa jokaista omistamaan aikaa ”peloille ja tunnemyrskyille, joita tilanne herättää” (Lehtilä 2017).

Tiedotustilaisuuksien seuraamisesta muodostui merkittävä keskustelua jäsentävä käytäntö: jo ennakkoon odotettuja jaettuja kiinnekohtia, joiden sisältöä, kehystyksiä ja tulkintoja kommentoitiin kiihkeästi ja välitettiin nopeasti keskustelijoiden kesken. Tällaista hybridiä viestintätilannetta, jossa erityisesti Twitterin käyttäjät ottaavat julkisesti osaa reaaliajassa seuraamiinsa medialähetysiin ja jakavat huomiotaan useamman päätelaitteen, viestintä alustan tai erilaisen yleisöroolin tavan välillä (ks. Matikainen & Villi 2015), on tapana kutsua livetviittaamiseksi (*live tweeting*, Highfield ym. 2013). #turkuattack-keskustelussa livetviittaaminen näkyi siinä, miten keskustelijat kommentoivat ja tulkitsivat tunnepitoisesti seuraamaansa lähetystä kiinnittäen huomiota yksityiskohtiin (”Kertoisiko joku poliisijohtajille, ettei avoimen mikrofonin takana ole fiksua kuiskutella”), poimien kuulemastaan jaettavaksi yksittäisiä lausuntoja (”Sauli Niinistö: ”Vi borde förstå förstå i stället för att missförstå””) tai käyden retorista vuoropuhelua ruudulta seuraamiensa henkilöiden kanssa (”Risikko nyt pois sieltä TV:stä!”).

4.3 Myötätunnon diskurssi

Myötätunto (engl. *compassion*) on kipeää tekevä tunne, jota tunnetaan muiden kärsimyksen johdosta. Myötätuntoa, ja siihen joskus liitettäviä tunteita kuten sääliä, empatiaa ja sympatiaa, pidetään vahvasti moraalisinä tunteina, jotka heräävät pyyteettömästi ja edistävät muiden hyvinvointia. Ihmiset liikuttuvat muiden ahdingosta, myötäelävät muiden menetyksiä sekä auttavat heitä kärsimyksessään (Lazarus 1991, 289–291). Nussbaumin (2001) mukaan voimakas tarve poistaa kärsimystä ei ole kuitenkaan täysin erottelematon, vaan myötätunnolla on kolmea kognitiivista elementtiä. Kärsimyksen on oltava ensinnäkin suhteetonta ja toisekseen ansaitsematonta, esimerkiksi kun pulaan joutunutta ei voi syyttää omasta ahdingostaan. Kolmantena ja tärkeimpänä Nussbaum pitää ”eudaimonista” päätelmää,²⁴ jossa ihminen kokee *velvollisuudekseen* samaistua kärsimykseen, rakentaa sen pohjalta moraalisen suhteen itsensä ja kärsijän välille, ja viimein käyttää tätä suhdetta oman onnellisuutensa tavoittelemiseksi. (Mts. 307–321.) Serge Moscovici (2005, 208) viittaa vastaavaan mekanismiin esittäessään, että myötätunto on perusta ihmisten rauhanomaiselle yhteiselolle ja tärkeää kehitymiselle ihmisinä:

²⁴ eudaimoniolla (kreik. εὐδαιμονία) oli tärkeä käsite antiikin Kreikan aatemaailmassa ja esimerkiksi Aristoteleen moraalifilosofiassa. Termi käännetään yleensä hyvinvoinniksi tai onnellisuudeksi. Hannah Arendt liittää eudaimonian kuitenkin ihmisen muuttumattomaan identiteettiin: ”[eudaimonia] viittaa siunaukseen, mutta vailla minkäänlaista uskonnollista sävyä, ja tarkoittaa kirjaimellisesti jotakuinkin sitä, että ihmisen yksilöllinen identiteetti, häntä koko elämän seuraava *daimon*, joka näyttäytyy ja on näkyvä vain muille, voi hyvin” (Arendt 2017 [1958], 199, kursiivi alkuperäisessä).

myötätunto [--] saa meidät voittamaan itsepintaisen kuuroutemme muiden äänille ja kallistamaan korvamme useimpien ihmisten kohtaloille ja ongelmille. Myötätunto saa meidät pitämään yllä samaa innokasta luottamusta, jonka avulla jaamme harmonisesti sekä hyvän että huonon onnen toisen kanssa.

Samalla myötätuntoon kätkeytyy moraalinen paradoksi. Kauttaaltaan myönteisenä pidetty tunne voi yltyä kostomielialaksi rakkaitten ihmisten loukkaajia kohtaan (Nussbaum 2003, 11). Myötätunnon selväksi tekemät ryhmärajat ilmentävät sisään- ja ulossulkemisen valtaa, ja jos sisäryhmä rajataan vain niihin, joiden kärsimykseen yhteisö sitoutuu voimakkaasti, rakennetaan samalla ulkoryhmää, jonka hyvinvointi ei määritelmällisesti ole yhteisön huolenaihe.

Puheenvuorot, jotka tulkitsivat puukotuksia pääasiassa iskujen tuottaman kärsimyksen kautta ja reagoivat empaattisesti väkivallan uhrien ja heidän omaistensa menetykseen lukeutuivat myötätunnon diskurssiin. Valtaosassa viestejä myötätunnon normatiivisuus tuli esiin perustelematta, ikään kuin itsestään selvänä reaktiona. Keskustelijat eivät kuitenkaan erityisesti pyrkineet oikeuttamaan tunteitaan tai vaikuttamaan niillä kanssakeskustelijoihin, jotka useimmiten puuttuivat viesteistä kokonaan. Toisinaan tuntemista legitimoitiin viittaamalla kärsimykseen, teon traagisuuteen ja korostamalla väkivallan uhrien syyttömyyttä kohtaamaansa väkivaltaan ("innocent people", "viattomia"). Ainoastaan harvat keskustelijat pysähtyivät miettimään tunteittensa vaikuttavuutta ja ylipäänsä reflektoimaan myötätunnon normia, ja sen vaihtoehtoja:

Tiedän ettei tää vältämättä auta kipuun, mut mä ajattelen kaikkia jotka joutuu kärsimään näistä tapahtumista 💔 (Y644/505)

Myötätunnon ilmaukset olivat aineistossa hyvin yleisiä, joskin verrattain kaavamaisia. Diskurssin repertuaaria voikin pitää rajallisena: sanasto on yksinkertaista ja ymmärrettävää ja lauserakenteet vaikiintuneita. Valtaosa kaikista viesteistä on suruvalitteluja ("otan osaa", "condolences"). Osanottoa kuvaava englanninkielinen idiomi "my heart goes to" oli hyvin tyypillinen – myös keskustelijoilla, jotka viestivät muutoin suomeksi. Sanonnan tunnetta viestivä sydänikoni esiintyi usein myös itsenäisesti, toisinaan siniristilipun väreissä ("♥_{FI}🇫🇮"). Osanottojen ohella viesteistä erottuu esimerkiksi rohkaisuja ("voimia kaikille", "be strong!"), rukouksia tai maallistuneemmin "ajatuksia" (#prayforturku, "Turku ajatuksissa!") sekä turvallisuuden toivotuksia ("stay safe, all!").

Edellä kuvattujen puhetekojen sävy oli kuitenkin usein korostetun intiimi, ikään kuin yksityinen lohduttava kohtaaminen uhrin tai hänen läheisensä kanssa. Puheteot kuvailtiin hyvin selkeästi ja kaavamaisesti ja eleiden vilpittömyyttä korostaen. Sitä vastoin puheen ja tunteiden kohteet jäivät keskustelussa verrattain hahmottomiksi. Uhreja ja heidän määreitään ei yksilöity käytännössä lainkaan, ja subjektipositioina toistuivat abstraktit ja melko neutraalit "kaikki", "uhrit" tai "asianomaiset". Pu-

heenvuoroista saakin ennemminkin mielikuvan, jossa myötätunnon elettä ei ole niinkään välittää tunteellista vetoomusta kenellekään yksittäisellä kohteella vaan ennemminkin performoida myötätuntoa yhteisöllisesti ja osallistua muiden mukana rituaalisten tunteiden ilmaisemiseen liittämällä ilmaisen #turkuattack-viestien joukkoon. Myös itse väkivallantekoon viitattiin usein korostetun epämääräisesti, joskin moraalisesti latautuneesti (”surullinen päivä”, ”tragedia”, ”hirveys”).

Monia myötätunnon ilmauksia on luonteva tulkita faattiseksi puheeksi eli vuorovaikutukseksi, jonka tehtävä on tiedon välittämisen sijaan ylläpitää keskustelijoiden välisiä suhteita esimerkiksi tunteiden jakamisen, hyvántahtoisuuden tai seurustelun muodossa (Miller 2015, 3, tässä: Maíz-Arévalo 2017, 1). Tunnepuheen faattisuutta ei pidä kuitenkaan väheksyä. Vakiintunut ja kaavamainen repertuaari näyttää tarjonneen keskustelijoille käyttökelpoisen strategian osallistua julkiseen keskusteluun nopeasti, ilman kokonaisvaltaista tilannekuvaa ja vakaumuksellista poliittista näkemystä. Vakiintuneet, vallitsevasta tapakulttuurista ammentavat lohduttavat toivotukset saattoivat tarjota myös nojan, johon keskustelijat pystyivät tukeutumaan väärintulkitsemista vastaan. Tämä on ymmärrettävää huomioiden keskustelunaiheen arkaluontoisuuden esimerkiksi asianomaisille traumaattisena kokemuksena ja poliittisesti kiistanalaisena teemana, jossa määritellään kokonaisuutena, ketä ja miten iskussa on hyväksyttyä muistaa ja surra (ks. Butler 2009). Diskurssin uusintamisen näkökulmasta faattisella puhettavalla oli myös hyvät edellytykset rakentaa myötätunnosta itsestäänselvyys helppoutensa, ”turvallisuutensa” ja puhetekojen monistettavuuden ansiosta.

Puheenvuoroista voidaan myös päätellä, että toisin kuin monissa aikaisemmissa väkivaltaisissa uutistapahtumissa, Turun puukotusten uhrien nimet, kuvat ja tarinat eivät kiertäneet julkisuudessa samassa mitassa kuin heidän avukseen saapuneet sivulliset (vrt. Sumiala & Hakala 2010, 370–371). Useissa viesteissä geneerinen subjektipositio vaikuttaa myös olleen tietoinen valinta, jolla puhuteltiin yhtä lailla Turun kuin myös Barcelonaan ja Cambriliin tehtyjen iskun uhreja. Ajallista ja temaattista yhteyttä kaikkien kolmen iskun välillä käsiteltiin viesteissä paljon, ja vahvistettiin yhdistelmällä #turkuattack aihetunnistejulkisuutta #Barcelonaattack ja #Cambrilsattack -keskustelujen kanssa. Twitterissä useiden terrori-iskujen aihetunnisteiden ketjuttamista tutkineet Moa Eriksson ja Simon Lindgren (2018, 8) käyttävät käsitettä yhteisartikulaatio (*coarticulation*) kuvaamaan useiden aihetunnisteiden kokonaisuudesta välittyviä merkitysyhteyksiä, jotka siirtävät tulkintoja iskusta toiseen. Aihetunnisteita yhdistävä #...attack -aihe näin oleen yhdisti Turun puukotukset samaan Espanjan salafi-jihadistiseen terrori-iskun kehykseen (ks. van der Keen 2014). Näin siitäkin huolimatta, että tekijän ISIS-yhteydestä ei missään vaiheessa keskustelun kulkua saatu virallista varmistusta:

I Hope everyone's safe and sound. Condolences to everyone who lost someone in these last few days
#turkuattack and #BarcelonaAttacks (Y204/172)

Yhteys muihin Euroopassa tapahtuneisiin iskuihin ilmeni myös toistuvassa, yhteistä ”suomalaista” menetystä korostavassa tulkinnassa, joka tiivistyi ilmaukseen ”nyt oli meidän vuoromme”. Tulkinta muistutti läheisesti valtiovallan pääministeri Sipilän (”olemme tätä pelänneet, ja tietysti myös varautuneet siihen, että muualla Euroopassa tapahtuneet terroriteot voivat jonakin päivänä tapahtua myös Suomessa”, VN 2017) ja presidentti Niinistön retoriikkaa (”viime viikonloppuna terrori tuli Suomeen”, Yle Uutiset 2017). Terrorismi näyttäytyi puheenvuoroissa ikään kuin vääjäämättömänä luonnonvoimana, joka järkyttää vuorollaan eri kansakuntia, ja jolta kukaan ei ole turvassa. Tulkinnan loppupäätelmä ei kuitenkaan ollut ahdistunut vaan jopa lohdullinen: nyt Suomen kohtaloon voivat samaistua kaikki ne, jotka ovat joutuneet vastaavien terrori-iskujen kohteiksi (#totssomturku).²⁵

Terrorism everywhere, now in Finland too. Thoughts & love to everyone FI #turkuattack [Kuva: sydämenmuotoinen Suomen lippu] (YJ445/350)

Myötätunnon diskurssiin liittyi toinenkin poliittinen tulkinta, jossa altruistiset moraaliset tunteet rakensivat solidaarisuutta kansalaisten välille. Vaikka puheenvuoroissa esitettiin vähän suoria ratkaisuja uhrien hyväksi toimimiseksi, vedottiin niissä sitä painokkaasti käyttämään myötätuntoa kriisin rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi, ja torjua terrorismin tavoite kansakunnan kahtiajakamiseksi (”Fight terrorists with empathy!”). Osanottojen ja toivotusten rinnalla lukuisat keskustelijat velvoittivat toisiaan käyttämään tunteitaan yhteiskunnallisen järjestyksen puolustamiseksi, eli pysymään ”yhdessä rintamassa” ja ”taistelemaan” terrorismia vastaan. Oikeamielisen puolustustaistelun diskurssia lainattiin myös vetoamuksissa torjua kaikkia avoimelle yhteiskunnalle vihamielisiä voimia, eli metonymisiä ”vihaa”, ”pelkoa” ja pahuutta, joilla viitattiin peitellysti esimerkiksi viharikoksiin, nettivihaan ja pelonlietsontaan.

Terrorists will not discourage us. We will not and cannot be beaten, because love conquers hate (Y1270/483)

Finland will never give in to fear and hate. #togetherwearestrong #turkuattack (Y914/682)

Myötätunnolla rakennettiin myös iskun yksityiskohtia häivyttävää tulkintaa, jossa väkivalta asemoitiin iskun kosmisiin mittasuhteisiin: maailman ja ihmiskunnan ”suureen kuvaan”. Keskustelijat tarkastelivat tapahtumaa ikään kuin moraalisesti objektiivisesta lintuperspektiivistä, kiihkottoman viisaasta ja ymmärtäväisestä asemasta. Myötätunnolle rakennettu sisäryhmä oli hyvin inklusiivinen ja näennäisen epäpoliittinen häivyttäen iskut monet sen yksilöllisistä tekijöistä yksityiskohdat. Puheen

²⁵ *Tots som Turku* (katalaania), olemme kaikki Turku.

armollisuus tuotettiin uskonnollissävyyteisesti, mytologisoiden rakkautta ja empatiaa jopa yliluonnollisina voimina (”amor vinicit omnia”). Merkitystä voimistivat myös usein viittaukset Suvi Auvisen *Image*-lehteen kirjoittamaan blogiin otsikolla ”Empatia on kaikki mitä meille jää”.

What this world needs is some sweet love #BarcelonaAttacks #turkuattack #Peace #love ♡ (Y78/71)

Ainut kestävä ratkaisu on tuntea empatiaa kaikkea elollista kohtaan [Imagen blogi: Empatia on kaikki mitä meille jää] (Y457/359)

Toiveikasta ja lohduttavaa puhetta myytitettiin myös narratiivilla ihmiskunnan hitaasta mutta varmasta kehityskulusta kohti maailmanrauhaa. Eräs keskustelija esimerkiksi perusteli myötätuntoisuuttaan ja toiveikkuuttaan vetoamalla ihmiskunnan saavuttamiin teknologisiin edistysaskeliin ja tarmo-kuutteen, joka vielä jonain päivänä voidaan ohjata rauhantekoon (Y1393/1016). Toisessa viesteissä iskua tulkittiin kirjailija Elisabeth Gilbertin teosta lainaten toteamalla, että hulluus maailmassa on ihmiskunnan oireilua tiellä keskinäiseen tasapainoon (Y74/44). Muutoinkin puheenvuoroja voimistettiin ja auktorisoitiin monien kuuluisien rauhanedistäjien ja epäpoliittisten arvojohtajien, kuten Martin Luther Kingin ja Anne Frankin sitaateilla (Kuvio 3a).

#PrayForTurku #noplacforhate #love [meemi: ”Darkness cannot drive out darkness; only LIGHT can do that. Hate cannot drive out hate; only LOVE can do that” -Dr. Martin Luther King, Jr.] (A1372/1001)

Myötätuntoa ja lohtua pyrittiin vakiinnuttamaan myös kielikuvilla, jotka ammensivat luonnon kiertokulun diskurssista. Eräs yleisimmistä metaforista rinnasti iskun tuottaman menetyksen hiljaisuuteen, esimerkiksi vakavoitumisena ja itsetutkiskeluna, jolla oli konkreettinen merkitys yhteisissä hiljaisissa hetkissä ja Turun tyhjenneiden katujen ahdistavassa hiljaisuudessa. Moraalisia arvotuksia käsiteltiin symbolisesti ja runollisesti myös monien luonnossa esiintyvien vastinparien kautta. Esimerkiksi kuolemaan, menetykseen ja toivottomuutteen viitattiin pimeytenä (”night already devoid of stars”) tai väkivaltaisena myrskynä, joiden lohdullisia vastakohtia edustivat viesteissä valo sekä luonnon levollinen harmonia, joka tuotiin esiin monissa kuvissa seesteisistä maisemista ja auringonlaskuista.

Kaikille niille, joiden elämä loppui terroristin uhrina ♡ suru ja pelko ovat saapuneet Suomeen #turkuattack [Valokuva: kesäinen järvimaisema] (Y1034/762)

Keskeinen myötätunnon ilmenemismuoto keskustelussa olivat tunneilmaisua voimistavat kuvat. Suuri osa yhteisestä suremista tuotettiin spontaaneina kansalaisrituaaleina ja eräänalaisena pyhiinvaelluksena iskupäivän iltana Turun kauppatorille kukista ja kynttilöistä rakentuneelle muistopaikalle (Pantti & Sumiala 2009, 274). Käytännössä normi surra ja kunnioittaa uhreja saapumalla yhdessä

surmapaikalle tuotettiin keskusteluun paikalta otettuina valokuvina, jotka näyttävät surevan väkijoukon kerääntyneenä laskettujen kukkien ja pimeyttä valaisevan kynttilämeren ympärille. Myötätunto nousi esiin kuvista myös tekstimuotoisena, kun keskustelijat toistivat ja kommentoivat paikalle jätettyjä, tunteikkain iskulausein sanoitettuja kylttejä (Kuvio 3b):

Today in Turku #turkuattack [Valokuva: kukkia ja kynttilöitä surmapaikalla, etualalla kortti, jossa lukee ”Love and light will always win”] (Y939/702)

Muistopaikan ympäristöstä rakentui keskusteluissa myös poliittisesti latautunut tila, jonne saapuminen ja heterogeenisessä väentungoksessa yhdessä seisominen tulkittiin viesteissä ilmentävän suomalaisen yhteiskunnan yhtenäisyyttä ja monimuotoisuutta. Kuvissa noteerattiin myös paikalle saapuneiden poliittisten instituutioita edustajat, jotka ilmaisivat ja auktorisoivat läsnäolollaan myötätunnon eleitä. Yhteisöllisyyden moraalista arvoa tunnepuheessa tuottavat myös muut kuviin tallentuneet myötätunnon eleet, muun muassa eri uskontokuntien johtajien ekumeeninen hetki (”together, as one nation”).

[RT @ylenews] President of Finland here laying a flower on the seven of #turkuattack with ordinary citizens, both native Finns and foreign born immigrants (Y1087/72)

Keskustelijat, jotka eivät olleet itse Turussa paikan päällä, jäljittelivät usein muistopaikan symbolista kuvastoa. Viesteihin saatettiin liittää esimerkiksi kotiympäristössä kuvattuja kukka- tai kynttiläasetelmiä sekä selontekoja, jossa keskustelijat kertovat pitäneensä arkensa lomassa omia hiljaisia hetkiä esimerkiksi harrastusporukan kesken (@dosentti 816/613). Eräs keskustelija ilmaisi olevansa ikään kuin hengessä mukana livetviittaamalla televisiolähetystä muistopaikalta.

Keskustelijoiden sururitualeissa vaikutti myös eräänlainen vaivannäön logiikka, tarve työstää ja esittää tunteitaan konkreettisesti erilaisina tunnenormien mukaisina visuaalisina teoksina. Pie-nimmillään persoonalliset myötätunnon eleet olivat internet-meemejä, esimerkiksi Turun jokirantamaiseman päälle kevyesti kuvakäsiteltyjä toivotuksia (”Åbo mitt Åbo ♡”). Monet keskustelijat hyödynsivät myös taiteilijataustansa tai harrastuneisuuttaan piirtäjinä, kuvittajina tai valokuvaajina omistamalla teoksensa tapahtuman uhreille.

Voimia tapaturman uhrien perheille/rakkaille ja loukkaantuneille kans. Yritin vässätä jotai 15 minuutissa. #turkuattack [Piirros: itkevä sarjakuvahahmo] (A133/117)

Konkreettisen muistopaikan ja omaperäisten eleiden ohella myötätunto ja muistaminen rakentuivat vakiintuneissa kansallisissa representaatioissa (ks. Pantti & Sumiala 2009, 274). ”Suomalaisessa su-

remisessa”, johon pääministeri Sipiläkin tiedotustilaisuudessaan viittasi, korostui valta määritellä tunteellisia käytäntöjä. Ilmeisimmillään valtiolliset rituaalit kiersivät keskusteluissa kuvina valtakunnallisesta suruliputuksesta sekä vetoomuksissa yhtyä evankelis-luterilaisen kirkon ja hallituksen koordinoimaan hiljaiseen hetkeen tekopäivää seuraavana sunnuntaiaamuna. Viesteissä huomiota sai myös Turun kaupungin viestintätoimenpiteet, erityisesti Aurajoen yli kaartuvan kirjastosillan muistovalaisu Suomen lipun väreissä (Kuvio 3c). Tämä sururituuali noudatteli Pariisin vuoden 2015 Bataclanin iskun jälkeen yleistynyttä käytäntöä, jossa terrori-iskujen kohteeksi joutuneiden maiden ”värit” heijastettiin maanmerkkeihin eri puolilla maailmaa solidaarisuuden osoitukseksi.

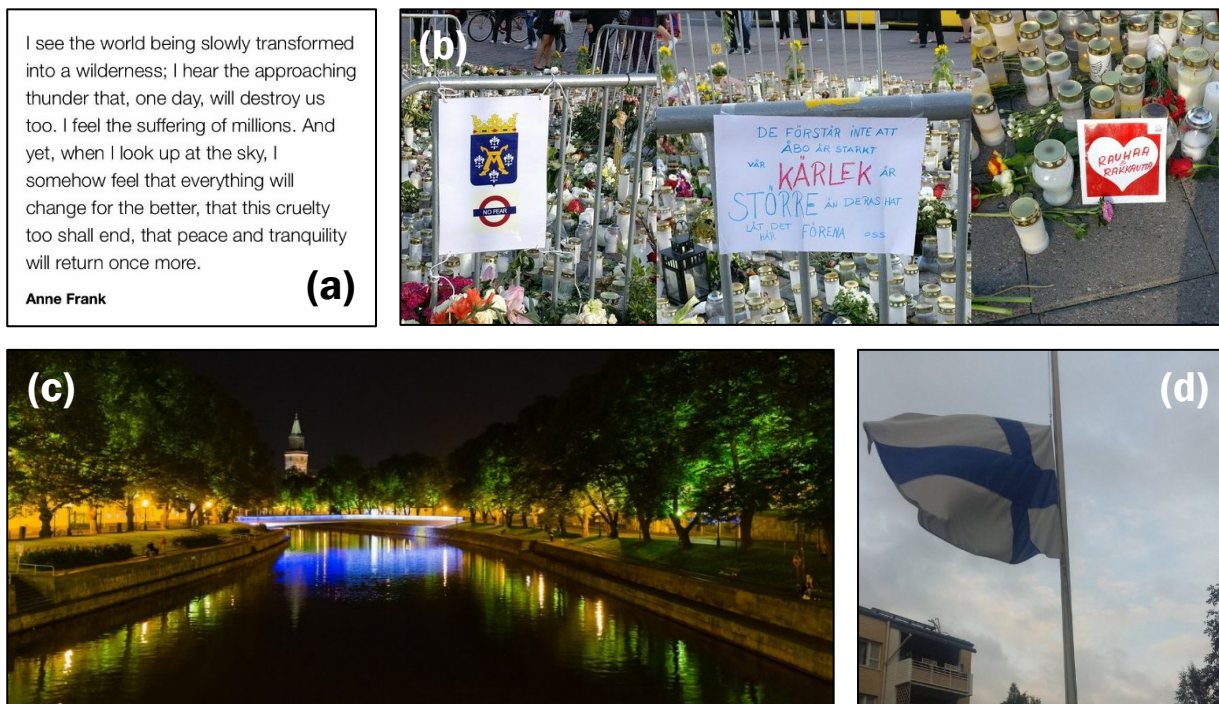
Hela Finland flaggar på halv stång idag. #ÅBOATTACKEN #turkuattack [Valokuva: Suomen lippu puolitangossa taivasta vasten] (Y1068/245)

Kansallista myötätuntoa ja solidaarisuutta tuotettiin myös keskustelijoiden itse valitsemilla suomalaisuuden symboleilla, kuten Suomen lipulla, jota kierrätettiin keskusteluissa muun muassa kuvina, GIF-animaatioina sekä emojiina. Valtiollisten representaatioiden ja erityisesti lippujen julkinen esittäminen terrori-iskun jälkeen tukee jo syyskuun 11. päivän jälkeen havaittuja solidaarisuuden käytäntöjä (Collins 2004). On merkillepantavaa, ettei siniristilipun rinnalla puheenvuoroissa kierrätetty juuri muita kansallisuuden representaatioita. Esimerkiksi Pariisin (2015) ja Brysselin (2016) iskuissa julkisuudessa kiersi huomattava määrä erilaisia kansallisen solidaarisuuden symboleja, jotka ammensivat muun muassa ikonisista maanmerkeistä kuten Eiffel-tornista ja kuuluisista kulttuuriteoksista, esimerkiksi belgialaisen sarjakuvapiirtäjä Hergén Tintti-hahmosta. Lipun yleisyyttä saattaa selittää sen konkreettinen merkitys sururitualeissa: lipun laskeminen puolitankoon toimi henkilökohtaisena myötätunnon ja kunnioituksen eleenä. Viestien tunneilmaisua voimistivat usein kuvat omista, taloyhtiön tai lähiyrityksen lipputangoista Suomesta ja toisinaan myös ulkomailta (Kuvio 3d):

In respect of the victims #BarcelonaAttack #turkuattack The flag flies @ half mast @ my Residence
Let's stand together against acts of hate [Valokuva: Britannian lippu puolitangossa] (@diplomaatti 308/252)

Toinen myötätuntoa kansallisesti luonnollistava keino oli ulottaa tunteen normatiivisuus koskemaan koko Suomea, eli heijastamalla keskustelijoiden valikoimia tunteita kansakunnan ominaisuuksiksi tai toiminnaksi. Metonyminen Suomi esitettiin toisinaan itsessään myötätunnon kohteena, minkä kautta jokaisesta suomalaisesta tuotettiin menetyksen kärsinyt uhri:

My heart to inspiring nation, #Finland and the people of #Turku. ☺ #turkuattack (Y1007/748)

Kuvio 3. Otteita myötätunnon diskurssissa kierrätetystä kuvamateriaalista. **(a)** Anne Frankin päiväkirjaote meeminä (Y316/258); **(b)** Kollaasi tunteikkaista iskulauseista Turun kauppatorin muistopaikalta (A1954/1376); **(c)** Puolisalkoon laskettu Suomen lippu asuinalueen pihassa (Y1270/483); **(d)** Kirjastosillan muistovalaisu heijastuu Aurajokeen Suomen lipun väreissä, taustalla kansallispyhättö Turun tuomiokirkko (Y1332/971).

Toisinaan taas viesteissä puhuteltiin Suomea ikään kuin yhtenä yhtenäisesti tuntevana ja inhimillistettynä kollektiivina ("the whole country is in shock"), jota saatettiin näin ollen myös velvoittaa tuntemaan ja toimimaan kuten muita subjektipositioita ("Let's stand together Finland!", "solidaarinen Suomi näytähän mahtisi"). Samalla kävi ilmeiseksi, että oikein tunteminen ja "todellinen" suomalaisuus kytkeytyivät vahvasti toisiinsa ja tämän sisäryhmän ulkopuolelle etäännytettiin sellaisia suomalaisia, joiden toimintaa pidettiin moraalisesti paheksuttavana.

Toisaalta suomalaisten syvät rivit saattoivat yllättää keskustelijoita epämieluisasti. Tunnesääntöjä kyseenalaistava Suomi oli monille keskustelijoille moraalisesti tunnistamattomana ja jopa uhkaava. Eräs paikallisvaikuttaja kauhistelee seuraavansa sanattomana "millaista vihaa maassamme kytee" (1694/1194). Toinen alleviivaa tilanteen vakavuutta vertaamalla tunneilmaisujen ja näkemysten juopaa itsenäisyyden ajan synkimpiin traumoihin.

Suomen kansa ei ole sitten vuoden 1918 jälkeen ollut vielä koskaan näin kahtiajakautunut [--]
#turkuattack vain pahensi tilannetta (Y1938/169)

Nämä reaktiot kertovat, miten keskustelijat sitoutuivat myötätuntoon ja suremiseen myönteisenä tai rakentavina käytäntöinä siinä määrin, että näitä itsestäänselvyyksiä haastavat tunteet herättivät heissä hämmennystä ja ahdistusta.

4.4 Ihailun diskurssi

Voimaannuttavaa, arvokkaista saavutuksista tyydytystä tuottavaa tunnetta kuvataan usein ylpeydeksi (engl. *pride*) (Lazarus 1991, 272). Ylpeyden positiiviset merkitykset ovat lisääntyneet viime vuosina monien identiteettipoliittisten liikkeiden vanavedessä. Ylpeys luetaan toisinaan moraalisten tunteiden joukkoon, mutta sen suhdetta yhteisön etua motivoivaan toimintaan on pidetty problemaattisena. Gabriele Taylor (1985, 28) havainnollistaa itsellisen ylpeyden ja prososiaalisen toiminnan ristiriitaa esimerkillä, jossa jokin moraalisesti kestävä saavutus (kuten pikkumainen kosto) voi samanaikaisesti tuottaa voitonriemuista ylpeyttä ja katumusta siitä, että saavutus rikkoo sosiaalisia normeja ja yhteistä etua vastaan. Henkilökohtaisella, pyyteellisellä ylpeydellä onkin usein kielteinen merkitys egoismina tai ylenkatseena (ks. Kristjánsson 2017, 27).

Moraalisten tunteiden tyypittelyissä ylpeyttä useammin nostetaan esiin muita ylistäviä tunteita (*other-praising emotions*), joita edustavat esimerkiksi ihailu (engl. *admiration*) ja kiitollisuus (engl. *gratitude*). Niitä yhdistää moraalisesti esimerkillisten tekojen eli hyveiden tunnistaminen. Jonathan Haidt (2003, 864) on pitänyt malliesimerkkinä ”moraaliseksi ylennykseksi” (*elevation*) nimeämäänsä tunnetta, joka syntyy ”moraalisen kauneuden todistamisesta” (Algoe & Haidt 2009, 106). Tunne voidaan ymmärtää yksinkertaisemmin ihailuksi, joka herää ihmisten tunnustaessa moraalisesti hyviä ja esimerkillisiä tekoja. Ihailu voi myös kannustaa esimerkillisyyden jäljittelyyn, eli nostaa näkyviin moraalisuutta, jota yksilöt kokevat itse tarpeelliseksi tavoitella. (Kristjánsson 2017, 27.)

Ihailun diskurssissa iskua tulkittiin sellaisten poikkeuksellisten yksilöiden kautta, jotka osallistuivat kriisin ratkaisemiseen pyyteettömästi, urhoollisesti tai tunnollisesti velvollisuuksiaan noudattaen. Nämä moraaliset esimerkit nimettiin puheenvuoroissa usein lyhyesti sankareiksi. Trauma-journalismissa ja median rituaalisessa kerrontatavassa arkipäivän sankareilla ja sankaritarinoilla on vakiintunut roolinsa (Sumiala 2013, Huhtala & Hakala 2007). Jack Lule (2002) on pitänyt sankaria yhtenä kulttuurisena arkkityypinä, jonka kautta media tulkitsee terrori-iskuja myyttisinä tarinoina. Kriisin keskellä sankarit vähentävät pelkoa ja vaaraa. Esimerkiksi syyskuun 11. päivän iskujen uutisoinnissa sankareina esitettiin sellaisia toimijoita, jotka nousivat poikkeuksellisen tilanteen tasalle; onnistuivat esiintymisellään tyynnyttelemään ja rauhoittamaan järkyttyneitä kansalaisia; sekä osoittivat pelastustehtävissä ammattitaitoisuutta ja kylmäpäisyyttä (mts. 283–285). Vastaavasti #turkuat-tack-keskustelussa nousi esiin useita perusteita tuntea ihailua ja kiitollisuutta esimerkkiyksilöitä kohtaan. Sankarillisuuteen liitetyt luonteenpiirteet jakautuivat viesteissä yleensä kolmeen eri kategoriaan: poliisin ja pelastushenkilökunnan luotettavuuteen ja ammattimaisuuteen, sivullisten rohkeuteen ja aktiivisuuteen sekä pyyteettömään tarpeeseen auttaa uhreja omista olosuhteistaan riippumatta.

Luotettavuutta rakennettiin puheenvuoroissa lähinnä suhteessa odotuksiin ja velvollisuuksiin,

joita poliisille asetettiin turvallisuuden ja järjestyksen palauttamiseksi. Ihailun ja kiitollisuuden ilmaiset perustuivat usein järkeilyyn, eli johtamalla tunteet (”siispä”, ”eli”, ”joten”) hiljalleen varmistetuista tiedoista.

Juuri kerrottiin, että (fakta, ei huhu) puukotuksesta tekijän kiinni ottamiseen vain kolme minuuttia. Eli poliisi toimi hyvin! #turkuattack (@toimittaja 38/34)

Ihailun rationalisointi näkyi usein päätelminä, joissa vedottiin neutraaleihin ja kiistattomiin tosiseikoihin, esimerkiksi hälytyksen ja kiinnioton välillä kuluneeseen aikaan ja uhrien lukumäärään. Useissa puheenvuoroissa esitettiin tulkinta, jonka mukaan poliisi oli suoriutunut yllättävästä tilanteesta ennätysellisen nopeasti ja ripeällä toiminnallaan todennäköisesti pelastanut monia surmapaikojen läheisyydessä liikkuneita joutumasta puukottajan uhriksi:

Stabbings in Finland: Emergency call at 4:02 pm, suspect detained 4:05 pm. Got to hand it to Finnish police. #turkuattack (@tutkija 137/122)

Noin 20min hälytyksestä @SuomenPoliisi sai tilanteen hallintaan. Esimerkillistä toimintaa! #kiitos #Suomen#poliisi #turkuattack (@poliitikko 83/75)

Moni keskustelija toi esiin ihailunsa velvoittavuutta. Nekin, jotka muutoin ilmaisivat halunsa pitäytyä erossa iskun poliittisilta tulkinnoilta, ottivat osaa keskusteluun varten vasten osoittaakseen kiitoksensa poliisille. Eräs Twitterissä keskusteluun osallistunut tutkija teki selväksi, että juuri tällä kertaa poliisin toiminnan esimerkillisyys ansaitsee häneltäkin julkisen tunnustuksen:

Olen välillä arvostellut (mielestäni syystä) @SuomenPoliisi - nyt vilpittömät kehu dramaatt. #turkuattack hyvästä hoidosta ml. tiedotus (@dosentti 1250/909)

Poikkeussuorituksen ohella poliisin esimerkillisyyttä korostettiin vetoamalla ammattilaisten kylmähermoisuuteen, eli kykyyn suorittaa tehtävä rutiininomaisesti ja vastuullisesti järkyttävissäkin olosuhteissa. Tulkinnan taustaoletuksena näyttää olleen, että hälytyksen saanut ammattilainekin on ihminen, ja toiminta terrori-iskussa vaati maltillisuutta, jota poliisi osoitti esimerkiksi pitämällä voimankäyttönsä kohtuullisena (@toimittaja 704/540). Rutiininomaisuus tuotettiin viesteissä ammentamalla poliisin omasta virkakielestä, jota toisteltiin monissa tiedotustilaisuuksista ja mediasisällöissä. Poliisi esimerkiksi ”sai tilanteen nopeasti hallintaan”, ja ”toiminta” kentällä (”operating”) nimettiin usein neutraalisti ”kiinniotoksi” tai ”vasteeksi” hälytykseen.

RAPID police response to #TurkuAttack [--] probably the quickest in ever in history (Y1895/885)

Kaikissa edellisistä esimerkeistä näkyy, että ihailu ja kiitollisuus yhdistettiin lähes poikkeuksetta *suomalaiseen* poliisiin. Tulkinta on sikäli yllättävä, että varsinaisen hätätehtävän suoritti paikallinen Lounais-Suomen poliisi, joka myös vastasi alkuvaiheen hätätilaviestinnästä, kuten ihmisten varoittamisesta ja pidätyksen vahvistamisesta Twitter-tilillään (@L_S_poliisi) ja Facebook-sivullaan (P2017, 13–14). Kuten aiemmassa luvussa todettiin, subjektipositoiden yleisluontoisuus ja epävarmuus varsinkin keskustelujen alkuvaiheessa ei ollut tavatonta. On kuitenkin mahdollista, että monet keskustelijat pyrkivät esittämään nimenomaan tulkinnan, jossa ihailun kohteena oli yksittäisiä poliiseja laajempi poliisi-instituutio, josta voi tuntea ylpeyttä kansallisesti. Implisiittisesti Suomen poliisin mainitseminen tuotti erottelua suhteessa muiden maiden poliisikulttuuriin, joihin verrattuna ”oma tappamme” suoriutua terrori-iskusta vertautui vähintäänkin suotuisasti.

Kiinnostavaa kyllä, ihaileva puhe ei kohdistunut juuri lainkaan poliittisiin päättäjiin. Aivan muutama keskustelija kiitti mielenrauhasta, jonka poliisin ja valtiojohdon johtajuus, sovittelevuus ja kohtuullisuus oli heille antanut (”@niinisto järjen ääni jälleen kerran”). Näissä viesteissä päättäjiin ja viranomaisiin yhdistettiin kansakunnan metaforisen vanhemman ominaisuuksia: he osoittivat olevansa luotettavia johtajia niinä hetkinä, kun kansakunta kaipasi lohduttajaa (vrt. Lule 2002, 284):

Kaiken jälkeen eilen tuli rauhoittava olo, kun katseli poliisin tiedotustilaisuutta. Samoin tänään, kun kuunteli presidenttiä. #turkuattack (@HAOllila 1475/1064)

Toinen sankareihin keskusteluissa yhdistetty tulkinta oli puukottajaa vastaan asettuneiden sivullisten *rohkeus*, eli kyky ylittää itsensä ja voittaa pelkonsa. Sankaripositiota myytitettiin yksilön henkisenä ja fyysisenä urotekona, jossa sisäinen hyvyys, velvollisuudentunto ja oikeamielisyys auttoivat kääntämään epätasaisen taistelun puukottajaa vastaan aseistamattomien auttajien voitoksi. Toisin kuin viranomaisten luotettavuutta, jota arvioitiin velvollisuuksista suoriutumisena, rohkeus ymmärrettiin keskusteluissa henkilökohtaisena moraalisenä valintana: auttajat rohkaistuivat lamaantumisen sijaan tekemään oikein eli ratkaisemaan omalta osaltaan vaaratilannetta usein improvisoiduin ratkaisuin.

Rohkeutta tuotettiin myös rinnastamalla aktiivinen oikeintekeminen pelkurimaisiin subjekteihin. Erityisen raukkamaisena pidettiin puukottajaa, joka oli käynyt varoittamatta aseettomien uhriensa kimppuun. Pelkurimaisena pidettiin lisäksi verkon vihapuhetta, häiriköintiä ja rasistista leimaamista, jotka nekin liitettiin pahanilkiseen vainoon ja syntipukkien ahdisteluun (ks. seuraavat kaksi alalukua).

#TurkuAttack ♡ #Vihapuhe ♡ #Rasismi ♡ #Poliisi'n jäätävän nopea reagointi ♡ Sekopäää uhmanneet & jahdanneet ♡ Kaikki auttajat ♡ #Suomi ♡ (Yp1710/1209)

Sankareiden rohkeus tuotettiin keskusteluissa myös uhrautumisen kautta. Oman elämänsä vaarantamista muiden pelastamiseksi pidettiin keskusteluissa äärimmäisenä moraalisuuden ja altruismin mitana. Uhrautuvaisuus henkilöityi ennen kaikkea Hassan Zubieriin, tukholmalaiseen ensihoitajaan, joka joutui maksamaan henkilökohtaisesti raskaan hinnan jäämällä auttamaan puukottajan ensimmäistä uhria ja vammautuen itsekin hyökkäyksen aikana.²⁶ Zubierista tulikin eräs Turun iskun harvoista ihmiskasvoisista symboleista, eräänlainen medioitunut uhri, jonka kuvaa ja lausuntoja toistettiin monissa keskusteluihin linkitetyissä uutisjutuissa (Sumiala & Hakala 2010, 370–372).

Jään sanattomaksi, kun kuulen rohkeista sivullisista. Harva todella rakastaa lähimmäistään niin, että uhkaisi omaa henkeään. #turkuattack (@poliitikko 1692/1194)

Hassan Zubier: "The world is a dark place, if we do not help each another who will? (Y1535/976).

Rohkeutta tuotettiin myös vetoamalla sankarillisten auttajien toimeliaisuuteen. Keskustelijat nostivat esiin kertomuksia ja tuokiokuvia, joissa sankarit keskeyttivät muun toimintansa ja turvallisen asemansa rynnätkseen uhrien avuksi ("run out of his car to help"). Vaaraa päin kulkeminen erosi selvästi monien "suomalaisten" sivullisten passiivisuudesta. Erityisen paheksuttavana pidettiin tietoa siitä, että puukotuksia ja uhreja kauempaa katsellut ihmisjoukko oli keskittynyt kuvaamaan tapahtumia puhelimillaan. Näiden toimijoiden itsellisyys ja hyödyttömyys tuottivat puheenvuoroissa epäsuorasti kaikille suomalaisille häpeää. Toisaalta, jotkut keskustelijat nimesivät juuri suomalaisia tätä pontevammin, koska kokivat suomalaisten tarjoaman ensiavun jääneen median raportoinnissa muiden yhteiskuntaryhmien, kuten maahanmuuttajien, sankarillisuuden varjoon. Kaiken kaikkiaan auttamisesta ja sankaruudesta muodostui kiistelty asema, jossa sankareiden määrittelijöitä ja nimeäjiä, etupäässä mediaa ja poliittisia päättäjiä kyseenalaistettiin vahvaankin sävyyn (ks. luku 4.6):

Kiitos Vesa ja kaikki auttajat! ♥ mitä @novasuomi väittikään [--] niin ei kaikki suomalaiset vaan kuvanneet #totuus #turkuattack (Y250/67)

Jo pelkkä sankareiden nimeäminen olikin merkityksellinen kiitoksen ja tunnustuksen muoto, erityisesti kun kunnioituksen myöntäjänä oli julkisesti tunnettu vaikuttaja:

[RT @VilleNiinisto] The individuals who helped female victims in #turkuattack putting their lives at risk are Hassan Hasan and Vesa [--] (Y830/483)

²⁶ Zubier sai vakavia vammoja ja esiintyi julkisuudessa iskun jälkeen ja Bouananen oikeudenkäynnissä pyörätuolissa. Myöhemmin Zubier aiheutti kohun, kun kävi ilmi, että kroonisesta särystä huolimatta hän pystyi kuitenkin kävelemään.

Päinvastainen strategia oli säilyttää auttajat nimettöminä ja tuntemattomina, ja vahvistaa siten tulkintaa auttamisen yleisinhimillisyydestä ("well done caring strangers", "ordinary people risking their lives"). Kaikkien auttajien ryhmittely yhteiseen tuntemattomien kategoriaan korosti heidän puolueettomuuttaan sekä sopi narratiiviin, jossa kuka tahansa samassa tilanteessa oleva olisi tehnyt lähimmäiselleen samoin. Useimmiten pyyteettömyys kytkeytyi kuitenkin auttajien ulkomaalaisuuteen ja pakolaisuuteen. Keskustelijat pitivät merkittävänä seikkaa, että toisin kun syntyperäisiä suomalaisia, näitä auttajia ei velvoittanut toimintaan uhrien hyväksi jaettu jäsenyys saman maan kansalaisina. Uhrautuminen tausta välittämättä tulkittiinkin monissa viesteissä osoituksena kyvystä nähdä toisensa ihmisinä ja auttaa ketä tahansa hädässä olosuhteista riippumatta. Tulkinta näkyy selvästi viesteihin liitettyistä uutisotsikoista, joista käytännössä jokainen vahvisti turvapaikanhakijoiden tunnustusta sankareina, jotka kokivat auttamisen epäitsekkeäksi moraaliseksi velvollisuudekseen: "ei voinut katsoa sivusta" (*Helsingin Sanomat* 18.8.),²⁷ "jonkunhan oli pakko auttaa" (*Turun Sanomat* 20.8.),²⁸ "Zubier says he's no hero" (*BBC* 20.8.).²⁹ Toisaalta maahanmuuttajia ja ulkomaalaisia auttajia käytettiin poliittisena lyömäaseena niitä suomalaisia vastaan, jotka eivät olleet muukalaiskammollaan auttaneet ketään:

[RT @toimittaja] I agree: "No vocal racist saved any lives on Friday, but the courage of a few helpers, some also foreign, just may have" #TurkuAttack (Y1491/1074)

Tämä ulkomaalaisen näköinen mies valitsi toisen ihmisen hengen puolustamisen oman henkensäkin uhalla ja jäi hänen luokseen (@tutkija 181/158)

Sivullisen pyyteettömyys tulkittiin monissa viesteissä lohduttavaksi todistukseksi ihmisen hyvydestä, joka antoi toivoa traagisen iskun keskellä. Tyypillisimmistä keinoista purkaa terrorismin mystiikkaa ja uhkaa palauttamalla tilanne mittasuhteisiinsa oli diskurssissa toistuvasti ja sanatarkasti kierätetty uutisotsikko Ville Seurin (2017) Yle Uutisille kirjoittamasta kolumnista: "[m]uistetaan Turusta myös tämä: Yhtä väkivallantekijää kohti on joukoittain niitä, jotka panevat henkensä alttiiksi muiden edestä".

Tämä sairas teko herättää epäuskoa, mutta sivullisten toiminta sittenkin enemmän toivoa. #turkuattack (Y178/156)

4.5 Suuttumuksen diskurssi

Suuttumus (engl. *anger*) on tunne, joka herää epäreilusta kohtelusta tai kärsitystä vahingosta. Lazarus

²⁷ <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005332057.html>. Luettu 11.6.2020.

²⁸ <https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/3622874/>. Luettu 11.6.2020.

²⁹ <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-40991617>. Luettu 11.6.2020.

(1991, 222) pitää suuttumusta tyypillisesti reaktiona nöyryyttävään tai pahatahtoiseen loukkaukseen. Nico Frijda (1986, 198–199) esittää, että suuttumusta aiheuttavat tilanteet ja tapahtumat, joissa joku tietien tahtoon rikkoo sosiaalisia sääntöjä, ja muuttaa toiminnallaan tarkoituksella tapahtumien kulkua kokijalle epämieluisiksi (mt.) Rozinin ja kumppaneiden (1999, 575) mukaan suuttumuksen aiheuttajia ovat loukkaukset ihmisten autonomiaa – yksilöllisiä oikeuksia ja vapautta – vastaan. Alistaminen, hyväksikäyttö ja muut epäoikeudenmukaisuudet herättävät suuttumusta muiden puolesta ja motivoivat vaatimaan vääryyden hyvittämistä ja sovittamista (Haidt 2003, 856).

Suuttumuksen moraaliseen ulottuvuuteen liittyy tutkimuskirjallisuudessa läheisesti termi *moral outrage*. Käsitteelle ei ole suomessa vakiintunutta käännöstä, mutta se voidaan ymmärtää tuohtumukseksi, raivoksi, närkästykseksi, tyrmistykseksi tai paheksunnaksi. Paheksunta motivoi syyllistämään normirikkoja tekojensa sovittamiseen ja pakottamaan heitä vastuullisuuteen (Crockett 2017, 769). Toisaalta tunteen on katsottu johtavan myös ahdasmielisyyteen ja jopa kostomielialaan (Salerno & Peter-Hagene 2013, 2069). Olen analyysissäni noudattanut jaottelua, jossa samaistan *paheksunnan* ja *närkästyksen* suuttumukseen. Sen sijaan *moral outrage* tunteena, joka lietsoo konflikteja, nöyryyttää muita ja ilmenee epäinhimillistävänä kielenkäyttönä (Crockett 2017, 769) rinnastuu luontevammin inhoon, jota käsitellään seuraavassa alaluvussa.

Suuttumuksen ja närkästyksen ohella osa diskurssin viesteistä oli halveksuvia. Halveksunta eli ylenkatse (engl. *contempt, scorn*) on suuttumuksen ohella muita tuomitseva moraalinen tunne, joka liittyy inhon tavoin läheisesti hierarkioihin. Halveksunnan kohdalla negatiivinen suhtautuminen on kuitenkin inhoa välinpitämättömämpi tai ”viileämpi”, ja kohteena ovat yleensä ihmiset tai ryhmät, joita pidetään alempiarvoisina, epäpätevinä tai vähä-älyisinä. (Hutcherson & Gross 2011, 733.) Moraalisen halveksunnan lähteenä on pidetty muun muassa vastuiden laiminlyömistä ja rikkomuksia velvollisuuksiin kohtaan (Rozin ym. 1999, 576).

Ihailun ja esimerkillisyyden vastaparina #turkuattack-keskustelussa nousi esiin paljon vastuiden laiminlyönnistä ja asemansa väärinkäyttämisestä herännyttä suuttumusta. Suuttumuksen diskurssissa oikeintekemistä punnittiinkin usein suhteessa luottamukseen ja vastuullisuuteen: ketä tai mitä iskusta olisi syytettävä, ja kenen olisi kannettava (moraalinen ja poliittinen) vastuu ihmishenkien menetyksestä ja turvallisuudentunteen menettämisestä. Yllättäen suuttumus puukottajaa kohtaan ei noussut keskusteluissa merkittäväksi juonteeksi. Keskustelijat toivat kuitenkin esiin iskun ja sen tekijän ”sairautta” ja kuvailivat muutenkin puukottajaa määreillä, jotka implikoivat mielenvikaisuutta. Suuttumuksen diskurssissa sairaudesta tuotettiin jopa iskun motiivia psykologisoimalla tekijän masentuneeksi ja esittämällä siten julmille surmille aiemmissa väkivaltaisissa iskuissa vakiintunut selitys (”masennus [--] aiheuttaa Turun, Jokelan ja Kauhajoen kaltaisia ikäviä tapauksia”):

#turkuattack olen niin vihainen ☹️☹️pitäisi olla niin sairas ihminen tapaa [sic] viattomia ihmisiä !!!
(A1751/1241)

Terrorismia tavallisempänä ilmiönä masentuneisuuden korostaminen voidaan nähdä tapana käydä keskustelua tutumpien ja poliittiselle asialistalle vakiintuneempien teemojen, kuten mielenterveyspalveluiden saatavuuden kautta (”#masennus ei tee tappajaa, mutta apua saatava”). Puheenvuorojen tavoitteena saattoi myös olla terrorismin kauhistuttavuuden ja teon mystisyyden purkaminen antamalla iskulle arkipäiväisempiä merkityksiä. Tällainen ”pehmeä” tulkinta aiheutti kuitenkin selvää vastarintaa niiden keskustelijoiden joukossa, jotka eivät olleet valmiita päästämään tekijää liian vähällä. Kyynisimmän kritiikin mukaan kyseessä oli tarkoituksellinen ja paheksuttava harhautusyritys kääntää keskustelu pois iskun ilmiselvistä, mutta poliittisesti arkaluontoisista juurisista:

Ja kohta alkaa damage control. Aletaan esittää kysymyksiä mielenterveydestä, niin että voidaan unohtaa maahanmuutto ja terrorismi. #turkuattack (Y701/353)

Tuohtumus kohdistui jonkin verran myös median toimintaan, jota syytettiin erilaisten velvollisuuksiensa ja demokraattisten tehtäviensä huonosta hoitamisesta. Kitkaa tuottivat esimerkiksi ristiveto myyvien ja sosiaalisesti merkittävien sisältöjen välillä (”dead celebrities yes, but Finnish attack no? @BBC”), sekä punnitessa tiedonvälityksen avoimuutta lehdistön ansaintamalli vasten (”olisi journalistinen teko @hs [--] jos avaisitte maksumuurin”). Myös journalismin hitautta ja haluttomuutta tarttua Turun puukotuksiin kritisoitiin. Keskustelijat puuttuivat myös suomalaismedioiden oletettuun asenteellisuuteen sillä perusteella, että toimitukset näyttivät haraavan vastaan termin terrorismi käytössä vielä pitkään sen jälkeen kuin kansainvälinen media oli omaksunut sen uutisointiinsa.

My condolences from #London to #turkuattack victims. Sad to realise local @yleuutiset feels slower and less open than most foreign media. (Y618/489)

Valtaosa suuttuneista keskustelijoista kohdisti kiukkunsa kuitenkin päättäjiin: heidän vastuisiinsa iskun ennaltaehkäisemisessä ja esiintymisiinsä kansakunnan johtajina. Tunteet kuumenivat erityisesti tiedotustilaisuuksien aikana, kun keskustelijat livetviittasivat kommenttejaan päättäjien lausunnoista reaaliajassa. Laajinta tuohtumusta sai osakseen sisäministeri Risikko, joka kuvaili puukottajaa ensitietojen pohjalta ”ulkomaalaisen näköiseksi”. Närkästyä legitimoitiin moraalisen arvottamisena, sillä rinnastamalla terrorismin ulkonäkötekijöihin Risikon lausunto asetti kokonaisia maahanmuuttajataustaisia yhteisöjä potentiaalisen häirinnän kohteeksi. Vihaisissa viesteissä korostui sisäministerin piittaamattomuus asemassaan julkisen keskustelun sanoittajana, joka vahvisti vanhanaikaista puheta-
paa, joka ei täyttänyt kulttuurisen sensitiivisyyden vaatetta.

@paularisikko siis millä vuosituhannella sinä oikein elät (Y40/36)

Ei mua saa 'ulkomaalaisen näköisiä' vihaamaan. Terrorismia kyllä (Y555/442).

Keskustelijat tulkitsivat muutenkin poliittisten päättäjien käyttävän sanavalintoja, joilla oli epäilyttäviä yhteyksiä piilorasistisiin ja epädemokraattisiin puhetapoihin.³⁰ Eräs keskustelija tuohtui presidentti Niinistölle *Iltalehden* toimittajan ojentamisesta, ja katsoi medialle vihamielisen tyylin muistuttavan huolestuttavasti paljon oikeistopopulistista retoriikkaa:

@niinisto Ei kannata lähteä Trumpin linjalle - syyttelemään mediaa tai kosiskelemaan rasisteja! Et halua erotella? Älä erottele! #turkuattack (Y_P1837/220)

Raivostuttavien esiintymisten ohella suuri osa keskustelujen huomiosta keskittyi päättäjien laiminlyönteihin. Suomen terrorismintorjuntakyky oli noussut kesän 2017 aikana julkiseen keskusteluun jo useaan kertaan: ensin Suojelupoliisiin nostettua terrorismin uhka-arviotaan 14.6., ja uudestaan 18.6, kun poliisin suuroperaatio sulki Helsingin keskustassa Temppeliaukion kirkon terrori-iskusta saadun vihjeen perusteella (Ervasti ym. 2017). Turun iskun tiedotustilaisuuksien seuraajille tuli myös selväksi, että puukottajasta oli varoitettu poliisia enakkoon, ja että hän oli saapunut Suomeen kansainvälisten viranomaisten puuttumisesta huolimatta ("How in the hell could he enter Finland with an warrant from Interpol?"). Näitä olosuhteita vasten suuttumus oli keino penätä valtionjohdon vastuuta ja syyttää hallintoa kansalaisten luottamuksen pettämisestä.

Päättäjiin kohdistuvat syytökset olivat lähes poikkeuksetta kiihkeitä, usein myös epäkohteliaita ja tölviviä ("Risikko todellakin sössi", "Sipilä on vellihousu"). Kritiikki oli kuitenkin verrattain maltillista, ja keskustelijat keskittyivät turvallisuuden, luottamuksen ja vastuun teemoihin pidättäytyen esimerkiksi henkilöön meneviltä loukkauksilta. Suuttunut tunnepuhe muistutti usein retorisesti debattia, jossa keskustelijat puhuttelivat kritiikin kohteitaan suoraan. Moni myös osoitti suuttumuksensa suoraan päättäjien Twitter-käyttäjätilin mainitsemalla, mikä ainakin periaatteessa teki mahdollisesti vastavuoroisen keskustelun tilien välillä. Keskustelijat toivat myös suorasukaisesti esiin, että katsoivat puhuttelevansa päättäjiä tasavertaisina poliittisen eliitin alentuvaksi tai holhoavaksi retoriikasta huolimatta:

Herra Pääministeri. Kaikella kunnioituksella, minä en ota teiltä vastaan ohjeita miten saan ajatella @juhasipila #Turku #turkuattack (Y1196/868)

³⁰ Tätä ns. koirapillipolitiikka tarkastellaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Astetta vakavampaa sävyä edustivat ne keskustelijat, jotka käyttivät suuttumusta päättäjien käskyttämiseen. Puheenvuoroissa penättiin vastauksia esimerkiksi retorisinä kysymyksinä (”@juhasipila jos tätä terroritekoa on osattu odottaa, miksei...”, ”@paularisikko kai tutkitte oliko...”), joskus taas kiihastuen ala-arvoisesta suoriutumisesta (”vittu mikä ääliö, eroa jos et sen vertaa tiedä!”, ”Älä [selitele]”). Useat keskustelijat viestivät menettäneensä luottamuksen hallitukseen ja painostivat sen jäseniä eroamaan:

Sipilä, Risikko, Orpo, Nerg: kantakaa vastuunne. Pyytäkää anteeksi uhreilta ja omaisilta. Sen jälkeen erotkaa #turkuattack (Y1495/1076)

toivottavasti [--] @paularisikko älyää jättää eroanomuksensa” (A_J729/476)

Päättäjiä ja viranomaisia myös syyllistettiin normirikkomuksista vetoamalla heidän häpeäntuntoonsa. (”ei ole munaa myöntää yhteyttä turvapaikkapolitiikkaan, hävetkää!”). On merkillepantavaa, ettei häpäiseminen leimannut vain suuttumuksen diskurssia vaan sillä oli tärkeä rooli myös seuraavassa alaluvussa käsiteltävissä inhon osoituksissa. Häpäiseminen oli siis yhtä lailla tapa etäännyttää kohdetta moraalisesti esimerkiksi siitä, että päättäjät olivat suhtautuneet välinpitämättömästi kansalaisten henkeen ja terveyteen. Painavimmissa syytöksissä hallinto tuomittiin kuolemantuottamuksesta (Y_R994/738) tai implikoimalla, että kaikilla iskun mahdollistajilla on kätensä uhrien veressä:

Paula Risikko ja kumppanit pelaavat poliittista peliä suomalaisten hengillä. Perään vähättelyä omasta roolistaan #häpeä #vastuu #turkuattack (A1060/282)

Sitä saa mitä tilaa, vaikka ei tilatessaan tiennyt mitä haluaa. Monella "hyvää" tarkoittaneella on kädet veressä. #turkuattack (A908/677)

Laiminlyöntien ohella keskustelijat seurasivat tyrmistyneinä hallituksen yrityksiä hyödyntää iskua omiin poliittisiin päämääriinsä. Useimmiten teema nousi esiin tiedustelulainsäädännön eli ”urkintalakien” (Y1843/1311, Y1988/1395) yhteydessä, joita hallituksen katsottiin iskulla edistävän. Siviilitiedustelun laajuutta lisäävä lainvalmistelu oli herättänyt keskustelua pitkin Sipilän hallituksen toimikautta. Aloitteen kiistanalaisimmat kohdat liittyivät Suojelupoliisin toimivaltuuksiin tietoliikenteen seuraamisessa ja puuttumiseksi kansalaisten yksityisyydensuojaan – seikka, jonka pääministeri myönsi uhmakkaasti Turun iskun jälkeenkin (Konttinen 2017).³¹

³¹ Siviili- ja sotilastiedustelulakipaketti (HE 198/2017 vp, HE 199/2017 vp, HE 202/2017 vp ja HE 203/2017 vp) kuului Sipilän hallituksen (2015–2019) tavoitteisiin. Lakipaketti sisälsi kohtia, jotka edellyttivät perustuslain muutosta, ja hallitus ajoi menettelyä kiireellisenä, minkä hyväksyntä vaatii eduskunnan 5/6-enemmistön. Oppositiopuolueet olivat vastustaneet erillismenettelyä, mutta kertoivat harkitsevansa kantaansa Turun iskun johdosta (Mäntymaa 2017).

Päättäjien poliittiset pyrinnot riitelivät monien keskustelijoiden moraalintajua vastaan. Erityisesti juopa päättäjien sovittelevien puheiden ja häpeämättömien vaikuttimien nostatti suuttumusta. Hallituksen tunteikkaat korusanat vaikuttivat naamioivan alleen kykyloivaa poliittista peliä eli politikointia (Herkman 2011, 65). Lisäksi suuttumusta legitimoivat päättäjien julkeus eli omista laiminlyönteistään seuranneiden ihmishenkien menetysten käyttäminen oman omanvoitonpyyntinsä välineinä. Eräs keskustelija vertaa päättäjiä jopa haaskalla käyviin petoeläimiin (Y1511/1073).

Tätä(kin) hirmutekoa tullaan käyttämään häikäilemättömästi kansalaisoikeuksien heikentämiseen.
#turkuattack #tiedustelulaki #EiJohtajia (@IsoHenkka 817/614)

Päättäjien epäpätevyyden ja laiminlyöntien ohella keskustelijat ilmaisivat laajasti tuhrautumistaan muihin Twitterin keskustelijoihin. Suuttumus kohdistui eritoten eripuraisuuteen ja vastakkainasetteluja ruokkiviin ”muihin”. Negatiivisille moraalisille tuomioille löytyikin keskustelussa useita kohteita, joista toisten normirikkomukset olivat muita räikeämpiä. Monissa puheenvuoroissa asetuttiin puolustamaan Rebekka Härköstä häntä vainoavia keskustelijoita vastaan. #naisviha-aihetunnisteella keskusteluun kytkettiin myös muita pöyristyttäviä todistuksia häirinnän usuttamisesta Twitterissä aktiivisesti osallistuvia naisia vastaan. Naisvihamieliset ahdistelijat tuomittiin puheenvuorissa voimakkaasti, jopa terroristin vertautuvina väkivallantekijöinä:

Suomessa on joukko, joiden mielestä vihaa ja väkivaltaa ja kuolemaa ei vielä ole tarpeeksi (@toimittaja 1835/1304).

Voimia @RebekkaHarkonen #turunsanomat! Hävetkää viha ja valhekampanjaan osallistuneet öyhöttäjät #vihapuhe #turkuattack (@toimittaja 1833/1303)

Kevyen nimittelyn ohella Härköstä puolustavat tviitit turvautuvat myös inhon sävyttämiin loukkauksiin. Tämä ilmeni tavoissa, joilla Halla-ahon ”hännystelijöitä” leimattiin ja hyljeksittiin moraalisesti iljettävinä kansallissosialisteina:

[RE Rebekka Härkönen 1549/855] Haista kuule Halla-aho ja sun heilaajasi pitkä paska [--] Joku raja.
(Y1699/1199)

Muutamissa viesteissä tuomittiin myös turkulaiseen pizzeriaan tehty vahingontekoon, joka tulkittiin yleisesti kostoksi eli viharikokseksi puukottajan tavoin maahanmuuttajataustaista omistajaa vastaan (”törkeää”). Yleisemmin keskustelijat esittivät voimakkaan vastalauseen kaikkien ”viattomien” sijaiskärsijöiden ahdistelijoille, ja näin rinnastivat puukottajan ansaitsemattomat uhrin kaikenlaisen ”vihan” (viharikosten, vihapuheen, muukalaisvihan ja naisvihan) kohteisiin:

NO MORE HATE! What Finland needs is compassion and peace! Hate the murderer or ISIS, but leave innocent people alone! #turkuattack [Kuva: muistopaikka Turun kauppatorilla] (Y901/483)

Laajemmin keskustelijat purkivat tuskastumistaan Twitterin riitaisuuteen. Monissa viesteissä paheksuttiin ”huutamista” tai raivoamista, ja vihaa sekä polarisoitumista käytettiin perusteena, joka mitätöi keskustelijoiden älyllistä tasoa (”so much hate and so little brains”, ”kansaa kahtia jakamaan pyrkiviä idiootteja”). Monet keskustelijat paheksuivat myös itsekkäitä ja kovaäänisiä ”avautujia”, joiden julkiselle keskustelulle oli minimaalinen, ellei suorastaan haitallinen:

Note to all. Jos sulla ei ole mitään rakentavaa sanottavaa, vaikene. Vaikutat fiksummalta. Pätee myös somessa #turkuattack (@järjestöammattilainen 1965/1382)

Tunnekuohuntaa tulkittiin myös järjen hämärtävänä ja itseään ruokkivana hälynä, joka saa keskustelijat lukkiutumaan äkkijyrkkiin kantoihinsa. Eräs keskustelija antoi ymmärtää, ettei närkästyksestä ole mitään hyötyä, jos tunteella valvotaan aivan turhanpäiväisiä normirikkomuksia:

Edelleen ihmiset raivoaa enemmän siitä, miten epäilyä kuvattiin kuin siitä, että ihmisiä tapettiin. #prioriteetit #turkuattack (@ammattipuhuja 1912/914)

Toinen keskustelija kytki toisiinsa voimakkaat tunteet ja opportunismin, paheksumalla päättäjiä siitä, että he hyväksikäyttivät iskun herättämää tuonnekuohuntaa edistääkseen toiveikkaasti omia tavoitteitaan:

Mitä jos odotettaisiin järkytyksen ja hurmoksen loppumista ja vasta sitten päätetään radikaaleista toimenpiteistä? #turkuattack [Uutislinkki tiedustelulaista] (A1876/1334).

Suuttumusta herätti myös keskustelijoiden haluttomuus reagoida tapahtuneeseen sen vaatimalla vakavuudella. Keskustelijat omaksuvat usein roolikseen ohjata ja ojentaa muita kohti rakentavampaa keskustelutapaa ikään kuin tarkkailemalla keskustelua ja puhaltamalla tilanteen tarvittaessa poikki (”Eipä heitellä kiviä!”, ”Stop it”). Useimmiten muiden ojentaminen hillitseminen ilmaistiin tasavertaisesta kansalaisen subjektipositioista, jossa suuttumukseen ei liittynyt ylenkatsetta (”Plz let's be calm!”). Toisinaan kuitenkin moitteita jaettiin alentuvasti, sarkastisilla ja hyväntahtoisiksi tekeytyvillä ohjeilla.

Jos sanot, että nyt riitti ja tähän loppui suvaitsevaisuus, mieti tarkkaan, mihin harmisi kohdennat [Uutislinkki: ”älä vedä vääriä johtopäätöksiä”] (@poliittikko 905/509)

Suuttumuksen voimistamalla käskyillä ja kielloilla osoitettiin muiden keskustelijoiden väärinkäytös-

ten tahallisuutta ("y'all try to make #turkuattack about muslims"), mutta myös tahatonta ja ymmärtämätöntä toimintaa ("if only people stopped publicising & giving credit to murderers"). Keskeinen keino tuomita normirikkoja oli tuoda esiin, että kahtiajakoa ruokkiva keskustelu "pelaa terroristin pussiin" (@toimittaja 417/329). Syyllistäminen oli ajoittain niin voimakasta, että "vihasta" eli ääri-oikeistosta maalattiin jopa terroria vakavampi, väkivallankierrettä jatkava uhka ("threat comes from inside the country"). Rinnastuksen kautta keskustelijoille esitettiin myös retorinen valinnan mahdollisuus: kenen puolen reaktioillasi valitset?

#turkuattack on tuomittava. Sitä harjoittavat sekä uusnatsit että jihadistit ja et varmaan halua lisätä vettä rattaisiin kummillekaan? (Ap1412/1025)

Viimeisenä suuttumus kohdistui niin päättäjien kuin keskustelijoiden symboliseen "muka-tekemiseen" asemoimalla rakentavat ratkaisut vastakkain tyhjien, turhien ja omahyväisten tunneilmausten kanssa ("vieläkö [--] ennättää postata jotain latteaa"). Halveksunnan lähteenä toimi vähä-älyinen ja omahyväinen laumakäyttäytyminen, kuten sellaiset myötätunnon eleet, joiden todellinen tarkoitus oli huomion kerääminen omalle hurskastelulleen ("stop the narcissism ffs").³² Samalla keskustelijat katsoivat pahasti kritiikkittömyyttä, jolla yhteisiin rituaaleihin suhtauduttiin: "minuutin hiljaisuus ja kynttilämarssi" eivät ole oikeita, "voimakkaita" ratkaisuja, kuten eräs keskustelija ilmaisee (Y1421/1034).

💔🙏 #TurkuAttack #FightForFinland stop with the hashtag pray for... praying isn't working. Only actions work. (Yp273/224)

Puheenvuorojen kriittinen tulkinta oli, että sururituaalit vaikuttivat iskuun epäpolitisoina, painamalla taustalle iskuun liittyviä vaikeita politiikkakysymyksiä ja tilanteen edellyttämiä ratkaisuja ("@juhasipila Rituaaleista selvitty, olikin se sitten siinä?"). Yhdysvaltojen poliittisessa keskustelussa ilmiötä tavataan kutsua nimellä "thoughts and prayers" (esim. Hayes ym. 2017), millä viitataan poliittisen viestinnän strategiaan, jossa myötätunnon eleillä väistetään keskustelua väkivaltaan johtaneista tekijöistä. Keskustelussa kuitenkin kuului äänenpainoja, joiden mukaan tämä on juuri se, mitä iskun jälkeen olisi tehtävä: tyhjien lausuntojen sijaan paneutua haasteellisiin kysymyksiin teon taustalla.

4.6 Inhon diskurssi

Inhoa (engl. *disgust*) kuvataan usein erityisen keholliseksi tunteeksi (Schnall ym. 2008, 1097), mikä ilmenee monissa sen tunnesanoissa (kuvotus, oksettavuus, vastenmielisyys). Yleensä inhon ajatellaan motivoivan välttämään tai hylkäämään kuvottavia asioita, tapahtumia tai tilanteita. Sara Ahmedin

³² *for fuck's sake*, helvetti soikoon.

(2014, 84) mukaan inhossa on kuitenkin samanaikaisesti läsnä sekä työntö- että vetovoimatekijöitä: vaikka tunne saa karttamaan kirjaimellisesti 'vastenmielisiä' asioita, voivat olla yhtä aikaisesti huomiota herättäviä ja kuvottavuudessaan kiehtovia. Inho voi myös siirtyä kohteiden välisessä kontaktissa eli pilaantua tai saastua joko konkreettisesti tai symbolisesti, siten että jokin toinen asia, esine tai ihminen sijaista tai muistuttaa inhon kohteesta. (mts. 86–87). Kerran pilaannuttuaan inhottavuus voi tarttua kohteeseensa pysyvästi, minkä vuoksi ihmisillä on taipumus karttaa ja hyljeksiä tavaroita, käytäntöjä, ja symboleja, jotka ovat kerran olleet kerran kuuluneet heille vastenmielisille henkilöille sekä ihmisiä, jotka assosioivat itsensä näiden kanssa (Haidt 2003, 857). Sosiaalisena säätelijänä inho on keskeinen muita tuomitseva tunne, joka uhkaa karkottaa tai eristää normirikkokijia sisäryhmän ulkopuolelle. Toisin kuin suuttumus, inho ei silti välttämättä jakaudu reilusti: se saattaa kohdistua väärintekemisen sijaan yhtä hyvin identiteettiin tai olemukseen, esimerkiksi homovihana tai ksenofobiana. (Mts. 858.)

Inhon ohella löytämäni diskurssia hallitsivat halveksunta ja vahingonilo. Vahingonilo (saks. *Schadenfreude*) viittaa muiden ansaitusta ahdingosta ja häpeästä nauttimiseen. Toisin kuin myötätunnon tapauksessa vahingonilon kohdetta ei pidetä syyttömänä omaan epäonneensa, vaan se voidaan jäljittää johonkin hänen aikaisempaan normirikkomukseensa (ks. Nussbaum 2001, 312–314). Vahingonilon taustalla on prososiaalinen motivaatio, jossa arvotetaan vahingonkärsijän normirikkomusta, esimerkiksi menetettyjä etuja tai arvonantoa, joka on saavutettu epärehellisesti (Weiner 2006, 169–170). Monia aineiston viestejä on myös mahdollista tulkita vihan purkauksina tai vihapuheena. Vihalla itsessään on kuitenkin kiistanalainen asema omana erillisenä tunteenaan, ja käsittelen sitä analyyssissä piintyneenä inhona, joka sävyttää asenteita ulkoryhmään kohtaan tapaan (Royzman ym. 2005, 4–6).

Inhon diskurssissa terrorismi tulkittiin alusta lähtien puukottajan etnisen taustan, pakolaistuksen ja uskonnon ilmentymäksi. Marokosta saapunutta terroristia pidettiin halveksittavana ”laittona” turvapaikanhakijana eli ”maahantunkeutujana”, mutta erityisesti radikalisoituneena muslimina ja vaarallisen ideologian edustajana (ks. Sumiala & Harju 2019, 140). Inhon diskurssin pääpaino olikin islamistisen ideologian halveksuttavan olemuksen tulkittamisessa: radikalisoivana ja puolisoitilaisena ääriliikkeenä; naisvihamielisenä poliittisena filosofiana; sekä fundamentalismina, joka ylläpitää pyhään sotaan vääräuskoisia vastaan. Esiin nousi myös useita puheenvuoroja, joissa häivytettiin kaikki rajat radikaali-islamistisen väkivallan ja uskonnonharjoittamisen välillä (”☞ [Kaaban musta kivi] = ☞”, ”laillistettu kuolemankultti”). Keskustelijat siis väittivät puukottajan edustaneen kaikessa tuomittavuudessaan ja kuvottavuudessaan tyypillistä tai ”oikeaa islamia” (Y2044/1432).

[RE @JussiKarki] Tutkiiko ne sitä siis tavallisena islamina? #TurkuAttack (@PerusVirtanen 335/272)

Islamille annetut merkitykset vaikuttivat myös siihen, millaista toimintaa keskustelijat peräänkuuluttivat. Joko nyt oli aikaa alkaa puhua ”totuutta islamista” (Y975/724) tai pahaenteisesti ”vapauttaa muslimit [uskontona] [poliittisesta] Islamista” (Y305/249). Puheenvuoroissa esitetty keinovalikoima vaikutti kuitenkin olevan sama: Suomeen ja Eurooppaan tarvittaisiin kireämpää turvapaikkapolitiikkaa, jonka kiireellisyyttä auktorisoitiin ajan vaatimuksella (van Leeuwen 2007, 94): toistuvilla terrori-iskuilla, ja vetoamuksilla siihen, että mitta alkaa olla täysi (”nyt saatana riittää”).

Kiireellisyys ja kipeästi kaivatut ratkaisut nostetaan esiin myös myytittämällä Islamin uhkaan ”heräävä” Suomi. Halveksuntaa päättäjiä ja inhoa pakolaisia kohtaan oikeutettiin narratiivilla, jossa Turun isku on opetus kaikille, jotka ovat kieltäytyneet näkemästä eli ummistaneet silmänsä monikulttuurisuuden tuhoisilta seurauksilta. Nukkumisen tematiikkaa ironisoitiin viesteissä muun muassa aiheutunnisteella #herätkääjo ja ironisella #nukurauhassa. Iskulle annettiin viesteissä merkitys ”herätyksenä” eli huomion keskittävänä tapahtumana (*focusing event*, Birkland 1998, 54), jonka avulla omia näkemyksiä maahanmuutto- ja pakolaispolitiikasta pyrittiin nostamaan marginaalista järjestelmäpolitiikan asialistalle (Herkman 2011, 82). Eräs keskustelija paneekin merkille ilahtuneena pääministerin koventuneen retoriikan pakolaisia kohtaan nimenomaan ”heräämisenä”:

Ohhoh. Sipiläkin alkaa heräillä todellisuuteen! [--] #pakolaiset [RE @yleuutiset tviittiin: “Sipilä: “Meillä pitää olla [--] keinot väärin perustein Suomeen tulleiden maasta poistamiseen”] (Y 1831/1301)

#Finland should say the same #ASAP #Turku #turkuattack PM of Finland #Sipilä should #wakeUp and start doing something useful !   [Uutisotiskko: Hungarian prime minister says migrants are 'poison' and 'not needed'] (A1404/390)

”Herättelijöiden” subjektipositio vertautui diskurssissa herätyskellojen soittajiin, eli keskustelijoihin, jotka olivat nähneet maahanmuuton uhat ennalta, ja pyrkivät herättämään niille nyt laajempaa huomiota ennen uutta katastrofia. Vetoamuksissa tehtiin selväksi, ettei kyse ollut vain Suomen kohtalosta, vaan puolustettavana koko Euroopan kohtalo. Samalla kun viesteistä paistaa inho ja syvä epäluuloisuus Euroopan unionia ja sen poliittista eliittiä kohtaan (”Brysselin norsunluutornien saastat”, ”The blood of innocents is on your hands @JunckerEU”), moni keskustelija rakensi puheessa eurooppalaisista ja ns. eurooppalaisesta elämäntavasta koostuvaa sisäryhmää, jota Välimeren yli vyörynyt muukalaistulva uhkasi (”migration stampede”, ”hallitsematon aalto”). Eurooppaan levittäytynyt Islam nähtiin siis yhtä aikaa kulttuurisena ja väkivaltaisena uhkana, joka kutsui esiin johtajuutta kokonaisen sivilisaation puolustamiseksi:

Two cultural Muslim enrichment over two days.. Wow, when will Europe wake up!! #turkuattack #BarcelonaTerrorAttack (A418/330)

Toisessa merkityksessään ”heräämisellä” tarkoitettiin niin sanottua ”punapilleröintiä” (*red-pilling*). Internetkulttuurissa sillä viitataan yleensä anti-feministisiin asenteisiin ja yhteisöihin (Dignam & Rohlinger 2019).³³ Termi on kuitenkin alkanut vakiintua myös yhdysvaltalaisen äärioikeiston retoriikkaan, missä *red-pilling* tarkoittaa epämieluisan totuuden nielemistä ja taistelukutsua vasemmisto-liberaaleja vastaan, jotka ovat salaliitossa valkoisen väestön tuhoamiseksi (Ganesh 2018).³⁴ Keskusteluissa toistuikin väite, että Turun hyökkäys edustaa ”valkoisten kansanmurhaa” (A280/228), eivätkä ”anti-valkoiset”, eli monikulttuuriset edusta keskustelijoiden omia näkemyksiä (A290/238).

Islamin ohella halveksunta liittyi diskurssissa turvapaikanhakijoihin ja laajemmin ottaen heitä ”hyysäävään” monikulttuuriseen ulkoryhmään, joilla katsottiin pilaavan suomalaista yhteiskuntaa. Halventavista termeistä ylivoimaisesti yleisimmät – ’mamu’, ’matu’, ’suvakki’³⁵ sekä ’vale-’ tai ’valhemediä’ – nousivat usein esiin usein täysin neutraaleissa ja muutoin sovinnaisissa eli toisin sanoen epäkunnioittavissa (Papacharissi 2004) puheenvuoroissa, joissa keskustelu ammensi muutoin valtavirtapolitiikan diskurssista, esimerkiksi politiikkasektorien ja lainsäädäntötyön sanastosta. Tällaista rasistisilla piilomerkityksiä koodattua retoriikkaa on tapana kutsua koirapillipolitiikaksi (engl. *dog whistle politics*) tai rodullistetuksi taustasignaalksi (*racial priming*). Siinä puhuja viittaa rodullistettuihin stereotypioihin peitellysti hienovaraisilla vihjeillä välttääkseen paheksuntaa ja torjuntaa, jota avoimen rotuvihamielinen retoriikkaa voisi herättää (Valentino ym. 2018). Keskustelijat käyttivät epäkunnioittavaa rodullistettua erikoiskieltä kaksoismerkityksessä osoittaakseen ideologista näkemyksensä ohella asiantuntemustaan ja perehtyneisyyttä yhteiskunnalliseen keskusteluun esimerkiksi muuttoliikkeen ulkoisvaikutuksista. Pakolaisiin liitetään useita näennäisesti kuvailevia, mutta samalla peitellyn tai välillä avoimenkin vihamielisiä käsitteitä, jotka kuvaavat esimerkiksi epäsäännöllistä siirtolaisuutta (”illegaalit”) ja petosta turvapaikanhakuprosessissa alaikäiseksi tekeytymällä (”partalapset”).

Tiedustelulainsäädännön muutos on ensimmäisenä ajettava läpi. Mamupolitiikan muutoksista on keskusteltava rohkeasti. #Turku #turkuattack (A₁774/476)

³³ Termi viittaa elokuvaan *The Matrix* (1999), jonka päähenkilö Neo joutuu valitsemaan unenkaltaisen orjuuden (sinisen pillerin), ja valaistumisen (punaisen pillerin) väliltä. Otettuaan punaisen pillerin Neo syöksyy todellisuuteen, jossa koko ihmiskunta on orjuutettu, ja vastarintaa johtavat harvat lumemaailmasta vapautuneet. (Dignam & Rohlinger 2019, 595.)

³⁴ Yhteys heräämisen ja ”red-pillingin” välillä tehdään selväksi myös viestiin Y1842/1310 liitettyssä blogikirjoituksessa ”Please, Do Not ’Wake Up’”.

³⁵ *mamu* eli maahanmuuttaja; *matu* eli maahantunketuja; *suvakki* on yhdeistelmä sanoista *suvaitsevainen* + *vajakki* eli vajaamielinen.

Kaikkien jotka ovat mahdollistaneet haittamaahanmuuton, teidän kätenne ovat veressä #turkuattack
(Ap374/300)

Näennäisen poliittisten perusteiden ohella inho kohdistui avoimesti myös pakolaisten biologiaan, eli hyljeksimällä ja vähentämällä heidän arvoaan ihmisinä. Epäinhimillistävissä viesteissä pakolaisia nimettiin ja implikoitiin ali-inhimilliseen sävyyn. Nick Haslamin (2006, 254) mukaan epäinhimillistäminen sulkee kohteensa moraalisesti hyväksytyn kohtelun ulkopuolelle, riistää siltä sisäryhmän jäsenyyden ja näin ollen eristää ihmisiä moraalisesti esimerkiksi oikeudenmukaisuuden ja hyvántahtoisen kohtelun ulkopuolelle. #turkuattack-keskustelussa epäinhimillistäminen jakautui kahteen strategiaan. Turvapaikanhakijoiden *elämellisyttä* tuotettiin korostamalla heidän primitiivisyyttään ja moraalittomuuttaan esimerkiksi seksuaalirikollisina (”rapefugees”) sekä syöpäläisinä ja loiseläjinä (”pako-Loiset”). Toinen epäinhimillistämisen tapa, *mekanistisuus* ilmeni nimeämisenä, jolla häivytettiin pakolaisten yksilöllistä identiteettiä osana arvotonta massaa (Haslam 2006, 257). Mekanistisuutta tuotettiin mm. edellä kuvatuilla tulvan ja lauma metaforilla, ja viittauksilla ihmismääriin ja joukkoihin. Eräs keskustelija purki inhoaan puhumalla turvapaikanhakijoista ulosteena, joka olisi aika siivottava tahrimesta nurkkia:

#Suomi100 #paskaulos #utmedskiten [--] startdeportations (Aj127/111).³⁶

Turvapaikanhakijoihin liitetty raakalaismaisuus nousi esiin omana teemanaan puuheenvuoroissa, jotka kytkivät terrorismin ja pakolaiset yhteiseen tulkintaan vakavasta turvallisuuspoliittisesta uhasta. Moni keskustelija pyrki nimeämään puukottajan mahdollisimman vakuuttavasti sotilaaksi, joka edusti Pohjois-Afrikassa koulutettua taisteluosastoa. Korkealentoisia väitteitä pyrittiin tekemään uskottavammiksi sodankäynnin diskurssin sanastolla ja tarkasti sellaisia ykistyiskohtia kuin missä iskun tekijä oli koulutettu (”koulutusleirejä Espanjan eteläpuolella”) ja millaiseen raakuuteen hänet oli siellä kovetettu (”harjoitellut leikkaamaan kurkkuja auki 10 vuoden ajan”). Samalla keskustelijat kauhisteleivat, että vuotavan valtionrajan yli lappasi islamilaisia terroristeja kuin ”ovista ja ikkunoista” (Yp1969/1385). Vainoharhaisuus kohdistui erottelematta kaikkiin maahan pyrkiviin pakolaisiin, joiden joukkon kerrottiin soluttautuneen lähtömaissaan ”indokroituneita” tappajia. Räjähdysherkäksi päästetty tilanne vaikutti monelle kutsuvan esiin uusia iskuja:

Löysä #T[urva]P[aikka]politiikka tuhoisaa #SuomenKansa'lle. #turkuattack ei jääne viimeiseksi, sillä maassa edelleen 10k mihinkään kirjaamatonta #matu'a (A368/276)

³⁶ *Start deportations*, aloittakaa pakkopalautukset. Aihetunniste on väännös Stop deportations -aktivistiryhmän tunnuslauseesta, joka tuli tunnetuksi vuonna 2017 spontaaneista turvapaikkahakijoiden pakkopalautuksia vastustavista mielenosoituksista.

Samalla ”oman maanmiehet”, tavalliset kansalaiset ja aktivistit, syyllistyvät keskustelijoiden mukaan anteeksiantamattomaan isänmaallisuuteen ”puolustellessaan terroristia” (Y577/461) ja auttaessa muita ”turvallisuusuhkia” piiloutumaan virkavallan tavoittamattomiin. Eräässä uhkaavassa viestissä ehdotetaankin, että paperittomien pakolaosten puhdistus voitaisiin aloittaa kansalaisaktivistien luota:

Jahka #turkuattack pöly on laskeutunut, on aika ratsata stop deportations-jengin tilat ja kammata illegaalit kokoon. (Y309/57, viesti poistettu)

Tekijän leimaaminen sotilaaksi ja leikittely oman käden oikeudella kulminoitui kostofantasioina. Niissä puukottajan katsottiin silmittömällä väkivallalla jo sinetöineen oman kohtalonsa, eikä oikeuden jakamiseksi olisi tarvittu enää kuin teloituspatriot (A400/316). Samalla harmiteltiin poliisin hukkaan heitettyä tilaisuutta käyttää tappavaa voimaa puukottajan taltuttamisessa (Y1863/380), esimerkiksi päälaukauksella (Y1863/380). Eräs keskustelija käsitteli makaaberia teemaa meemissä, jossa puukottaja makaa verta vuotaen ambulanssissa, ja teksti varoittaa yrittämästä terroritekoa Suomessa, ”ellei halua luotia haaroväliinsä” (Kuvio 4a) (Y759/576). Toisessa äärimmäisessä esimerkissä keskustelija ulottaisi mieluusti terroristi-iskujen tekijöiden rangaistukset näiden perheisiin, ilmeisesti pelkästä koston saamisen tyydytyksestä:

Just så! Deportera deras familjer. "Hit where it hurts". #turkuattack #BarcelonaAttack #svpol (A1373/1002)

Inho ja erityisesti halveksunta leimasi tekijän kulttuuripiirin ohella kaikkia hänen puolustelijoitaan. Lievimmillään keskustelijat haastoivat riitelevällä ja muka-kyllästyneellä kommentoinnilla sovinnollisuuteen ja yhteisöllisyyteen vetoavia lausuntoja. Ne kuitattiin poliitikkojen ja median väsyneenä sanahelinänä tai suoremmin ”paskapuheena” (#bullshitbingo @HommaFI 849/463):

”Do not label, be tolerant” and blah blah blah – the solution is clearly less immigration
[–] #startdeportations (Y1067/171)

Useimmiten halveksunta esiintyi kuitenkin provosoivana ja henkilöön menevänä panetteluna ja pilkkana: tarkoituksellisenä riidankylvämisenä eli fleimauksena (Derks ym. 2008). Toisin kuin suuttumuksen diskurssin yhteydessä, inhoa ilmentävät loukkaukset suhtautuivat tunteittensa kohteisiin avoimen vihamielisesti. Eräs ilkeämielisyyden muoto oli mitätöidä monikulttuurisuudesta ”pilaantuneita” päättäjiä siitä että, he olivat osoittaneet liikaa ymmärrystä turvapaikanhakijoita kohtaan (”Bagdad-Paula”). Toinen vastapuhujien mustamaalaamisen aiheena oli muiden oletettu vasemmistolaisuus. Keskustelussa muun muassa Suomen poliisijohto leimattiin ”mokuttaja-kommareiksi”

(A1235/276), ja professori Teuvo Teivainen ”valehtelevaksi kommunistiksi” (Yp976/597). Nimitte-
lyn ohella väheksyvä etunimellä puhuttelu (”Tais olla Rebekalla jotain hampaankolossa”) ja kohteen
ulkoryhmään luokittelu ideologisen taustaryhmänsä osana (”feministit”, ”liberaalit”) olivat yleisiä
halveksunnan keinoja:

@KaarinaHazard Siinäpä realismia ja iltalukemista Kaarinalle ja kaikille äärisuvakeille #turkuattack
[Uutisotsikko: ”Terrori-iskut jatkuvat niin kauan, kun islamistien kanssa lepsuillaan”] (Y1071/741)

Piikittelyn kohteiksi joutuivat myös kaikki ne, jotka olivat kehdanneet kuvailla Islamin rauhanomai-
suutta (”rauhanuskonto iskee jälleen!”). Toinen toistuva hokema pilaili retoriikalla, jossa maahan-
muuttajat nostetaan yhteiskunnan voimavaraksi. Vääntämällä arvon määreitä päälaelleen keskusteli-
jat pyrkivät riisumaan Islamin myönteisiä mielleyhtymiä, ja osoittamaan ideologian raadollisuuden:
kulttuurin ”rikastuttaminen” tarkoitti toistuvia iskuja, ja ”Marokon lahja” suomalaisille olikin radi-
kaali-terroristi.

#Diversity is #Finland's greatest strength, right? [--] #AsylumSeekers” [Uutislinkki: Stabbing in Finland
investigated as possible terrorism] (Ap907/676)

Muutenkin totuutta vastaan pyristelemistä seurattiin pahanilkisesti kuin parastakin viihdettä. Naurun-
alaiseksi tekeminen palveli myös tarkoitusta, jossa muut ryhmät leimattiin halventavasti heikoiksi,
kömpelöiksi tai epäluotettaviksi. Koomista vaikutelmaa tuotettiin muun muassa suhteessa surkuhu-
pasiin päättäjiin (A1051/282) sekä keskustelijoihin, jotka kipuulivat ja kiertelivät terrorismin hyväk-
symisen kanssa (YR637/353) kehittelemällä terrorismin rinnalle totuudelle vieraita selityksiä, joiden
uskottavuutta eräs keskustelija viittaa ufohavaintoihin (Y1623/1145).³⁷ Poliittisen päätöksenteon ja
julkisen keskustelun surkuhupaista vaikutelmaa käytettiin alleviivaamaan nimenomaan tapahtuman
vakavuutta: Suomen turvapaikkapolitiikka ja suojelupoliisi olivat vitsejä (Y1843/1311). Eräs
keskustelija rinnasti meemissä ”ylipäällikön päiväkäsky Twitter-aikana?” Puna-armeijan
yllätyshyökkäyksen uutisotsikot kaikkiin niihin mielestään poskettomiin Turun iskun jälkeen
kiertäneisiin iskulauseet, jotka näyttivät puolustavat vihollishyökkääjää (Kuvio 4b).

Moni viesti antoi iskulle merkityksen hyökkäyksenä Suomen itsenäisyyttä ja elämäntapaa
vastaan. Eräs keskustelija toteaa kaunistelematta, että Suomi on jälleen sodassa, joskaan apua ei tällä
kerta ole odotettavissa ”saksalaisilta veljiltä” (A1204/872), viitaten yhdellä kertaa Natsi-Saksaan ja
ivaten liittokansleri Merkeliä, joka nimetään toistuvasti tuhoisan eurooppalaisen

³⁷ Useista terrori-iskulle vaihtoehtoisista selityksistä keskusteluissa nousi esiin mahdollisuus, että puukottajan olisi
toiminut aggressiivisen psykiatrisen tilan, ns. Amok-juoksun vaikutuksen alaisena (esim. ”tekijä on huokunut
m[ielen]t[erveys]-ongelmia [--] #amok” A1898/1345). Toisalta selitys herätti epäilyksiä mielikuvituksellisuudellaan.

turvapaikkapolitiikan arkkitehdiksi ("Merkelin politiikan uhrin"). Sodankäynnin teknisemmät termit tulivat esiin ilmauksissa kuten "maahantunkeutujen invaasio", "terroristien internoiminen" ja lukuisissa Suomen rajoihin, itsenäisyyteen ja "voimansa kunniaan" viittavissa viesteissä. Lisäksi Suomen itsenäisyyden juhluvuoden virallinen aihetunniste (#suomi100) nostetaan esiin kaikkiaan 44 viestissä, joka kerta ivallisessa, inhonsekaisessa tai monikulttuurisia vaikuttajia halveksivassa sävyssä. Metaforisesti sota toimii mekanismina, joka pakottaa valitsemaan puolensa ja vannomaan uskollisuutensa isänmaalle, sekä rankaisemaan kuvottavasta vihollissympatiasta ja maanpetturuudesta (Y577/461). Keskustelijat, jotka ammensivat itsenäisyyden puolustamisen myyttistä ja muistuttivat sotien pyytettömistä uhrauksista loivat tällä tavoin keskeisen jakolinjan itsensä ja niiden välille, joiden pelkuruus asetti Suomen tulevaisuuden vaaraan:

my family bled and shed a lot of blood for Finland for the coward ass Finns of today. ☹️ fuking shameful. #turkuattack #Turkuattacks (Y1967/1362).

Omana ryhmänään inhon diskurssissa piirtyy esiin myös päättäjiä ja mediaan inhoten suhtautuva teema, jonka keskiössä oli kiistelty kahtiajako sankarillisiin maahanmuuttajiin ja pelkurimaisiin suomalaisiin. Keskustelijoiden näkökulmasta uutisointi oli asenteellisesti vinoutunut ulkomaalaisia ylistäviksi ja mustamamaalasi "oikeistoa" ja kantasuomalaisia eli "kantiksia". Keskustelijat pyrkivätkin horjuttamaan journalismin luotettavuutta "tarinointina" ja asettamalla vastakkain median kritiikittömän narratiivin ja kovat "paljastukset", esimerkiksi MV-lehden julkaisemat kuvatodisteet ("katsotaan faktat, medialta tais unohtua"). Puheenvuoroissa varoitettiin luottamasta mihinkään materiaaliin, joka on läpäissyt median asenteellisen seulan ("mitä et näe omin silmin se on fifty/fifty kusetusta"). Keskustelijat voimistivat inhoa kierrättämällä keskenään todisteita "valtamedian pimityksestä", esimerkiksi katkelmaa presidentti Niinistön ja *Iltalehden* välisestä sananvaihdesta, josta medioiden väitettiin vaikennevan (Kuvio 4c). Pimittäminen ja asenteellisuus henkilöityivät Rebekka Härköseen, jota rohkaistiin ilkeämielisesti esittämään omia todisteitaan MV-lehden syytöksiä vastaan. Kun Härkönen sitten puolustautui ja kytki uhmakkaasti omatkin viestinsä häntä mitätöivään #totuus-aihetunnisteeseen, inhoa ilmaistiin myös hänen häpeämättömyydestään:

[RE Rebekka Härkönen] Et sitten peräännykään valeuutisesi kanssa ja pyydä anteeksi turkulaisilta, ja Suomen kansalta vaan [--]³⁸ (Y1837/220).

Pimittämistä halveksuva puhe leikitteli erilaisilla puhtaaksi pesemisen ja totuuden tuputtamisen kielikuvilla. Niissä metaforat "aivopesu" ja "valkopesu" yhdistyivät syytökseksi henkilöitä uhrien

³⁸ Viestin loppu on korruptoitunut.

Jos valta-, eli valemediaa on uskominen, oli Turun terrori-isku ensihoidossa mukana vain rohkeita ja auttamishaluisia turvapaikanhakijoita, kun taas suomalaismiehet korkeintaan kuvasivat kännyköillään. Tätä valheellista näkemystä levittävät etenkin toimittajat. Kaikki valemediat ovat esitelleet kilvan omaa supersankari-matuaan, joka pelasti tilanteen. Totuus on toinen, sen totesi myös presidentti Niinistö tiedotustilaisuudessaan. Valemedia jätti Niinistön kommentin uutisoimatta.

Niinistö V.S Iltasanomat 20.8.2017
Mediasta poistettu tärkeä kysymys. Video on pätkä Niinistön puheesta liittyen Turun 18.8.2017 Turun terrori-iskuun. Niinistön puhe pidettiin 20.8.2017 KLO ...

(c)

Kuvio 1. Otteita inhon diskurssissa kierrätetystä kuvamateriaalista. (a) "Attempt a Terror attack..." (Y1678/1188); (b) "Ylipäällikön päiväkäsky Twitter aikana" (Y393/247); (c) "Valemedian harjoittama pimitys": linkki YouTube-videoon tiedotustilaisuudesta pois editoituun kohtaan (Y759/576).

auttajat yksinomaan, ja totuudesta välittämättä ansaitsemattomien turvapaikanhakijoiden ansioksi.

[RE @YleWatch]³⁹ #Valemedia yrittää pestä sankaritarinoilla puhtaaksi #monikulttuuri'sta johtuvaa murhenäytelmää #suomi100 #Turku #Turkuattack #terrorismi (A1624/1146)

Median masinoiman aivopesun ja muutoinkin totuuden työstämisen merkityksiä vakiinnutettiin siirtämällä journalististen käytäntöjen kuvailu koneiston toiminnan mekaaniseen diskurssiin. Eräs keskustelija kuvailee humoristisesti kuinka "Ylen valkopesukone" pyörii niin vinhaan, että on vaarassa kärehtää (Y1663/1147). Propagandakoneistoa implikoivat myös viittaukset "masinointiin" ja siihen miten "valemmedia" on "vaihtanut tarinoinnissaan isommalle vaihteelle" (A1379/282).

³⁹ Yle Watch -vastamedian (<http://ylewatch.blogspot.com/>) sittemmin jäädytetty Twitter-tili.

Värikkäiden kielikuvien ohella keskusteluissa mediaan kohdistuvaa syvää inhoa rationalisoitiin viestiketjuilla, joissa pyrittiin purkamaan uutisvälineiden propagandan tekniikoita:

#valtamedia'n todo: kaivetaan asiantuntijoita käsittelemään hirmutekoja joissa mukaan ujutetaan myös oikeisto, tavalla toisella #turkuattack (A348/282)

Ulkoryhmän halveksunta ilmeni myös keskustelijoiden itselleen rakentamassa uhripositiossa, ja tulkinnassa, jossa vasemmisto, päättäjät ja media ovat liittoutuneet marginalisoidakseen, syyttääkseen ja mustamaalatakseen keskustelijoita. Korostamalla halventavasti vastustajiensa järjestelmällisyyttä, ylivoimaa ja armottomuutta, keskustelijat positioivat itsensä puolusasemiin ja uhreiksi ansaitsematonta hyökkäystä vastaan. Uhriutuvaa puhetta edustivat puheenvuorot, joissa rakennettiin positiivista kuvaa tavallisista, turvallisuudestaan huolehtivista suomalaisista, jotka eivät ole ”rasistejä”, jollaisiksi media heidät muutta mutkitta leimasi (A1283/282). Toinen keskustelija herätteli puolelleen sääliä kiusaamisen uhrina samalla surkutellen ”menettäneensä” turvallisen kotimaansa terroristeille ja mollaavalle ”valtamedialle” (Y1677/1187). Vääryyttä ja ansaitsemattomuutta korostettiin myös asemoimalla itsensä marginalisoiduksi kansalaisina, joiden ei anneta artikuloida perusteltuja epäkohtiaan julkisesti (”valtiojohtoa myöten syyllistetään ihmisiä avautumisesta”), tai jota mitätöidään käskyttämällä (”sick of being told”).

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt selvittämään tunteellisten Twitter-reaktioiden merkitystä Turun joukkopuukotusten Twitter-keskustelussa. Tutkielmassani olen tuottanut uutta tietoa tavoista, joilla tunteita käytettiin väkivaltaista tapahtumaa käsittelevässä kansalaiskeskusteluissa moraalisten arvotusten ja normatiivisten tulkintojen tekemiseen. Työtäni on ohjannut kaksi tutkimuskysymystä:

1. Millaisia moraalisia tunteita Turun puukotuksia käsittelevässä #turkuattack Twitter-keskustelussa nousi esiin?
2. Miten tunteet näkyivät tapahtuman määrittelyssä ja sitä käsittelevissä diskursseissa?

#turkuattack-aihetunnisteseen liittyneet keskustelijat, joiden ylivoimainen enemmistö koostui tavallisista yksityishenkilöistä, jakoivat ja nimesivät tunteitaan yli puolessa kaikissa tarkasteleman aineiston viesteissä. Turun puukotusiskun kansalaiskeskustelua voidaan siten hyvällä syyllä pitää tunteellisena. Merkillepantavaa on myös, että keskustelijat eivät juuri jakaneet tuntemuksiaan terrorismin herättämästä ahdistuksesta, järkytyksestä ja pelosta, vaan ilmaisivat ja puhuivat useimmiten moraalista tunteista: pyyteettömästi heränneistä tunnetiloista, joita keskustelijat aktiivisesti perustelivat yhteisöllisyyttä ja yhteiskunnan etua ajavilla tavoitteilla. Tunteet rakentuivat myös kiinteäksi osaksi erilaisia puhetapoja, joissa iskun saamia tulkintoja ja merkityksiä luonnehtivat kutakin yksi neljästä moraalista tunteesta: myötätunto, ihailu, suuttumus ja inho.

Myötätunnon diskurssissa muiden kärsimykseen eläytyvien moraalisten tunteiden tarkoituksena oli toimia uhrien hyväksi, ja suojella yhteiskunnan normeja ja yhtenäisyyttä terrorismin vaikutuksilta. Myötätuntoa ilmaistiin usein faattisina puheenvuoroina, joissa lohdutettiin surun kohdanneita omaisia ja kärsimystä kokeneita uhreja.

Vaikka keskustelujen myötätuntoisuus ei suoranaisesti pyrkinyt edustamaan uhrien ja heidän omaistensa oikeuksia julkisuudessa (vrt. Boltanski 1996 [1993]), eikä viesteissä useinkaan reflektoitu tunnenormin hyödyllisyyttä uhreille, moni keskustelija kuitenkin koki merkitykselliseksi puhua iskun aiheuttamasta kärsimyksestä, muistaa uhreja ja vakuuttaa heidän viattomuuttaan ja implisiittisesti väkivallanteon ja terrorismin tuomittavuutta. Toivotusten vastapainoksi monet keskustelijat myös pyrkivät voimistamaan tunneilmaisujensa vaikuttavuutta vetoamalla yhteiseen empaattiseen puolustusrintamaan, eräänlaiseen sosiaalisen luottamuksesta ammentavaan resilienssiin terrorismin kylvämää eripuraa, ja suomalaisten itsensä suorittamia viharikoksia ja pelonlietsontaa vastaan. Keskustelijat siis omaksuivat myös sosiaalisessa mediassa rituaalisen kerrontatavan, joka pyrki purkamaan iskun tekijöiden uhkaava ja hälyttävää viestiä ja tukea kansakunnan sinnikkyyttä (ks. Nossek 2008, 327). Kuten perinteiset uutisvälineet, myötätuntoiset keskustelijat pyrkivät luomaan kriisissä yhteisöllisyyttä ja

yhdistämään rituaaliset tunteet kokemukseen yhteiskunnan keskuksesta (ks. Huhtala & Hakala 2007, 33; Pantti & Sumiala 2009, 133).

Myötätunnon diskurssia oikeutettiin myös spontaaneissa kansalaisrituaaleissa (Pantti & Sumiala 2009, 274), eli työstämällä ja tuottamalla tunteiden konkreettisia muotoja, joilla oli symbolista arvoa. Konkreettinen pyhiinvaellus Turun kauppatorin muistopaikalle sekä monet virtuaaliset myötätunnon eleet muistuttavat Martha Nussbaumin (2001, 319) termin myötätunnon eudaimonista päätelmää, jossa tunteen kokija huomioi ja auttaa kärsijää velvollisuudentunnostaan ja toteutukseen ihmisenä (myös Morse 2018). Myötätunnon rituaalien arvoa kuitenkin haastettiin suuttumuksen diskurssissa. Moni keskustelija piti myötätunnon eleitä tyhjinä ja merkityksettöminä, ja paheksui avoimesti tapaa hyödyntää niitä oman sädekehänsä kiillottamiseen. Suuttumuksen ilmaukset noudattelivat tässä argumentteja, jotka on havaittu myös aiempien terrori-iskujen Twitter-keskustelussa (Payne 2018, 284–285; Sumiala ym. 2018, 99).

Ihailun diskurssissa kriisitulkinnat kiinnittyivät iskussa aktiivisiin moraalisiin esimerkkita-pauksiin eli sankareihin, jotka vahvistivat keskustelijoiden luottamusta kansallisiin instituutioihin ja ihmisten perustavanlaaiseen tarpeeseen auttaa toisiaan hädässä. Tunnustuksen arvoiseksi nostettiin esimerkiksi suoriutunut poliisi sekä puukottajan uhrien hyväksi toimineet rohkeat sivulliset. Määrittelemällä ihailtavaa urhoollisuutta keskustelijat myös osallistuivat sankareiden ideaaleille vastakkaisen eli pelkurimaisten ja hyödyttömien toimijoiden moraaliseen tuomitsemiseen.

Suuttumuksen diskurssissa iskuja tulkittiin korostuneen poliittiseen sävyyn. Keskustelijat jakoivat moraalisia tuomioita niille, jotka olivat yhtäältä epäonnistuneet kriisin ehkäisemisessä tai joiden toiminta aktiivisesti hankaloitti kriisin rakentavaa ratkaisemista. Suuttumuksen ylittämätön kohde olivat poliittisten päättäjät, joiden normirikkomuksiksi luettiin muun muassa kyvyttömyys, pelkuruus, johtajuuden puute ja vastuidensa laiminlyöminen. Keskustelijat haastoivat päättäjiä siitä, olisiko terroriteko voitu estää, sekä siitä olivatko nämä valmiita kantamaan konkreettisesti poliittisen vastuun ihmishenkien menetyksestä, ja esimerkiksi hyvittämään tekona erolla tai palauttamaan menetettyä turvallisuudentunnetta konkreettisilla politiikkapäätöksillä – ei vain rituaaleilla ja korusanoilla. Myös päättäjien piittaamattomina pidetyt lausunnot aiheuttivat keskustelijoissa harmia.

Toisaalta suuttumuksen diskurssin sisälläkin kyseenalaistettiin moraalisten tuomioiden kohteita, erityisesti päättäjien lausuntojen paheksumisesta, joka vaikutti peittävän alleen merkityksellisiä normirikkomuksia, esimerkiksi häpeämätöntä opportunistia, jota hallitus osoitti käyttämällä iskun uhreja poliittisina pelinappuloina edistääkseen Turun iskun turvin kansalaisoikeuksien kannalta problemaattisten tiedustelulakien läpivientiä. Vastareaktio muistutti Burkittin (2005) havaitsemaa suuttumusta tunteiden julkisesta manipuloinnista. Kovaa kritiikkiä ja halveksuntaa kohdistettiin myös niihin, jotka keskittyivät kriisin ratkaisemisen sijaan konfliktin lietsomiseen esimerkiksi purkamalla

muukalais- ja naisvihamielisyyttään sijaiskärsijöihin. Suuttumuksen hyödyllisyyttä moraalisenä tunteena puolsi #turkuattack-keskustelussa sen rooli vastadiskurssina, jonka kautta Twitteriä käytettiin poliittisen sanoittamista (Boin ym. 2009) ja esimerkiksi median toiminnan vastuullisuutta kritisoi-vana ja kommentoivana vaihtoehtoisena viestintäkanavana (Eriksson 2016).

Inhon diskurssia kuvaili vihamielinen asenne terroristia sekä syvä inho laittomia turvapaikanhakijoita kohtaan. Keskustelijat käyttivät sarkasmia ja ironiaa tehdäkseen eroa itsensä ja monikulttuurin puolustajien välille. Keskustelusävy oli usein uhkaava ja lietsoi toisinaan kostomielialaa Islamia kohtaan. Keskustelijat turvautuivat usein epäkohteliaaseen fleimaamiseen ja asiattomaan nimitelyyn ja tekevät pilkkaa turvapaikkapolitiikan myönteisesti suhtautuneiden puhetavoista. Keskustelijat ammensivat terrori-iskun tulkintaan elementtejä myös Suomen sotien diskurssissa, jonka kautta he saattoivat itse identifioituvat patriooteiksi petollisia terroristia puolustelevia pettureita vastaan.

Inhon, halveksunnan ja vahingonilon ilmaukset sijoittuivatkin selvimmin valtavirtajulkisuuden tulkintojen ulkopuolelle ”vallattomien vastajulkisuuden” rinnakkaiselle diskursiivisille areenalle (Fraser 1992 [2009]). Inhon diskurssi suhtautui avoimen vihamielisesti ja halveksien moniin vahvan julkisuuden instituutioihin, muun muassa ”valemediaan” ja erityisesti vasemmistolaisiksi leimattuihin päättäjiin ja julkisiin vaikuttajiin. Iskun poliittisia merkityksiä esimerkiksi pakolaisten muodostamasta turvallisuusuuskasta pyrittiin puheenvuoroissa myös politisoimaan marginaalista järjestelmäpolitiikan asialistalle (Herkman 2011, 82).

On huomionarvoista, että kaikissa diskursseissa tunteiden hyväksyttävyyttä puolustettiin kansallisella identiteetillä. Myötätunnon diskurssissa ”suomalaista suremista” heijasteltiin monilla virallisilla, valtiojohdon määrittelemiin tunnekäytännöillä, esimerkiksi esittämällä kansalaiset ja poliittinen eliitti osana samaa surevaa ihmisjoukkoa ja voimistamalla puheenvuoroja eksplisiittisesti kansallisilla symboleilla. Tämä tukee Ian Burkittin (2004, 690) havaintoa siitä, että terrori-iskujen julkisuudessa erityisesti rituaaliset tunteet yleistetään koko kansakuntaan, ja metonymia tuntevasta Suomesta olikin yleisin nimenomaan myötätunnon diskurssissa. Ihailun diskurssissa suomalainen poliisilaitos näyttäytyi ammattitaitoiselta, ja puheenvuoroissa esitettiin ihailua myös moninaisista taustoista tulevia suomalaisia, ei vain syntyperäisiä kansalaisia kohtaan. Viimeisenä inhon diskurssi vetosi voimakkaasti tuntemustensa moraaliseen motiiviin kuvaamalla etnisiä väestöryhmiä kansallisiksi uhkakuviksi, ja vetosi kireämpään Euroopan laajuiseen toimintaan ulkoisten vihollisten pysäyttämiseksi.

LÄHTEET

- Ahmed, Sara (2014): *The cultural politics of emotion*. Second edition. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Alasuutari, Pertti (1993): *Laadullinen tutkimus*. Vastapaino, Tampere.
- Algoe, Sara B. & Haidt, Jonathan (2009): Witnessing excellence in action: The 'other-praising' emotions of elevation, gratitude, and admiration. *The Journal of Positive Psychology*, vol. 4, 2, 105–127. DOI: 10.1080/17439760802650519.
- Altheide, David L. (2009): *Terror Post 9/11 and the Media*. Global Crises and the Media. Peter Lang, New York.
- Arendt, Hannah (2017 [1958]): *Vita activa: Ihmisenä olemisen ehdot*. Toimittanut Riitta Oittinen. Kääntänyt Eija Virtanen. 3. painos. Vastapaino, Tampere. Englanninkielinen alkuperäisteos: *The Human Condition*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Austin, John Langshaw (1962): *How to do things with words*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Birkland, Thomas A. (1998): Focusing events, mobilization, and agenda setting. *Journal of Public Policy*, vol. 18, 1, 53–74. DOI: 10.1017/S0143814X98000038.
- Boin, Arjen – 't Hart, Paul – McConnell, Allan (2009): Crisis exploitation: Political and policy impacts of framing contests. *Journal of European Public Policy*, vol. 16, 1, 81–106. DOI: 10.1080/13501760802453221.
- Boltanski, Luc (1999 [1993]): Distant suffering: Morality, media and politics. Kääntänyt Graham Burchell. Cambridge cultural social studies. Cambridge University Press, Cambridge. Ranskankielinen alkuteos: *La Souffrance à distance: morale humanitaire, médias et politique*. Editions Métailié, Paris.
- boyd, danah (2010): Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. Teoksessa Papacharissi, Zizi (toim.): *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. Routledge, New York.
- Bruns, Alex (2007): Towards a Broader Framework for User-Led Content Creation. Teoksessa Shneiderman, Ben (toim.): *Creativity & Cognition 2007: Seeding Creativity: Tools, Media, and Environments. An ACM SIGCHI Conference*. The Association for Computing Machinery, New York.
- Bruns, Axel & Burgess, Jean (2015): Twitter Hashtags from Ad Hoc to Calculated Publics. Teoksessa Rambukkana, Nathan (toim.): *Hashtag Publics*. Digital Formations. Peter Lang, New York. DOI: 10.3726/978-1-4539-1672-8/12.
- Bruns, Axel & Hanusch, Folker (2017): Conflict imagery in a connective environment: Audiovisual content on Twitter following the 2015/2016 terror attacks in Paris and Brussels. *Media, Culture & Society*, vol. 39, 8, 1122–1141. DOI: 10.1177/0163443717725574.
- Bruns, Axel & Stieglitz, Stefan (2014): Metrics for understanding communication on Twitter. Teoksessa Weller, Katrin – Bruns, Axel – Burgess, Jean – Mahrt, Merja – Puschmann, Cornelius (toim.): *Twitter and Society*. Peter Lang, New York.
- Burkitt, Ian (2005): Powerful Emotions: Power, Government and Opposition in the 'War on Terror'. *Sociology*, vol. 39, 4, 679–695. DOI: 10.1177/0038038505056027.

- Butler, Judith (2009): *Frames of war: When is life grievable?* Verso, London.
- Castells, Manuel (2009): *Communication Power*. Oxford University Press, Oxford.
- Collins, Randall (2004): Rituals of Solidarity and Security in the Wake of Terrorist Attack. *Sociological Theory*, vol. 22, 1, 53–87. DOI: 10.1111/j.1467-9558.2004.00204.x.
- Crockett, M. J. (2017): Moral outrage in the digital age. *Nature Human Behaviour*, vol. 1, 11, 769–771. DOI: 10.1038/s41562-017-0213-3.
- Cui, Xi & Rothenbuhler, Eric (2018): Communicating Terror: Mediatization and Ritualization. *Television & New Media*, vol. 19, 2, 155–162. DOI: 10.1177/1527476417715685.
- Dahlgren, Peter (2009): *Media and political engagement: Citizens, communication and democracy*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Dahlgren, Peter (2013): *The Political Web: Media, Participation and Alternative Democracy*. Palgrave Macmillan, London. DOI: 10.1057/9781137326386.
- De Sousa, Ronald (2001): Moral Emotions. *Ethical Theory and Moral Practice*, vol. 4, 2, 109–126.
- Derks, Daantje – Fischer, Agneta H. – Bos, Arjan E. R. (2008): The Role of Emotion in Computer-Mediated Communication: A Review. *Computers in Human Behavior*, vol. 24, 3, 766–785. DOI: 10.1016/j.chb.2007.04.004.
- Dignam, Pierce Alexander & Rohlinger, Deana A. (2019): Misogynistic Men Online: How the Red Pill Helped Elect Trump. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, vol. 44, 3, 589–612. DOI: 10.1086/701155.
- Eisenberg, Nancy (2000): Emotion, Regulation, and Moral Development. *Annual Review of Psychology*, vol. 51, 1, 665–697. DOI: 10.1146/annurev.psych.51.1.665.
- Eriksson, Moa (2016): Managing collective trauma on social media: the role of Twitter after the 2011 Norway attacks. *Media, Culture & Society*, vol. 38, 3, 365–380. DOI: 10.1177/0163443715608259.
- Eriksson, Moa (2018): Pizza, beer and kittens: Negotiating cultural trauma discourses on Twitter in the wake of the 2017 Stockholm attack. *New Media & Society*, vol. 20, 11, 3980–3996. DOI: 10.1177/1461444818765484.
- Eriksson Krutrök, Moa & Lindgren, Simon (2018): Continued Contexts of Terror: Analyzing Temporal Patterns of Hashtag Co-Occurrence as Discursive Articulations. *Social Media + Society*, vol. 4, 4, 1–11. DOI: 10.1177/2056305118813649.
- Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri (2014): *Monenlainen tapaustutkimus*. Kuluttajatutkimuskeskus, Helsinki.
- Eriksson, Päivi & Kovalainen, Anne (2008): *Qualitative methods in business research*. Sage, London.
- Ervasti, Anu-Elina – Mansikka, Ossi – Paakkanen, Mikko (2017): Krp: Temppeliaukion kirkon suuroperaatio johtui terrori-iskuun varautumisesta – poliisin mukaan välitöntä uhkaa ei ole. *Helsingin Sanomat* 19.7.2017 klo 19.37. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005261315.html>. Luettu 10.6.2020.
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and social change*. Polity Press, Cambridge.
- Fairclough, Norman (2003): *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge, London.

- Fletcher, Richard – Cornia, Alessio – Graves, Lucas – Nielsen, Rasmus Kleis (2018): *Measuring the reach of "fake news" and online disinformation in Europe*. Reuters Institute for the Study of Journalism, Oxford.
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-02/Measuring%20the%20reach%20of%20fake%20news%20and%20online%20distribution%20in%20Europe%20CORRECT%20FLAG.pdf>. Luettu 11.6.2020.
- Fraser, Nancy (2009 [1992]): Uusi katse julkisuuteen: Vallitsevan demokratian arvostelua. Kääntänyt Veikko Pietilä. *Media & viestintä*, vol. 32, 3, 8–30. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62979>. Haettu 1.1.2020.
 Englanninkielinen alkuperäisartikkeli: Rethinking the public sphere: A contribution to critique of actually existing democracy. Teoksessa Calhoun, Craig (toim.): *Habermas and the Public Sphere*. The MIT Press, Cambridge.
- Frijda, Nico H. (1986): *The Emotions*. Studies in emotion and social interaction. Cambridge University Press, Cambridge.
- Frijda, Nico H. & Mesquita, Batja (1994): The Social Roles and Functions of Emotions. Teoksessa Kitayama, Shinobu & Markus, Hazel Rose (toim.): *Emotion and culture: Empirical studies of mutual influence*. American Psychological Association, Washington, DC. DOI: 10.1037/10152-000.
- Ganesh, Bharath (2018): What the Red Pill Means for Radicals. *Fair Observer* 7.6.2018.
<https://www.fairobserver.com/world-news/incels-alt-right-manosphere-extremism-radicalism-news-51421/>.
 Luettu 10.6.2020.
- Gillespie, Tarleton (2014): Relevance of algorithms. Teoksessa Gillespie, Tarleton – Boczkowski, Pablo J. – Foot, Kirsten A. (toim.): *Media Technologies: Essays on Communication, Materiality, and Society*. MIT Press, Cambridge.
- Godefroidt, Amélie & Langer, Arnim (2018): How Fear Drives Us Apart: Explaining the Relationship between Terrorism and Social Trust. *Terrorism and Political Violence*, 1–24. DOI: 10.1080/09546553.2018.1482829.
- Haidt, Jonathan (2001): The Emotional Dog and Its Rational Tail. *Psychological Review*, vol. 108, 4, 814–834. DOI: 10.1037/0033-295x.108.4.814.
- Haidt, Jonathan (2003): Moral emotions. Teoksessa Davidson, Richard J. – Scherer, Klaus R. – Goldsmith, H. Hill (toim.): *Handbook of affective sciences*. Oxford University Press, New York.
- Hakala, Salli & Vesa, Juho (2013): Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria – Matikainen, Janne – Tikka, Minttu (toim.): *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Vastapaino, Tampere.
- Hall, Stuart (2001): Foucault: Power, knowledge and discourse. Teoksessa Wetherell, Margaret – Taylor, Stephanie – Yates, Simeon J. (toim.): *Discourse theory and practice: A reader*. Sage, London.
- Hareli, Shlomo & Hess, Ursula (2012): The Social Signal Value of Emotions. *Cognition and Emotion*, vol. 26, 3, 385–389. DOI: 10.1080/02699931.2012.665029.
- Haslam, Nick (2006): Dehumanization: An integrative review. *Personality and Social Psychology Review*, vol. 10, 3, 252–264. DOI: 10.1207/s15327957pspr1003_4.
- Hatakka, Niko (2019): Expose, debunk, ridicule, resist! Networked civic monitoring of populist radical right online action in Finland. *Information, Communication & Society*, 1–16. DOI: 10.1080/1369118X.2019.1566392.

- Hayes, Rebecca A. – Waddell, Julia Crouse – Smudde, Peter M. (2017): Our Thoughts and Prayers Are with the Victims: Explicating the Public Tragedy as a Public Relations Challenge. *Public Relations Inquiry*, vol. 6, 3, 253–274. DOI: 10.1177/2046147X16682987.
- Helkama, Klaus (2009): *Moraalipsykologia: Hyvän ja pahan tällä puolen*. Edita, Helsinki.
- Herkman, Juha (2011): *Politiikka ja mediajulkisuus*. Vastapaino, Tampere.
- Highfield, Tim – Harrington, Stephen – Bruns, Axel (2013): Twitter As a Technology for Audiencing and Fandom. *Information, Communication & Society*, vol. 16, 3, 315–339. DOI: 10.1080/1369118X.2012.756053.
- Highfield, Tim (2018): Emoji hashtags // hashtag emoji: Of platforms, visual affect, and discursive flexibility. *First Monday*, vol. 23, 9, ei sivunumeroja. DOI: 10.5210/fm.v23i9.9398.
- Hochschild, Arlie Russell (1979): Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure. *American Journal of Sociology*, vol. 85, 3, 551–575.
- Hoffman, Bruce (2006): *Inside Terrorism*. Revised and expanded edition. Columbia University Press, New York.
- Huhtala, Hannele & Hakala, Salli (2007): *Kriisi ja viestintä: Yhteiskunnallisten kriisien johtaminen julkisuudessa*. Gaudeamus, Helsinki.
- Hutcherson, Cedri A. & Gross, James J. (2011): The moral emotions: A social–functionalist account of anger, disgust, and contempt. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 100, 4, 719–737. DOI: 10.1037/a0022408.
- Hutchison, Emma (2016): *Affective Communities in World Politics: Collective Emotions after Trauma*. Cambridge University Press, Cambridge. DOI: 10.1017/CBO9781316154670.
- Härkönen, Rebekka (2017): Puukottajaa jahdannut turvapaikanhakija: ”Jonkunhan oli pakko auttaa”. *Turun Sanomat* 20.8.2017 klo 4.50. <https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/3622874/>. Luettu 10.6.2020.
- Isotalus, Pekka – Jussila, Jari – Matikainen, Janne (2018): Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. Teoksessa Isotalus, Pekka – Jussila, Jari – Matikainen, Janne (toim.): *Twitter viestintänä: Ilmiöt ja verkostot*. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi – Suoninen, Eero (2016): *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere.
- Katz, Elihu & Liebes, Tamar (2007): No More Peace! How Disaster, Terror and War Have Upstaged Media Events. *International Journal of Communication*, vol. 1, 1, 157–166. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/44>. Luettu 11.6.2020.
- Kiviranta, Varpu (2017): Poliisi Turun puukotuksista: ”Tulkitsemme, että uhreiksi on valikoitu naisia” – loukkaantuneet miehet yrittivät auttaa uhreja. *Yle Uutiset* 19.8.2017 klo 14.09. <https://yle.fi/uutiset/3-9785893>. Luettu 10.6.2020.
- Konttinen, Matti (2017): Pääministeri hoputti jälleen tiedustelulakien hyväksymistä: ”Oikeus elämään on yksityisyyden suoja korkeampi perusoikeus”. *Yle Uutiset* 21.8.2017 klo 12.33. <https://yle.fi/uutiset/3-9787917>. Luettu 10.6.2020.
- Kortesoja, Matti – Kunelius, Risto – Heikkilä, Heikki (2019): Lyhyt matka epäisänmaallisuuteen: Valtion ja median suhteet HS:n tietovuotoa koskevassa keskustelussa. *Media & Viestintä*, vol. 42, 2, 76–98. DOI: 10.23983/mv.83372.

- Koskela, Merja & Sihvonen, Tanja (2018): #Hashtagin funktiot Twitterissä. Aihetunniste metadatana, erikoiskielenä ja luovuuden lähteenä. Teoksessa Isotalus, Pekka – Jussila, Jari – Matikainen, Janne (toim.): *Twitter viestintänä: Ilmiöt ja verkostot*. Vastapaino, Tampere.
- Kosonen, Miia – Laaksonen, Salla-Maaria – Rydenfelt, Henrik – Terkamo-Moisio, Anja (2018): Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä*, vol. 41, 1, 117–124. DOI: 10.23983/mv.69924.
- Krippendorff, Klaus (2004): *Content analysis: An introduction to its methodology*. Second edition. Sage, Thousand Oaks.
- Kristjánsson, Kristján (2017): Emotions targeting moral exemplarity: Making sense of the logical geography of admiration, emulation and elevation. *Theory and Research in Education*, vol. 15, 1, 20–37. DOI: 10.1177/1477878517695679.
- Laakkonen, Viivi (2017): TS:n Rebekka Härkönen sai tutkivan journalismin Lumilapio-palkinnon. *Turun Sanomat* 18.5.2017 klo 19.00. <https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/3515922/>. Luettu 10.6.2020.
- Langlotz, Andreas & Locher, Miriam A. (2012): *Ways of communicating emotional stance in online disagreements*. *Journal of Pragmatics*, vol. 44, 12, 1591–1606. DOI: 10.1016/j.pragma.2012.04.002.
- Lazarus, Richard S. (1991): *Emotion and Adaptation*. Oxford University Press, New York.
- Lehtilä, Sannimari (2017): Arkkipiispa Kari Mäkinen Turun puukotuksesta: ”Mitä enemmän elämä jatkuu arkisena, sitä nopeammin voimme käsitellä asiaa”. *Yle Uutiset* 19.8.2017 klo 08.37. <https://yle.fi/uutiset/3-9785613>. Luettu 10.6.2020.
- Lin, Yu-Ru & Margolin, Drew (2014): The ripple of fear, sympathy and solidarity during the Boston bombings. *EPJ Data Science*, vol. 3, 1, 1–28. DOI: 10.1140/epjds/s13688-014-0031-z.
- Lindgren, Simon (2011): YouTube gunmen? Mapping participatory media discourse on school shooting videos. *Media, Culture & Society*, vol. 33, 1, 123–136. DOI: 10.1177/0163443710386527.
- Iltalehti (2017). Oikaisu iltalehden julkaiseman videon otsikosta, 19.8.2017 klo 12.54. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201708192200337181>. Luettu 10.6.2020.
- Lule, Jack (2002): Myth and Terror on the Editorial Page: The New York Times Responds to September 11, 2001. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, vol. 79, 2, 275–293. DOI: 10.1177/107769900207900202.
- Lutz, Catherine & White, Geoffrey M. (1986): The Anthropology of Emotions. *Annual Review of Anthropology*, vol. 15, 1, 405–436. DOI: 10.1146/annurev.an.15.100186.002201.
- Maier, Melissa (2017): Definition of Content Analysis. Teoksessa Allen, Mike (toim.): *The SAGE Encyclopedia of Communication Research Methods*. SAGE, London.
- Maíz-Arévalo, Carmen (2017): ”Small talk is not cheap”: Phatic computer-mediated communication in intercultural classes. *Computer Assisted Language Learning*, vol. 30, 5, 432–446. DOI: 10.1080/09588221.2017.1304423.
- Malkki, Leena & Sallamaa, Daniel (2018): To Call or Not to Call It Terrorism: Public Debate on Ideologically-motivated Acts of Violence in Finland, 1991–2015. *Terrorism and Political Violence*, vol. 30, 5, 862–881. DOI: 10.1080/09546553.2018.1447191.

- Malkki, Leena (2017): Liika terrorismin pelko voi jopa heikentää turvallisuutta – tutkija Leena Malkki neuvoo, miten toistuvien iskujen kanssa voi elää. *Helsingin Sanomat* 9.7.2017 klo 2:00, Päivitetty 19.8.2017 klo 12:28. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005282640.html>. Luettu 11.6.2020.
- Markham, Annette (2012): Fabrication as ethical practice. *Information, Communication & Society*, vol. 15, 3, 334–353. DOI: 10.1080/1369118X.2011.641993.
- Matikainen, Janne & Villi, Mikko (2015): Aktiivinen yleisö? Tutkimus yleisön asenteista sisällön tuottamista ja jakelua sekä verkossa osallistumista kohtaan. *Media & viestintä*, vol. 38, 3, 147–164. DOI: 10.23983/mv.62088.
- Morse, Tal (2018): The construction of grievable death: Toward an analytical framework for the study of mediated death. *European Journal of Cultural Studies*, vol. 21, 2, 242–258. DOI: 10.1177/1367549416656858.
- Moscovici, Serge (2005): Häpeän ja syyllisyyden etiikka. Teoksessa Ahokas, Marja – Lähteenoja, Susanna – Myyry, Liisa – Pirttilä-Backman, Anna-Maija (toim.): *Arvot, moraali ja yhteiskunta: Sosiaalipsykologisia näkökulmia yhteiskunnan muutokseen*. Gaudeamus, Helsinki.
- Mouffe, Chantal (1999): Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism? *Social Research*, vol. 66, 3, 745–758. <https://www.jstor.org/stable/40971349>. Haettu 11.6.2020.
- Mulligan, Kevin (2009): Moral emotions. Teoksessa Sander, David & Scherer, Klaus R. (toim.): *The Oxford companion to emotion and the affective sciences*. Series in affective science. Oxford University Press, Oxford & New York.
- Murthy, Dhiraj (2012): Towards a Sociological Understanding of Social Media: Theorizing Twitter. *Sociology*, vol. 46, 6, 1059–1073. DOI: 10.1177/0038038511422553.
- MV-lehti (2017). Turun sanomat teki valhe uutisen maahantunkeutuja Ahmad Hosseinista. *MV-Lehti*, 20.8.2017 klo 23.59. <https://mvlehti.net/2017/08/20/turun-sanomat-teki-valhe uutisen-maahantunkeutuja-ahmed-hosseinista/>. Luettu 10.6.2020.
- Mäntymaa, Eero (2017): Olisiko tiedustelulaki estänyt turun iskun? Tuskin, sanovat lakiasiantuntijat. *Yle Uutiset* 23.8.2017 klo 08.51. <https://yle.fi/uutiset/3-9791280>. Luettu 10.6.2020.
- Nikunen, Kaarina & Pantti, Mervi (2018): Tapaus Ku Klux Klan: Affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat. Teoksessa Maasilta, Mari & Nikunen, Kaarina (toim.): *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Vastapaino, Tampere.
- Nossek, Hillel (2008): ‘News media’-media events: Terrorist acts as media events. *Communications*, vol. 33, 3, 313–330. DOI: 10.1515/COMM.2008.020.
- Nussbaum, Martha C. (2001): *Upheavals of thought: The intelligence of emotions*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Nussbaum, Martha C. (2003): Compassion & terror. *Daedalus*, vol. 132, 1, 10–26. <https://www.jstor.org/stable/20027819>. Luettu 11.6.2020.
- Nytin toimitus (2017). Turun puukotuksiin reagoitiin vahvasti mediassa ja somessa – osa meni överiksi, listasimme räikeimmät ylilyönnit, 23.8.2017 klo 14.59. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005337480.html>. Luettu 10.6.2020.
- P2017 = Valonen, Kai – Hatakka, Mika – Lund, Vesa – Ruohomäki, Olli – Wiikinkoski, Tarja – Ylönen, Kari – Nyrhinen, Marja (2017): Puukotukset Turussa 18.8.2017. Tutkintaselostus 7/2018. Onnettomuustutkintakeskus,

Helsinki. https://turvallisuustutkinta.fi/material/attachments/otkes/tutkintaselostukset/fi/poikkeuksellisetapahtumat/YiMdohLHj/P2017-01_Turku_raportti.pdf. Luettu 10.6.2020.

Paasonen, Susanna (2014): Juhannustanssien nopea roihu ja Facebook-keskustelun tunneintensiteetit. *Media & viestintä*, vol. 37, 4, 22–39. DOI: 10.23983/mv.62836.

Pantsu, Pekka (2017): Suojelupoliisi: Suomessa epäillään ensimmäistä kertaa terroritekoa – uhka-arvio säilyy ennallaan. *Yle Uutiset* 19.8.2017 klo 15.01. <https://yle.fi/uutiset/3-9785900>. Luettu 10.6.2020.

Pantti, Mervi & Sumiala, Johanna (2009): Till death do us join: Media, mourning rituals and the sacred centre of the society. *Media, Culture & Society*, vol. 31, 1, 119–135. DOI: 10.1177/0163443708098251.

Papacharissi, Zizi (2002): The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, vol. 4, 1, 9–27. DOI: 10.1177/1461444022226244.

Papacharissi, Zizi (2004): Democracy online: civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New Media & Society*, vol. 6, 2, 259–283. DOI: 10.1177/1461444804041444.

Papacharissi, Zizi (2014): *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press, Oxford & New York.

Papacharissi, Zizi & de Fatima Oliveira, Maria (2012): Affective News and Networked Publics: The Rhythms of News Storytelling on #Egypt. *Journal of Communication*, vol. 62, 2, 266–282. DOI: 10.1111/j.1460-2466.2012.01630.x.

Partanen, Minttu-Maaria (2018): Laki jättää toimittajan häiriköinnissä yksin. *Journalisti* 23.3.2018. <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2018/4/laki-jtt-toimittajan-hirikinniss-yksin/>. Luettu 11.6.2020.

Payne, Robert (2018): ‘Je suis Charlie’: Viral circulation and the ambivalence of affective citizenship. *International Journal of Cultural Studies*, vol. 21, 3, 277–292. DOI: 10.1177/1367877916675193.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009): *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere.

Prinz, Jesse (2006): The emotional basis of moral judgments. *Philosophical Explorations*, vol. 9, 1, 29–43. DOI: 10.1080/13869790500492466.

Puro, Jukka-Pekka (2018): ”Ei meidän tarvitse huutaa toisillemme päin naamaa”: Blokkaminen poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun jännitteenä. *Media & viestintä*, vol. 41, 2, 123–150. DOI: 10.23983/mv.73065.

Reisigl, Martin & Wodak, Ruth (2009): The discourse-historical approach (DHA). Teoksessa Ruth Wodak & Michael Meyer (toim.): *Methods for Critical Discourse Analysis*. Second edition. SAGE, London.

Reyes, Antonio (2011): Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse & Society*, vol. 22, 6, 781–807. DOI: 10.1177/0957926511419927.

Rimé, Bernard – Mesquita, Batja – Boca, Stefano – Philippot, Pierre (1991): Beyond the emotional event: Six studies on the social sharing of emotion. *Cognition and Emotion*, vol. 5, 5–6, 435–465. DOI: 10.1080/02699939108411052.

Rojo, Luisa Martín & van Dijk, Teun A. (1997): ”There was a Problem, and it was Solved!”: Legitimizing the Expulsion of ’Illegal’ Migrants in Spanish Parliamentary Discourse. *Discourse & Society*, vol. 8, 4, 523–566. DOI: 10.1177/0957926597008004005.

- Royzman, Edward B. – McCauley, Clark – Rozin, Paul (2005): From Plato to Putnam: Four ways to think about hate. Teoksessa Stenberg, Robert J. (toim.): *The Psychology of Hate*. American Psychological Association, Washington, DC.
- Ruoho, Iris & Kuusipalo, Jaana (2019): the Inner Circle of Power on Twitter? How Politicians and Journalists Form a Virtual Network Elite in Finland. *Observatorio (OBS*)*, vol. 13, 1, 70–85. DOI: 10.15847/obsOBS13120191326.
- Ruostetsaari, Ilkka (2014): *Vallan sisäpiirissä*. Vastapaino, Tampere.
- Salerno, Jessica M. & Peter-Hagene, Liana (2013): The Interactive Effect of Anger and Disgust on Moral Outrage and Judgments. *Psychological Science*, vol. 24, 10, 2069–2078. DOI: 10.1177/0956797613486988.
- Salmela, Mikko (2011): Mitä ovat yhteistunteet? *Tiede & edistys*, vol. 36, 3, 229–240. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1559139>. Luettu 11.6.2020.
- Scheer, Monique (2012): Are emotions a kind of practice (and is that what makes them have a history)? A Bourdieuan approach to understanding emotion. *History and Theory*, vol. 51, 2, 193–220. DOI: 10.1111/j.1468-2303.2012.00621.x.
- Schinkel, Willem (2009): On the Concept of Terrorism. *Contemporary Political Theory*, vol. 8, 2, 176–198. DOI: 10.1057/cpt.2008.37.
- Schmid, Alex P. (2004): Frameworks for Conceptualising Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, vol. 16, 2, 197–221. DOI: 10.1080/09546550490483134.
- Schnall, Simone – Haidt, Jonathan – Clore, Gerald L. – Jordan, Alexander H. (2008): Disgust as Embodied Moral Judgment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol. 34, 8, 1096–1109. DOI: 10.1177/0146167208317771.
- Seuri, Ville (2017): Toimittajalta – muistetaan Turusta myös tämä: Yhtä väkivallantekijää kohti on joukoittain niitä, jotka panevat henkensä alttiiksi muiden edestä. *Yle Uutiset* 19.8.2017 klo 07.24. <https://yle.fi/uutiset/3-9785500>. Luettu 10.6.2020.
- Solomon, Robert C. (1999): *The joy of philosophy: Thinking thin versus the passionate life*. Oxford University Press, New York.
- Steensen, Steen (2018): Tweeting Terror: An Analysis of the Norwegian Twitter-sphere during and in the Aftermath of the 22 July 2011 Terrorist Attack. Teoksessa Hornmoen, Harald & Backholm, Klas (toim.): *Social Media Use in Crisis and Risk Communication*. Emerald Publishing, Bingley. DOI: 10.1108/978-1-78756-269-120181006.
- Sumiala, Johanna & Hakala, Salli (2010): Crisis: Mediatization of Disaster in the Nordic Media Sphere. Teoksessa Broddason, Þorbjörn – Kivikiuru, Ullamaija – Tufte, Birgitte – Weibull, Lennart – Østbye, Helge (toim.): *Norden och världen: Perspektiv från forskningen om medier och kommunikation*. Göteborgska studier i journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet, Göteborg.
- Sumiala, Johanna & Tikka, Minttu (2009): ”Netti edellä” kuolemaan: Koulusurmat kommunikatiivisena ilmiönä. *Media & viestintä*, vol. 32, 2, 5–18. DOI: 10.23983/mv.62955.
- Sumiala, Johanna – Tikka, Minttu – Huhtamäki, Jukka – Valaskivi, Katja (2016): #JeSuisCharlie: Towards a multi-method study of hybrid media events. *Media and Communication*, vol. 4, 4, 97–108. DOI: 10.17645/mac.v4i4.593.

- Sumiala, Johanna – Tikka, Minttu – Valaskivi, Katja (2019): Charlie Hebdo, 2015: 'Liveness' and acceleration of conflict in a hybrid media event. *Media, War & Conflict*, vol. 12, 2, 202–218. DOI: 10.1177/1750635219846033.
- Sumiala, Johanna – Valaskivi, Katja – Tikka, Minttu – Huhtamäki, Jukka (2018): *Hybrid Media Events: the Charlie Hebdo attacks and global circulation of terrorist violence*. Emerald Publishing, Bingley.
- Sumiala, Johanna & Harju, Anu (2019): "No more apologies": Violence as a trigger for public controversy over islam in the digital public sphere. *Journal of Religion, Media and Digital Culture*, vol. 8, 1, 132–152. DOI: 10.1163/21659214-00801007.
- Tangney, June Price – Stuewig, Jeff – Mashek, Debra J. (2007): Moral Emotions and Moral Behavior. *Annual Review of Psychology*, vol. 58, 1, 345–372. DOI: 10.1146/annurev.psych.56.091103.070145.
- Taylor, Gabriele (1985): *Pride, shame, and guilt: Emotions of self-assessment*. Clarendon Press, Oxford.
- Tikka, Minttu (2019): Ritualisation of Crisis Communication: Crowd-enabled responses to the Stockholm terror attack on Twitter. *NORDICOM Review*, vol. 40, 1, 105–120. DOI: 10.2478/nor-2019-0006.
- Tilly, Charles (2004): Terror, Terrorism, Terrorists. *Sociological Theory*, vol. 22, 1, 5–13. DOI: 10.1111/j.1467-9558.2004.00200.x.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.
- Tuovila, Seija (2005): *Kun on tunteet: Suomen kielen tunnesanojen semantiikkaa*. Väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis, Oulu. <http://urn.fi/urn:isbn:9514278070>. Luettu 11.6.2020.
- Turner, Jonathan H. & Stets, Jan E. (2006): Sociological Theories of Human Emotions. *Annual Review of Sociology*, vol. 32, 1, 25–52. DOI: 10.1146/annurev.soc.32.061604.123130.
- Uhari, Markku (2018): Turun puukotukset kestivät ”3 minuuttia ja 465 metriä” – poliisi: Veriteon tapahtumaketju alkoi jo Kaarinasta. *Turun Sanomat* 7.2.2018 klo 17.14. <https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/3832042/>. Luettu 10.6.2020.
- Vainikka, Eliisa & Huhtamäki, Jukka (2015): Tviittien politiikkaa: poliittisen viestinnän sisäpiirit Twitterissä. *Media & viestintä*, vol. 38, 3, 165–183. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62081>. Luettu 11.6.2020.
- Valentino, Nicholas A. – Neuner, Fabian G. – Vandenbroek, L. M. (2018): The Changing Norms of Racial Political Rhetoric and the End of Racial Priming. *The Journal of Politics*, vol. 80, 3, 757–771. DOI: 10.1086/694845.
- van der Veen, Maurits (2014): The Power of Terrorist Frames: Responses to Non-Islamist Lone-Wolf Terrorism in Europe. Teoksessa Pissou, Daniela & Scheuing, David (toim.): *Arguing Counterterrorism: New Perspectives*. Routledge, London & New York.
- van Dijck, José & Poell, Thomas (2013): Understanding Social Media Logic. *Media and Communication*, vol. 1, 1, 2–14. DOI: 10.17645/mac.v1i1.70.
- van Leeuwen, Theo (2007): Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, vol. 1, 1, 91–112. DOI: 10.1177/1750481307071986.
- Waterloo, Sophie F. – Baumgartner, Susanne E. – Peter, Jochen – Valkenburg, Patti M. (2018): Norms of online expressions of emotion: Comparing Facebook, Twitter, Instagram, and WhatsApp. *New Media & Society*, vol. 20, 5, 1813–1831. DOI: 10.1177/1461444817707349.

- Weimann, Gabriel (2005): The Theater of Terror. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, vol. 9, 3–4, 379–390. DOI: 10.1300/J146v09n03_08.
- Weiner, Bernard (2006): *Social Motivation, Justice, and the Moral Emotions: An Attributional Approach*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah.
- Weiss, Gilbert & Wodak, Ruth (2003): Introduction: Theory, interdisciplinarity and critical discourse analysis. Teoksessa Weiss, Gilbert & Wodak, Ruth (toim.): *Critical discourse analysis: Theory and interdisciplinarity*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Wilkinson, Paul (1997): The media and terrorism: A reassessment. *Terrorism and Political Violence*, vol. 9, 2, 51–64. DOI: 10.1080/09546559708427402.
- Williams, Matthew L. – Burnap, Pete – Sloan, Luke (2017): Towards an ethical framework for publishing Twitter data in social research: Taking into account users’ views, online context and algorithmic estimation. *Sociology*, vol. 51, 6, 1149–1168. DOI: 10.1177/0038038517708140.
- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Alho, Irja (2008): *Iso suomen kielioppi verkossa*. SKS:n toimituksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- VN = Valtioneuvoston verkkolähettykset ja tallenteet (2017). Pääministeri Sipilän ja sisäministeri Paula Risikon tiedotustilaisuus. Valtioneuvosto 19.8.2017. <https://kuvapankki.valtioneuvosto.fi/l/w2X59VhKzW-9>. Haettu 10.6.2020.
- VSKO = Varsinais-Suomen käräjäoikeus (2018). *Syyttäjä v. Abderrahman Bouanane*. Tuomio 8/125884 asiassa R 18/970, annettu 15.6.2018. Kopioi tuomiosta ja sen perusteluliitteestä kirjoittajan hallussa.
- Yin, Robert K. (2014): *Case study research: Design and methods*. 5th edition. SAGE, Los Angeles.
- Yle Uutiset (2017). Uutisvideot: Presidentti niinistön tiedotustilaisuus Turun tapahtumista. *Yle Areena* 20.8.2017 klo 17.13. <https://areena.yle.fi/1-4209949>. Luettu 11.6.2020.
- Zappavigna, Michele (2011): Ambient affiliation: A linguistic perspective on Twitter. *New Media & Society*, vol. 13, 5, 788–806. DOI: 10.1177/1461444810385097.